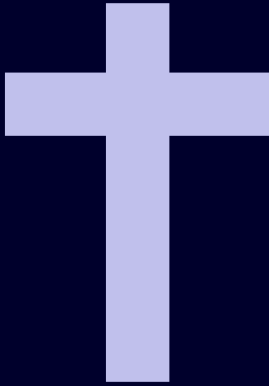

Kuloonaay

Karon: Kuloonaay (Portions)

Kuloonaay

Karon: Kuloonaay (Portions)

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Karon)

Contributor: SIL International (in Africa)

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

404e2c05-c6eb-5f56-8cae-50a5b595ef9a

Contents

LUK	1
---------------	---

Ekoonan ya éesuume ya eyya Luk naakiice ya Waah wa weeyem wa ti pakiical empe

Ekoonan ya éesuume ya eyya Luk naakiice ya éyisanaayisan nii Yéesu ayem Afakana ya éeyinananee ya ati Israyel niñ lombo Afakana ya ati pakan paka púlooj. Luk asok akalañaakalañ meemak ápimeyi pánipani ya ti Yéesu. Ekina nuutaakaa fiye ti pakiical. Pakiical empe Luk náayaañe akiic Teyofil, ásupiyenu ya eyem “Páhin pa piti pupoñapoñ pa”.

Ekoonan ya éesuume ya eyye eluwut eekiice yo ya, pale pasincanal pa píyisanaayisan nii Luk ákuuñana ya akiice yo. Luk aloomaaloom páhin niñ apoñapoñ a Pool. Luk Asuwif tom, naakiic yo lombo keeneetaat ka Pusuwif.

Kikee kilim keetaake nafaa

Ateeteyo - Akina ayem Yéesu niñ ekina tom Pútuun pa. Akina ayem ati waah wa púlooj uti púlunta pa.

Cáwii ca citi Pútuun pa - Lan óo lan la pakan paka nkacoone Pútuun pa pipiyeno amansa ya ateyii, cáwii ca citi Pútuun pa unca toko.

Eenucee ya - Ekina eyem caacaw ca citi Afakana ya niñ Amansa ya aña Pusuwif pa nkayeniye ya hítuulu ékey ya eteyoo. Nasokee lombo “Krista”.

Fa heeyem ha páhantuwa nihikiicee fa:

1:1-4 Heewune ha Luk naakiic.

1:5-2:52 Hipukuyee ha niñ hiñiiyate ha hiti Sañ-Patis niñ Yéesu.

3:1-20 Páhin pa piti Sañ-Patis.

3:21-4:13 Pátise ya niñ híluunuyee ha hiti Yéesu.

4:14-9:50 Páhin pa piti Yéesu ti mah ma miti Kalilee.

9:51-19:27 Pítin pa piti Yéesu púful Kalilee piwant Jerusalem.

19:28-23:56 Kunoom ka kikelan ka kiti Yéesu niñ eket ya eteyoo Jerusalem.

24:1-53 Pilito pa, éfulii ya niñ pisilo pa piti Yéesu.

Heewune ha Luk naakiic

I-II Awe Teyofil eñaap ya,

keemeenje kacukaacuk niñ ñíkinii eeha Pútuun pa mpíhine ha púlooj ti píyaañ eteeho toonii. Nkáyenoonii

pikamana hilim ha hiti Pútuun pa. Keemeenje toonii nkayeno ho hikiicu samat nii fa nkakamane ho fa unii. ^{III} Kápiliñ ti píyaañ waah ewwe fo ti pikelan, inci úwwincinoole heetaakiye púlooj. Ekina ewune, insok nii napaanap pikiici, awe Teyofil, pakiical peetempiye mpucoonool ^{IV} aakati méyi nii eeha nkakalanjanuu ha, hilim hiti pánipani.

Ñáapukuma Sañ-Patis

^V Ti caanak ca citi amansa ya aña nkasok ya Helot ati mah ma miti Yutaay, intaako awaaseena ati Pútuun pa aña nkasok Sakaliya ati kayoj ka kiti puwaaseena pa enka nkasok ka Apiya. Aaloo caacawoo Elisabet, náafulii ti miin ma miti Aaron. ^{VI} Poko t'ésupakii keecoonoole hátikin Pútuun pa, nkanapan pítin etempo, nkacok púlooj hilim ha heesiñanee ha hiti Ateeteyo fo muus. ^{VII} Pale kataakut añii kamma Elisabet naayem caakonta, apan poko púlooj pamaamanal.

^{VIII} Hikee hinoom Sakaliya naayeno kaawaaseen la ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa loho hinoom ha hiti kayoj ka kiteyii hícoliyoo. ^{IX} Ti cosaan ya eti puwaaseena pa nkañakoo kaakaaw ti kamamal apiyeno aña afaanako ya ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa, la sampanee la, kati áluntan caminkoloj ya.* ^X Waati ya eti káaluntan ka néetuuno, pakan paka púlooj nkayeno kaluum tikitaan.

^{XI} Maleekoo ya eti Ateeteyo néefulii teyoo, episiinjyoo t'epées yáali eti kaaciin ka la nkáluntan la. ^{XII} Sakaliya naacuk yo naasuco naafe. ^{XIII} Maleekoo ya neesokoo: "Tumpufe Sakaliya, kaluum ka kitii kisayaneesayan, aali Elisabet afaataak añii aafawasoo caacaw ence: Sañ. ^{XIV} Afaayeno t'awe pásuuma penfakat, hícump pakan lompo efikataak pásuuma ti hipuku ha hiteyoo. ^{XV} Afáayenoonii an eemaka ti Ateeteyo, añanjut pálaani elaan niñ pikee palaanal empa mpúkuman. Le niñ afaapukee, afaameenj niñ Kunuu ka keenape ka. ^{XVI} Afáañahanii pakan keemeenje pakati Israyel ti Ateeteyo Pútuun pa piteyii. ^{XVII} Afáanowii hátikin Ateeteyo ti kunuu niñ ti sempe samat nii ayaamakoola ya Elí, áfaañahanii ñífaaf ña kapisiyool niñ epuukii, náañahanii kéeciita ka káakup ti pámiiloolal peenape, kati amemanool pakan paka ti Ateeteyo." ^{XVIII} Sakaliya naacakan maleekoo ya: "Puume inci fáyini kameye eehuu? Inci oopa maamane aalam

* **I:IX** 1:9 Káaluntan ka kiñañaa íhinu hinoom óo hinoom ñúsupak ti puwaaseena pa. Káaluntan ka nkhiineehin ti pututa kaaciin ka la sampanee la ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa. Ekina eyem píyisan pa piti kaluum ka kiti pakan etempo.

lompo sitiiloo séelaanane.” XIX Maleekoo ya neesokoo: “Inci yem Gabriyel. Inci ninsiinjo hátikin Pútuun pa, inci mpúpoñii píkey soki ekoonjan ya éesuume eyye. XX Síitan, ti káyinanaati kilimam, putumi efipecok, áatiyini káakup fo ta eehe efihitaako. Pánipani kilim ka kutoom efikitaako incolaa toko.”

XXI Pakan paka nkayeno hituulu ínnimii heewune Sakaliya náafiyoonii páhantuwa ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa. XXII Emma náafulii ma ayinaat káakup neyii nkámeyi nii aje ácukuyoocuk waah páhantuwa ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa. Naayeno nkáakupaati fo káakup niñ sipees. XXIII Lóokuj ya eti kaawaaseen ka kiteyoo ta nkipaye ta, naañoho t’enuuf.

XXIV Fiyiit aaloo Elisabet naasa munow naayolo nemmo páhantuwa fo kiim isak. XXV Naasok: “Fiye Ateeteyo náahinaam eehe, áfulanaam ti ñusuu ti pakan paka.”

Ñáapukuma Yéesu

XXVI Elisabet ti hiimoo hísakiyenu niñ hoonool hiti munow, Pútuun pa mpúpoñii maleekoo ya eyya nkasok ya Gabriyel ti mah ma miti Kalilee ti saatee ya eti Naasalet. XXVII Pupupoñoo ti ámaacul a aña nkasok ya Mari, aña Josef ati miin ma miti cáwii ca citi Dawid naañaame ya ekop. XXVIII Maleekoo ya neenako la teyoo neesokoo: “Kásuumaay kiyeno n’awe, awe aña ataake ya pálafí pa piti Ateeteyo. Ateeteyo oopa n’awe.”

XXIX Mpásiyaloo kilim enkuu Mari naaliim naayeno eakanoolo pakicanal puume mpaaw. XXX Maleekoo ya neesokoo: “Tumpufe Mari, áasuumaasuum Pútuun pa. XXXI Síitan inci pusoki, aafasa munow mpúkii ciñii cikampaani aakati ufanoo caacaw ca Yéesu. XXXII Afaayeno an eemaka, afaayonkalee Añii ya ati Pútuun pa piti patiila. Ateeteyo Pútuun pa efiuwufanoo elemeyu ya eti amansa ya eti maamayoo Dawid, XXXIII afaapampañan ti miin ma miti Jakob, cáwii ca citeyoo eticipa.” XXXIV Mari naañahan yo: “Eehe puume níhiyina pitaako inci péemiit áyiin?” XXXV Maleekoo ya neesokoo: “Kunuu ka keenape ka éfikiwanoonii t’awe, sempe sa siti Pútuun pa piti patiila ínsikimpitooli, ekina ewune añii ya aña ankaakaay ya hipuku afaayeno eesampanee, naasokee Añii Pútuun. XXXVI Sincan Elisabet atii ya aña nkasoke ya caakonta, ti himaamanoo oopa niñ munow miti kiim isak niñ hoonool miti cikampaani. XXXVII Méyi nii waah uheekut Pútuun pa.” XXXVIII Mari naañahan yo: “Iyyoo, inci yem amiikan a ati

Ateeteyo, hitaako t'inci samat nii fa ansoke fa." Maleekoo ya neekaay.

Hiyooop ha hiti Mari pati Elisabet

XXXIX Ti kunoom enkuu Mari naakaay mpacas ti saatee ya eti pítintin pa ti mah ma miti Yutaay, ^{XL} apinako la ti ekumpan ya eti Sakaliya naakican Elisabet. ^{XLI} Ta Elisabet náasiye ta Mari pakicanaloo añii ya naawen ti munowoo, Elisabet naameen nin Kunuu ka keenape ka. ^{XLII} Naaceek apusok: "Awe Pútuun pa mpíhine heehaje ha panap ti pakaal paka púloon, efi lompo píhin heehaje ha panap ti añii ya aja ankaakaay ya hipuku! ^{XLIII} Puume inci innapiyenee fiye, íñña ya ati Ateeteyo atoom kati mpáakeyyam hiyooop? ^{XLIV} Sincan, emma inci ínsiye ma pakicanali añii aje ti munowam naawen ti pásuuma. ^{XLV} Aánapiyane awa aja yínane ya ti eeha Ateeteyo mpusoke ha nii efihitaako."

Hímulu Pútuun pa hiti Mari

^{XLVI} Mari naaceek apusok:

"Yaanam émulaa Ateeteyo!

^{XLVII-XLIX} Kamma Pútuun pa mpítahii kunuu etempo t'inci amiikan a atempo ásikateen a, ekina ewune kunuwam kimeenjaa nin pásuuma ti Pútuun pa Afakana ya atoom.

Kamma Pútuun pa piti sempe mpíhinaam waah wenfakat, ekina ewune, písik fiyooy pikaay pa púloon efimpiyonkalam ati pásuuma.

Caacaw etempo ceesampanee.

^L Pitaakaataak paket hikaw ti keefeye po ka fo ti ekaay óo ekaay.

^{LI} Mpíyisan hamake ha nin epees etempo; mpihancalool kéemakiyanooliye ka ti pakan paka.

^{LII} Mpíwananii pumansa pa ti pilemeyu pa piteyii, pale, mpíseepin písikateen pa.

^{LIII} Mpisiitan keeyeniye ka ti peep pa nin waah weenape, pale, mpiyaan keetaake ka kapiñooho sipeesii ñaanii.

^{LIV} Mpiyankanan amiikan etempo Israyel, ti é nawuno paket hikaw etempo.

^{LV} Eehuu mpíyananane símaama unaa Abraham nin miin ma miteyoo fo caanak óo caanak."

^{LVI} Mari naayeno pati Elisabet fo kiim káhaaciil apite añooho pateyoo.

Ñáapukuma ña ñiti Saḡ-Patis

LVII Púful toko, Elisabet íyyiñooliyoo, náapukii cikampaani. LVIII Pikinooloo niñ miin ma miteyoo nkási nii Ateeteyo áhinoohin henfakat niñ paket hikaw, nkananfool ti pásuuma pa piteyoo. LIX Añii ya ta naataake ta kunoom isak niñ kíhaaciil nkákey kapinakanoo ti písiyool empa Pútuun pa mpiliile pa niñ maamaa ateyii Abraham, nkálafiyoo kawufan caacaw ca citi faafoo Sakaliya. LX Elisabet nacoop hilim ha naasokii: “Haani! Caacawoo ciñañaa piyeno Sañ.” LXI Nkasokoo: “Pale an aneetaat ti miin ma miti aluu aña ataake caacaw encuu.” LXII Nkákup neyoo niñ sipees, kapicakan faafoo enceyme caacaw náalafiye kawufan añiinoos. LXIII Naasokii kawufanoo káakiicuma, naakiic: “Caacawoo Sañ.” Pakan paka púlooj ínnimii. LXIV Tokotoko putumoo mpípankino, híleluufoo nihikatan, náayini káakup, náayaañ kaanimpan Pútuun pa. LXV Ewatate enfakat neeyeno ti pikinoolii púlooj niñ keekine ka ti pisaatee pa piti pítintij pa ti mah ma miti Yutaay, nkayeno káakup heetaakiye ha. LXVI An óo an éesiye ho naayeno káamiilool, naasok: “Añii aña, an puume naakaakaay piyeno?” Kaatuko sempe sa siti Ateeteyo siyenaayeno teyoo.

Hímulu Pútuun pa hiti Sakaliya

LXVII Añii ya, faafoo Sakaliya naameeñ niñ Kunuu ka keenape ka naayaamakool hiti Pútuun pa, apusok:
 LXVIII “Unimpanaa Ateeteyo Pútuun pa piti Israyel kamma mpitahe kunuu ti pakan etempo mpifakanii.
 LXIX Mpúpoñii unaa Afakana eemaka ati miin ma miti amansa ya Dawid amiikan etempo,
 LXX eehuu piyaamakoola pa keesampanee ka nkátuunane unaa ti caacaw Pútuun pa ta infiyee
 LXXI nii efipufakan unaa ti pikamool unaa niñ ti sipees keenate ka unaa púlooj.
 LXXII Mpíyisan símaama unaa paket hikaw, mpínawuno písiyool etempo peesampanee pa,
 LXXIII esintoolo eyya mpisintooliye ya ti maamaa unaa Abraham[☆]:
 LXXIV nii, ta mpufakane ta unaa ti sipees pikamool unaa, éfiwuyiniyaa po himiikanate peefeyut
 LXXV nuuyeniyaa pimiikan keesampanee niñ keecoonoole hátikin etempo fo eket maama.
 LXXVI Awe añiinam lompo aafayonkalee ayaamakoola ya ati Pútuun pa piti patiila, kamma ankaakaay énowii hátikin Ateeteyo aapiwañaloo pítin pa,

☆ I:LXXIII 1:73 Púcook 12:1-3; 22:15-18

LXXVII ti káyisanool pakan etempo kafakan ka ti kaaponket ka kiti umuuyen wa uteyii,

LXXVIII kamma Pútuun pa piti unaa mpimeenje paket hikaw, ekina ewune aña eecañe ya nii caanak céefulii áfaawanoonii ápikey unaa hiyoop,

LXXX kati acaañan keeyem ka ti elon ya eti ñáanim ña niñ ti hísaalumant ha hiti eket ya, ápitintinjan unaa ti pítin pa piti kásuumaay ka.”

LXXX Añii ya Sañ náayankii, kunuuwoo nkítaakii sempe. Naayeno ti káahañ tes fo ta náafulii ta ti pakati Israyel.

II

Ñáapukuma ña ñiti Yéesu

^I Ta Sañ-Patis naapukee ta, amansa ya enfakat a aña nkasok ya Ookust náafulanii hilim nii an óo an ti mah ma miti Room púloon añañee hikiicu caacawoo. ^{II} Oom hikiicu hiyeniye híyaañ ta Kileños naayeniye ta ati hikaw ha hiti Siriya. ^{III} An óo an naañoho ti saatee ya eti cosaan ya eteyoo apikaakiicee po.

^{IV} Josef lombo náafulii ti saatee ya eti Naasalet ti mah ma miti Kalilee apiwant mah ma miti Yutaay ti saatee ya eti amansa ya Dawid eyya nkasok ya Betelehem, kamma akina lombo naayem ati miin ma miti maamaa teyoo Dawid.

^V Apikaay hikiicu ha naacoolpool Mari aña naañaame ya ekop, aña eeyeniye ya immunow.

^{VI} Ta nkayeniye ta po, íyyiñooliyoo, ^{VII} náapukii ciñiinoo ciyaañ, cikampaani. Naakuupatanool co niñ ñiseehu naahintanoo ti púus kamma nkataakut ékaap la efikawanan.

Kakaman ñáapukuma ña ñiti Afakana ya pufaasa pa

^{VIII} Ti oom mah intaako ti ukit wa pufaasa keeyeniye efaas niñ hánant písaacii pa piteyii. ^{IX} Maleekoo ya eti Ateeteyo néefulii teyii, ecañ ya enfakat ya eti Ateeteyo néekinkoolii, ewatate enfakat neeyeno neyii. ^X Maleekoo ya neesokii: “Timpinife, cóopiyoocooop aluu ekoonjan éesuume eti pásuuma penfakat piti pakan paka púloon. ^{XI} Fíyooy pati saatee ya eti Dawid ciñii cipukee po Afakana ya, akina ayem Eenucee ya, akina lombo ayem Ateeteyo. ^{XII} Ehe píyisan empa efinikiiwoo pa tempo, efcanitook nkakuupatanoole ciñii niñ ñiseehu nkahintan co ti púus.”

^{XIII} Tokotoko kayon kenfakat kiti pumaleekoo nkúfulii alacana nkinanf maleekoo ya nkiyeno kaanimpan Pútuun pa, nkiyeno hisoku: ^{XIV} “Umúlaa Pútuun pa piti pati-ila, kásuumaay nkiyeno t’etaam ti payenka mpitaake ka

pásuuma etempo.”^{XV} Ta pumaleekoo pa mpuñohiye ta patiila pufaasa pa nkasokool: “Ukaayaa Betelehem hicuku heetaakiye ha, eeha Ateeteyo naasoke ha unaa.”

^{XVI} Nkahiliikan, kapucol nkatook Mari, Josef niñ ciñii ca cehintanee ca ti púus pa. ^{XVII} Ta nkacukoo ta nkayeno kakaman eeha maleekoo ya neesokii ha ti añii ya. ^{XVIII} Kéesiye ho ka púloon innimii ti eeha pufaasa pa nkasokii ha. ^{XIX} Pale Mari naamank eehe púloon ti kunuuwoo náamiilool ho meemak. ^{XX} Pufaasa pa ta nkayeniye ta puñooho, nkayeno hímulu niñ kaanimpan Pútuun pa kamma eeha nkásiye ha nkacuk samat nii fa maleekoo ya neesokii fa.

Hiwasuyee ha hiti Yéesu caacaw

^{XXI} Ta naataake ta kunoom isak niñ kíhaaciil, nkanakanoo ti písiyool empa Pútuun pa mpiliile pa niñ maamaa ateyii Abraham, nkawasoo caacaw ca Yéesu, samat nii fa maleekoo ya neesoke fa íñña ateyoo peelokot asa munow.

Kañoman ka kiti Yéesu ti Pútuun pa

^{XXII} Hinoom ha hiti kaakuulan ka kiti hipuku ha níhicolii, kaakuulan ka keekiice ka ti hilim ha heesiinane ha hiti Móyiis. Josef niñ Mari nkacoo ciñii ca Jerusalem kápiyisanoo Ateeteyo. ^{XXIII} Inhínee nii heekiicee ha ti hilim ha heesiinane ha hiti Ateeteyo: “Niñ añii áyiin ácook apukee añañee kañoman Ateeteyo.” ☆ ^{XXIV} Kañañaa lompo kaawaaseen toko sílunt súsupak man me múcuucuuku músupak samat nii fa insokee fa ti hilim ha heesiinane ha hiti Ateeteyo.☆

Kaayaamakool ka kiti Simeyon

^{XXV} Intaako Jerusalem akee áyiin caacawoo Simeyon. Ayiin eecoonoole naafe Pútuun pa, naayeno hítuulu aja akaakaay ékey kaapuñanool Israyel. Kunuu ka keenape ka nkiyeno teyoo, ^{XXVI} nkíyisanoo nii ataket akina peecukut Eenucee ya ati Ateeteyo. ^{XXVII} Kunuu ka keenape ka nkítintinanoo apikaay pati ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa. Ta Yéesu pupukayoo nkácoopiyoo ta kati káhinoo eeha hilim ha heesiinane ha fa nihisoke fa, ^{XXVIII} Simeyon naafenfo ciñii ca ti sipeesoo naanimpan Pútuun pa apusok:

^{XXIX-XXX} “Kamma inci incuke niñ ñíkinam kafakan ka kitii, ekina ewune Ateeteyo, fiye aayina hikatu amiikan a atii apiket ti kásuumaay samat nii fa áyyinananaam fa;

XXXI kafakan ka enka ammemanoole ka hátikin písii pa púloon,

XXXII ecaañ ya eyya éfeeyisan keeneetaat ka Pusuwif Pútuun pa, néecoopii pakani Israyel hamake ha."

XXXIII Ciñii ca faafoo niñ íñña a teyoo ínnimii ti keesokee ka kiti ciñii ca. XXXIV Simeyon naasampanii, naasok íñña a teyoo Mari: "Síitan, añii ya aņe Pútuun pa pumamalooma-mal kati ácoopii enow ya eti pakan keemeenje pakati Israyel niñ piyito pa piti pakakee pakan keemeenje. Afaayeno píyisan pa piti Pútuun pa empa pakan paka nkakaakaay pa hipooku, XXXV kati áfulanii tíkitaañ pámiiloolal pa peeyoliye pa ti kunuu hícump pakan. Awe íñña a teyoo lompo kúnuul efikiyeno ti yaani samat nii aņa epaay neeyaye."

Kaayaamakool ka kiti Hanna

XXXVI Intaako akee aal ayaamakoola eemaamane caacawoo Hanna, faafoo Fanuwel, ati miin ma miti Asel. Apinimo ti áyiinoo fo sitiil isak niñ súsupak, áyiinoo naaket. XXXVII Nene animiit, sitiiloo áwii epaakiil niñ sipaakiil (84). Afúlantoo pati ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa, náatuul po ti suņ niñ ti kaluum hánant niñ hanakan. XXXVIII Ti oom caanak, ápucolii teyii, naanimpan Pútuun pa, naayeno hisoku kiti ciñii ca hátikin keeyeniye ka púloon hítuulu kafakan ka kiti Jerusalem.

Piyetu pa piteyii Naasalet

XXXIX Ta Josef niñ Mari nkapayoole ta fa ínhinee fa samat nii fa insokee fa ti hilim ha heesiinane ha hiti Ateeteyo, nkayet Kalilee pati saatee ya eteyii Naasalet. XL Añii ya náayankii niñ sempe; naameen ecohato, pálafí pa piti Pútuun pa mpiyeno teyoo.

Akampaani ya Yéesu pati Ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa

XLI Esúk óo ésuk Yéesu pupukayoo nkakaakaay Jerusalem pahaañ pa piti Himuusu ha. XLII Ta naataake ta sitiil ņasuwan niñ súsupak, nkasilo Jerusalem pahaañ pa, samat nii fa cosaan ya eteyii neesoke fa. XLIII Pahaañ pa pupupa nkayeno puñoho, akampaani ya Yéesu náatowoonii puson Jerusalem, pale pupukayoo kápanumut. XLIV Incukii nii oopa ti pinamii, kapisapal fo hinoom púmpulun, nkáyaañoo hiņes ti pakani niñ ti pinapoolii.

XLV Ta nkacukutoo ta nkañoho Jerusalem hiņesoo. XLVI Ti hinoom ha íhaaciyenu ha nkalaņanoo la ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa naayeniye niñ pikalaņana pa,

apiyeno káasiitan teyii niŋ kaacakanoolii. ^{XLVII} An óo an éesiyoo ínnimoo ti kameye ka kiteyoo niŋ ti pañahanaloo. ^{XLVIII} Pupukayoo kapicukoo, nkaŋaŋo. Iññaá ateyoo naa-sokoo: “Añiinam, weyme ánhine unii fiye? Paapaa atii niŋ inci uliimaaliim meemak ti hiŋesi.” ^{XLIX} Yéesu naañahanii: “Weyme inniŋesam? Fo nímiit nii inci ñaŋaa piyeno ti ekumpa an ya eti Paapaa atoom?” ^L Pale kásiit eeha náalafiyii ha hisoku.

^{LI} Náawanoonii niŋ pupukayoo Naasalet, náatuulii. Iññaá ateyoo naamank enke púloon cew ti kunuuwoo.

^{LII} Yéesu náayankii niŋ ecohatoyoo niŋ kaacecoo, Pútuun pa niŋ pakan paka nkálafiyoo pihanhanj toko.

III

Káatuunan ka kiti Saŋ

^I Ti sitiil kaat ya siti Tipel Sesaal, amansa ya enfakat a ati mah ma miti Room, Pons Pilaat naayeno ati hikaw ha hiti Yutaay, Helot naayeno ati hikaw ha hiti Kalilee, atuwoo Filip naayeno ati hikaw ha hiti mah ma miti Itulaay niŋ Tilakonit, niŋ Lisañas ati hikaw ha hiti Apilen. ^{II} Annas niŋ Kayif nkayeno puwaaseena pa kenfakat ka pakati Pútuun pa. Ti oom caanak hilim ha hiti Pútuun pa níhicolii ti Saŋ, Sakaliya añiino, pati káahaan ka tes. ^{III} Saŋ naayeno kaafiitanool mah ma púloon meekole ma musuu ma miti Jordan, apiyenyii káatuunan: “Níhin pátise nípiyisan nii níwunkaawunko umuuyen wa utaaluu, Pútuun pa kati puponket wo aluu.”

^{IV} Samat nii hilim ha heekiice ha ti kaahit ka kiti Esayaayaamakoola ya:

“An náaceekii ti káahaan tes apusok:

‘Niwañal pítin pa piti Ateeteyo,

nicoonanol pítin pa piteyoo.

^V *Elijoon óo elijoon efehokanee,*

tíntin óo tíntin niŋ cítintin óo cítintin éfipitamiyane.

Ñítin ña ñeeŋoncalooliye ña efiñicoonanoolee,

ñítin ña ñiti pínankiin pa efiñiteecanoolee.

^{VI} *Pakan paka púloon efikacuk kafakan ka kiti Pútuun pa.”**

^{VII} Saŋ naasok kayon ka kéekeyii ka kati áhinii pátise: “Aluu mufepa emmuu! Ayme áwunii aluu kunuu kati nitey paseeña pa piti Pútuun pa peeyem pa ti ékey? ^{VIII} Níhin waah weenape samat nii enuun eyya nepuk papukal peenape. Fiyuu éfiyisan nii níwunkaawunko umuuyen wa utaaluu. Timpi níyaañ esokoolo nii: ‘Unaa ufakaafak kamma Abraham naayem maamaa ati unaa.’ Inci pusok

aluu háati ti pínankiin empe Pútuun pa píyiniyini éfulanii epuuk pakati Abraham. ^{IX} Ehe hinahaane ha nihihintiye ti ñinkonk punuun pa. Enuun óo enuun eepukut papukal peenape efeefiitaloolee neewantee ti seemak.”

^X Kayonj ka nkicakanoo: “Puume unii úfuuhin?” ^{XI} Sanj naañahanii: “Niñ an ataakaa kúsool kúsupak añañaa káapaacinool niñ aña ataakut ya, aña ataake paliyal añañaa lompo íhinu fo.” ^{XII} Pisayoola kúncoo ya lompo nkákey kati káhinee pátise nkacakanoo: “Ahámpaatiin, puume nuuñañe íhinu?” ^{XIII} Naasokii: “Timpi nisa pihanj la pakati Room nkasoke la aluu.” ^{XIV} Pusoocaali lompo nkacakanoo: “Unii puume nuuñañe íhinu?” Naañahanii: “Timpi nicoop mañ miti an ti sempe aluu, timpi ninook an kamma mañ, nileh ti cooy ya eti aluu.”

^{XV} Pakan paka púloonj nkayeno hítuulu man hikee efi-hitaako, nkayeno ecakanoolo ti kunuuwii man Sanj ayem Eenucee ya ati Pútuun pa. ^{XVI} Sanj naañahanii poko púloonj: “Inci niñ man íhin aluu pátise. Pale aña eeyem ya ti ékey ahañaaam sempe, yinaat fala kákopin ñikopu ña ñiti pisamata pa piteyoo. Akina áfaahin aluu pátise niñ Kunuu ka keenape ka niñ seemak. ^{XVII} Kaahelu ka kiteyoo unka ti epeesoo kati ákatinoool pakak pa niñ éheeni ya. Naamank pakak pa la ti pileefaan pa piteyoo, pale afaasowan éheeni ya ti seemak seehokiyantoo.” ^{XVIII} Niñ kikee kilim keemeenje Sanj naalum pakan paka kápuwunko umuuyen wa uteyii náatuunanii ekoonjan ya éesuume ya.

^{XIX} Pale, Sanj nawatanwatan Helot ati hikaw ha hiti Kalilee kamma naalame Helotiya púnuwoo aaloo, niñ waah wa púloonj ewwa náahine wa weekance wa. ^{XX} Tempo Helot naapenane eehe: naakul Sanj ti ékuluma.

Pátise ya eti Yéesu

^{XXI} Ta hícump pakan nkáhinee ta pátise, Yéesu lompo náahinee pátise, naalum. Ta naayeniye ta kaluum, alacana néepankino, ^{XXII} Kunuu ka keenape ka nkíwanoonii teyoo, niñ enii samat nii hícuucuuku. Hilim níhifulii alacana: “Awe yem añiinam, aña inci íllafiye ya; ti awe inci intaake pásuumayam.”

Yéesu símaamayoo

^{XXIII} Yéesu ti máamun sitiiloo áwii niñ ñaasuwan náayaañe páhin pa piteyoo. Incukii nii akina ayem Josef añiinoo, Josef ati Heli, ^{XXIV} Heli ati Matat, Matat ati Lewi, Lewi ati Meleki, Meleki ati Yannay, Yannay ati Josef, ^{XXV} Josef ati Matacas, Matacas ati Amos, Amos ati Nahum, Nahum ati Esili, Esili ati Nakay, ^{XXVI} Nakay ati Maat, Maat

ati Matacas, Matacas ati Semeyin, Semeyin ati Yosek, Yosek ati Yota, ^{XXVII} Yota ati Yowanan, Yowanan ati Lesa, Lesa ati Solopapel, Solopapel ati Salatiyel, Salatiyel ati Neli, ^{XXVIII} Neli ati Meleki, Meleki ati Adi, Adi ati Kosam, Kosam ati Elematam, Elematam ati Eel, ^{XXIX} Eel ati Yesus, Yesus ati Eliyesel, Eliyesel ati Yolim, Yolim ati Matat, Matat ati Lewi, ^{XXX} Lewi ati Simeyon, Simeyon ati Yuta, Yuta ati Josef, Josef ati Yonam, Yonam ati Eliyakim, ^{XXXI} Eliyakim ati Meleya, Meleya ati Menna, Menna ati Matata, Matata ati Natan, Natan ati Dawid, ^{XXXII} Dawid ati Yesaay, Yesaay ati Yopet, Yopet ati Powas, Powas ati Sala, Sala ati Naason, ^{XXXIII} Naason ati Aminatap, Aminatap ati Atimin, Atimin ati Alini, Alini ati Hesilom, Hesilom ati Fales, Fales ati Yuta, ^{XXXIV} Yuta ati Jakob, Jakob ati Isaak, Isaak ati Abraham, Abraham ati Telah, Telah ati Nahol, ^{XXXV} Nahol ati Seluk, Seluk ati Leyu, Leyu ati Pelek, Pelek ati Epel, Epel ati Selah, ^{XXXVI} Selah ati Kayinam, Kayinam ati Alpaksat, Alpaksat ati Sem, Sem ati Nowe, Nowe ati Lemek, ^{XXXVII} Lemek ati Metuselah, Metuselah ati Enok, Enok ati Yelet, Yelet ati Mahalaleel, Mahalaleel ati Kenan, ^{XXXVIII} Kenan ati Enos, Enos ati Set, Set ati Ataam, Ataam ati Pútuun pa.

IV

Híluunuyee ha hiti Yéesu

^I Yéesu naameen̄ nin̄ Kunuu ka keenape ka, náafulii ti musuu ma miti Jordan. Kunuu ka nkiyeniyoó kátintin̄an̄ pati káahaan̄ ka tes. ^{II} Naayeno po fo kunoom áwii ésupak, Seetaani ya ti hiñes híluunuyoo. Aliit waah ti oom kunoom púloon̄, ti pikelan, peep mpucokoo.

^{III} Seetaani ya neesokoo: “Niñ awe yem Añii Pútuun, sok énankiin̄ eyye eyeso hímpuul.” ^{IV} Yéesu naañahan̄ yo: “Kiiceekiic ti hilim ha hiti Pútuun pa: ‘An atalon̄ nin̄ hímpuul lamma.’”[☆]

^V Seetaani ya neecoopoo patiila la haane, néeyisanoo mpacas cáwii ca citi mah ma púloon̄. ^{VI} Neesokoo: “Inci fawufani kayine enke púloon̄ nin̄ hamake ha hiti cáwii ca, kaatuko inci nkuwufanee, yíniyini kawufan etenko an óo an aña ínsuumaam. ^{VII} Fiye, náakilipiyaa hátikinam ti hímulu, efikiyeno púloon̄ kitii.” ^{VIII} Yéesu naañahan̄ yo: “Kiiceekiic ti hilim ha hiti Pútuun pa: ‘Hátikin̄ Ateeteyo Pútuun pa pitii áafakilipo ti hímulu, nin̄ pikina lamma aññañe hituulu.’”[☆]

^{IX} Seetaani ya néetintin̄anoo Jerusalem episilanoo la hañe la pahaan̄ ti ekumpaan̄ ya enfakat ya eti Pútuun pa. Nene

esokoo: "Niñ awe yem Añii Pútuun, fúl le cípo t'etaam.

^X Kamma nkiicee ti hilim ha hiti Pútuun pa:

'Efipusok pumaleekoo etempo pumankooli;

^{XI} *niñ sipees etempo éfipiseepini,*

eeha efihiwun ha kooti etikilooñoolo ti énanikiin."*

^{XII} Yéesu naañahan yo: "Kiiceekiic ti hilim ha hiti Pútuun pa: *'Aañañut puwinko Ateeteyo Pútuun pa pitii.*"*

^{XIII} Ta Seetaani ya neepaye ta hiñes híluuñuyoo ha púloñ, neekatanoo fo ti cikee caanak.

Píyaañ páhin pa piti Yéesu

^{XIV} Toko fúle, Yéesu naañoho Kalilee, niñ pameeñ sempe sa siti Pútuun pa séefulii sa ti Kunuu ka keenape ka. Pakan paka nkáyaañ káakup kiteyoo ti pisaatee pa púloñ péekinkoolii pa. ^{XV} Naayeno kakalañan ti púluumuma pa piteyii, pakan paka púloñ nkayeniyoó hímulu.

Hipookuyee ha hiti Yéesu Naasalet

^{XVI} Púful toko, Yéesu naakaay Naasalet pa náakulee pa. Ti hinoom ha hiti kayeno ka kiti Pusuwif pa naanako ti éluumuma ya eteyii samat nii fa naasale fa íhinu. Naalito apisiño kati akalañ. ^{XVII} Nkañaakanoo kaahit ka kiti ayaamakoola ya Esaya. Apúpoonin ko, naacuk la nkakiice la:

^{XVIII} *"Kunuu ka kiti Ateeteyo unka t'inci*

kamma nkimamalaam

kati túunan ekoonñ éesuume ti keeleke ka.

Kúpoñiyaampoñ kati kaman keekulee ka nii éfikafulii,

niñ kéefuume ka nii éfikañohoonii ti hicuku,

kati fúlan keekallanee ka ti kúnuul,

^{XIX} *nkaman etii eyya Ateeteyo áfaayisan pásuum pa piteyoo.*"*

^{XX} Naapoon kaahit ka naañaakan ko áhina ya naacaayeno. Keeyeniye ka ti éluumuma ya púloñ cew ñíkinii iññiya teyoo. ^{XXI} Náayaañ hisokuyii: "Fíyooy, heekiicee eehe hitaakiyaa ti pásiyal aluu." ^{XXII} Pakan paka púloñ nkáakup héesuume teyoo, ínnimii ti kilim ka kéesuume ka kéefulii ka ti putumoo. Nkacakan: "Fo aje tom ayem Josef añiino?" ^{XXIII} Yéesu naasokii: "Híiniyaamhiini nii efinifinam ti kusoku enke: 'Akúuñana kúuñanoolo! Hín le ti saatee ya etii, samat nii eeha núusiye ha áhine Kafaanawum.'" ^{XXIV} Naapenan hisokuyii: "Pánipani, ayaamakoola asayanantee ti saatee ya eteyoo. ^{XXV} Píhiiniyan aluu nii ti caanak ca citi ayaamakoola ya Elí, etii ya enuput fo sitiil

* **IV:XI** 4:11 Kíicimu 91:11-12 * **IV:XII** 4:12 Kakaman 6:16 * **IV:XIX** 4:19 Esaya 61:1-2

síhaaciil niŋ kiim isak niŋ hoonool, épankul neeyeno ti mah ma púloŋ. Tempo, intaako piyaanŋat peemeenŋe Israyel payenka pákayiini keekete. ^{XXVI} Pútuun pa pupoñut Elí ti akee ti payenkuu, pale ti ekee eyaanŋat aŋa áyiinoo eekete ati saatee ya eti Salepat pukol saatee ya eti Siton. ^{XXVII} Ti caanak ca citi ayaamakoola ya Elise, intaako lompo kayon púkuuñá pakati kanuk ti mah ma miti Israyel, pale háati oonool teyii akuulanutee fo Neeman lamma ati Siriya. ^{XXVIII}

^{XXVIII} Pakan paka púloŋ keeyeniye ka ti éluumuma ya, kiiñii nkili ta nkásiye ta enke fiye. ^{XXIX} Nkayito, nkáfulanoo ti saatee ya. Nkacoopoo patiila kanaac cítintinŋ ca la saatee ya neelutee la, kati káhalapiyoo t'etaam. ^{XXX} Pale Yéesu náanapii ti pututa kayonŋ ka naakaay pitinoo.

Hiyaanu hísaalumant seetaani

^{XXXI} Yéesu náawanoonii Kafaanawum, saatee eti Kalilee, naayeno kakalaŋan pakan paka ti hinoom ha hiti kayeno ka kiti Pusuwif pa. ^{XXXII} Innímii ti pakalaŋanal pa piteyoo, kamma hilim ha hiteyoo nihitaake sempe.

^{XXXIII} Intaako la ti éluumuma ya áyiin aŋa hísaalumantseetaani nihinakiye. Náaceekii niŋ kaawiiluyoo: ^{XXXIV} “Katan unii! Weyme uyem ti pututa unaa, Yéesu ati Naasalet? Fo áakeyyookey aakati púcalool unii? Inci méyimeyi awe yem ayme: Eesampanee ya ati Pútuun pa!”

^{XXXV} Yéesu naafet teyyo: “Fatan! Fúlii teyoo!” Hísaalumant ha nihitah áyiin a t'etaam hátikin pakan paka púloŋ, nihiful teyoo peekuumutoo.

^{XXXVI} Pakan paka púloŋ nkaŋaŋo nkayeno picakanool: “Hilim eehe, hilim puume? Ti kayine niŋ sempe nasok kisaalumant ka kúfulii, nkúful!” ^{XXXVII} Kiti Yéesu nkisiyo ti pisaatee pa péekinkoolii pa púloŋ.

Káakuuñan ka kiti keemeenŋe ka

^{XXXVIII} Yéesu ápufulii la ti éluumuma ya naanako la ti ekumpana ya eti Simon. Simon aasonoo aal naayeno niŋ káakuuñu kiti pasowe-enii kenfakat, nkaluum Yéesu apiyankananoo. ^{XXXIX} Naañeeho toko teyoo naafet ti pasowe-enii ya mpúful. Tokotoko náayitoonii, naamankoolii.

^{XL} Ti panowal caanak ca, pakati káakuuñu óo káakuuñu nkácoopiyee ti Yéesu, naalemp sipeesoo ti an óo an teyii, náakuuñanii. ^{XLI} Kisaalumant lompo nkúfulii ti pakan keemeenŋe, nkiiyeno hiceeku: “Awe yem Añii ya ati Pútuun

pa!" Pale naafet tenko naakit ko káakup kamma nkimeya nii akina ayem Eenucee ya ati Pútuun pa.

^{XLII} Cipilap, Yéesu naañako apiyeno lamayoo. Kayon ka nkiyeniyoo hiñes, ta nkítookiyoo ta la naayeniye la, nkílafiyoo hicoku tikimpi akatanii. ^{XLIII} Pale naasokii: "Inci ñañaa káatuunan ekoonjan ya éesuume ya eti cáwii ca citi Pútuun pa ti pikee pisaatee pa lompo, heewune ha inci ímpoñiyee." ^{XLIV} Naayeno káatuunan eteeho ti púluumuma pa piti Yutaay.

V

Kamamal ka kiti Yéesu pinapanayoo píyaañ

^I Hikee hinoom Yéesu naasiijo la ti kantant ka kiti han ha hiti Kennesalet*, kayon ka nkikincooloo kipiyeño káasiitan hilim ha hiti Pútuun pa. ^{II} Akee acalafayya, caacawoo Simon Piyeer, naayeno pukol han ha. Pákawiyoo picalafayya Saak niñ Sañ, Sepete epuukoo, nkayeno lompo toko†. Picalafayya pa payenkuu, ñiteen ña ñiteyii ñúsupak ña iññisiijo ti kantant ka, kápuwanoonii teñño nkayeno puñowu picala pa piteyii.

Ti káasiijuma enkuu, Yéesu naacuk ñiteen ña, ^{III} náayuuko ti piteen pa piti Simon, naasokoo: "Fúlan po le ti kantant ke, teenjan po caahinkin," naayeno tempo apiyeno kakalañan kayon ka.

^{IV} Ta naapaye ta káakup, naasok Simon: "Wanan piteen pa pati kásul ka innitah picala pa piti aluu nípicokii soon."

^V Simon naañahanoo: "Aápuu, unii uyokaa hánant ha púloon ti calafayi ucokut waah. Pale niñ aasokaa fo, inci fah picala pa." ^{VI} Nkatak po nkácokii hícumpp soon fo picala pa piteyii mpíyaañe pihaaco. ^{VII} Nkakaaween pákawiyii keeyeniye ka ti pikee piteen kápikey kapiyankananii, nkákey nkameenjan ñiteen ña ñúsupak ña púloon fo iññilafiye híseemu.

^{VIII} Simon Piyeer, ta naacuke ta eehuu, náakilipo ti Yéesu wootoo naasokoo: "Ahámpaatiin, láañam, inci áyiin amuyena!" ^{IX} Kaatuko Simon niñ pákawiyoo kañañaañajo ti hícumpp soon ensa nkacoke sa. ^X Saak niñ Sañ lompo nkañajo. Yéesu naasok Simon: "Timpi fe, písik fíyooy pakan ankaakaay hicoku." ^{XI} Nkacíñii, nkafaakal ñiteen ña ñiteyii, nkatak toko waah óo waah, nkanapan Yéesu.

Káakuuñan áyiin ati kanuk

* **V:I** 5:1 Hikina lompo nihisokee han ha hiti Kalilee. † **V:II** 5:2 Luk akiicaakiic kikee kilim enke ti 5:10.

XII Hikee hinoom Yéesu naayeno ti ekee saatee, intaak áyiin ati kanuk. Niŋ pacukaloo Yéesu, naanow hátikinoo, puhoonuyoo t'etaam naalumoo: "Ahámpaatiin, áayiniyamyini kaakuulan, niŋ áalafiyaa." XIII Yéesu náañaakanii epeesoo náalikoo, naasokoo: "Inci láfilafi. Kuul!" Tokotoko kanuk ka nkikatanoo. XIV Yéesu naakitoo hisoku eteeho an: "Kaay cáyaañ yísanoolo awaaseena ya ati Pútuun pa, uwwaaseen kaawaaseen ka kiti kaakuulan ka enka Móyiis naasoke ka aluu, áapiyisan pakan paka nii awe kásuumaayi ayyem."

XV Háati fo, kiti Yéesu nkihaŋ toko nkísiye, uyoŋ pakan núuconcoolii ti káasiitanoo niŋ ékuuñano úkuuñu wa uteyii. XVI Pale Yéesu nañakoñako ti káahaan tes, naayeno po kaluum.

Káakuuñan áyiin éhute

XVII Hikee hinoom Yéesu ti kakalaŋan, Pufalisaay pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiinane ha hiti Móyiis nkáfulii pan óo pan ti misaatee ma miti Kalilee, miti Yutaay niŋ Jerusalem, nkayeno toko. Sempe sa siti Ateeteyo insiyeno ti Yéesu kati ákuuñan kéekuufi ka.

XVIII Tempo, pakakee pakan kéekantonii páhut ti kahun nkácolii. Nkayoopoo kanakan ti ekumpan ya kati kahintanoo hátikin Yéesu. XIX Pale kataakut pítin piti kanakanoo kamma kayoŋ ka. Nkasilo neyoo ti kankalaŋ ka nkátinŋin káatiŋu nkáyuunaniyoo toko niŋ kahun ka kiteyoo ti pututa pakan paka hátikin Yéesu.

XX Ta Yéesu naacuke ta káyinan ka kiteyii, naasok ákuuña ya: "Awí, umuuyen wa utii uponketee." XXI Pikalaŋana hilim ha heesiinane ha niŋ Pufalisaay pa nkáyaañ káamiilool ti fajii: "Añe an puume naacokooliye fo kati ateñal Pútuun pa? Ayme ayina kaaponket umuuyen wa fo niŋ neetaat Pútuun pa lamma?" XXII Yéesu náameyi ee ha nkayeniye ha káamiilool naacakanii: "Weyme uwune innitaak pámiiloolal empuu ti saan aluu? XXIII Weyme uhaŋe páciite hisoku: 'Umuuyen wa utii uponketee', niŋ hisoku: 'Lito nkaay?' XXIV Pale píyisan aluu nii inci, Añii An, taakaataak kayine t'etaam kiti kaaponket umuuyen wa," naasok páhut pa: "Inci pusoki, lito, coop kahun ka kitii, iyyet t'enuuf." XXV Tokotoko naasiŋo hátikinii, náaseepin kahun enka nahinto ka tenko, naayet t'enuuf ti hímulu Pútuun pa. XXVI Pakan paka púloon innimii nkámul Pútuun pa. Ewatate neemeenji nkayeno hisoku: "Ucukaacuk fíyooy heetaapala hicukee."

Kaayonkal ka kiti Lewi

XXVII Púful toko, Yéesu naakaay naacuk asayoola kúncoo ya aña nkasok ya Lewi, naayeniye ti ésayuma kúncoo ya. Yéesu naasokoo: “Nápaniyam.” XXVIII Lewi naalito, naakatan waah óo waah ewwa naayeniye íhinu naanapanoo.

XXIX Lewi, ti kánapiyan Yéesu, naayonkaloo hili káciim kenfakat ti ekumpaana ya eteyoo, intaako toko kayon kenfakat kiti pisayoola kúncoo ya niñ pakakee pakan keeyeniye hili neyii. XXX Pale Pufalisaay pa niñ pikalanana hilim ha heesiñanee ha nkayeno káakumutool ti pinapana pa pakati Yéesu, nkasokii: “Weyme innili, innilaan nantoonool niñ pisayoola kúncoo ya niñ pumuuyena pa?”

XXXI Yéesu naañahani: “Pakan paka tom keeyem ka kásuumaayii kasoolahe ákuuñana, pale kéekuufne ka. XXXII Inci kéyyoot kaayonkal keecoonoole ka, pale pumuuyena pa kati káwunko umuuyen wa uteyii.”

Kacakan ka kiti suñ ya

XXXIII Pakakee pakan nkasok Yéesu: “Pinapana pa pakati Sañ nkaloolumloom suñ niñ kaluum, fo lompo incuke ti pinapana pa pakati Pufalisaay pa, pale pakatii paka nkatowo ti hili niñ pálaani.” XXXIV Yéesu naañahani: “Efñiyini hiwasu pakan suñ kéeyonkaliyee pahaaño piti esa, asaya ya toko niñ poko? XXXV Pale caanak unca ti ékey, asaya ya áfaafulanee teyii, ti oom kunoom efikasun.”

XXXVI Naasokii lompo hícantiiitu eehe: “An ahaacantoo cifaal ti hísool héeyeeni kati apap co ti hísool heemaamane. Niñ áhinaa fo, afaahaac hísool ha héeyeeni ha, niñ fúlaa toko cifaal ca céefulii ca ti hísool ha héeyeeni ha eticinapool niñ hísool ha heemaamane ha. XXXVII An awasantoo pucoma elaan ti upañ[‡] weemaamane. Niñ áhinaa fo pucoma pa piti elaan ya efipihaac upañ wa, elaan ya efeeniiso, upañ wa núupucaloolo. XXXVIII Pale pucoma elaan, fo puwasee ti upañ wéeyeeni. XXXIX An atasiikan elaan eeyanke náalafi pucoma, kamma elaan eeyanke nehaño pásuum.”

VI

Yéesu Ateeteyo ati hinoom ha hiti kayeno ka

I Hikee hinoom hiti kayeno kiti Pusuwif pa, Yéesu naayeno kaafiitanool koos, pinapana pa pakateyoo nkayeno kaasut ulat nkahenkecal wo niñ sipeesii nkayeno wo hili. II Pakakee ti Pufalisaay pa nkacakanii: “Weyme inniyem ti íhinu héehinantee ha ti hinoom ha hiti kayeno

‡ V:XXXVII 5:37 Kapan keecifee keeyina hiwasuyee tenko elaan niñ fotom man niñ ekina tom miin.

ka?" III Yéesu naañahanii: "Fo nikalañut eeha Dawid náahine ha ta peep pa mpicokii ta akina niñ pákawiyoo?*" IV Anakaanako ti ékuut ya enfakat ya eti Pútuun pa, naacoo hímpuul ha heesampanee ha eeha puwaaseena pa pakati Pútuun pa nkañaje ha hili poko lamayii. Apili ho, naawun pákawiyoo." V Yéesu nene asokii: "Inci, Añii An, yem Ateeteyo ati hinoom ha hiti kayeno ka."

Káakuuñan ti hinoom ha hiti kayeno ka

VI Hikee hinoom nene hiti kayeno Yéesu naanako ti éluumuma ya eti Pusuwif pa apiyeno kakalañan. Intaako toko áyiin aña epeesoo yáali éehute. VII Páawoo Pufalisaay pa niñ pikalañana hilim ha heesiñanee ha kayenaayeno hiñes waah ewwa efikanook newwo Yéesu, nkayeno kaasincan teyoo man áfaakuuñan ti hinoom ha hiti kayeno ka. VIII Pale Yéesu náameyi pámiiloolalii naasok áyiin a ati epees ya éehute ya: "Lito siño hátikin pakan paka." Ayiin a naalito naasiño. IX Yéesu naasokii: "Inci picakan aluu, eeheyeme hicoonee ti hinoom ha hiti kayeno ka: íhinu heenape fo íhinu heenaput, kafakan elon fo káapucalool eteyyo?" X Naasincanii púloon cew, nene asok áyiin a: "Pántin epesi." Ayiin a náahin fo, epeesoo neño ho toko tak.

XI Pale Pufalisaay pa niñ pikalañana hilim ha heesiñanee ha, kiiñii nkili meemak, nkáyaañ piteñenool puume éfikahin Yéesu.

Kamamal ka kiti pupoñapoñ pa ñaasuwan niñ pákasupak paka

XII Ti oom kunoom Yéesu naakaay pati tíntiñ ya kaluum, naapa hánant ha púloon ti kaluum Pútuun pa. XIII Ta incilape ta, naayonkal pinapana pa pakateyoo naamamal teyii ñaasuwan niñ pákasupak, payenka efikayeno pupoñapoñ pa pakateyoo. Poko kayem: XIV Simon aña naawufane ya caacaw ca Piyeer* niñ atuwoo Andre, Saak, Sañ, Filip, Paatolomaay, XV Máciya, Tomas, Saak ati Alifaay, Simon aña nkasok ya Selot†, XVI Yutas ati Saak, niñ Yutas Iskaliyot, aña akaakaay ya hífulu ti Yéesu.

Kakalañan ka niñ káakuuñan ka

XVII Púful toko, Yéesu náawanoonii ti tíntiñ ya niñ keeyeniye ka neyoo, naasiño la etaam ya neetempañooliye la. Kayon keemeenje kiti pinapana pa pakateyoo nkiyeno toko niñ hícump pakan kéefulii Yutaay, Jerusalem niñ

* VI:III 6:3 1 Samiyel 21:1-6 * VI:XIV 6:14 Ti kan ya eti Kilek, Piyeer, ekina eyem "énankiin". † VI:XV 6:15 Selot, ti caanak ca citi Yéesu, yenaayeno kayon keeyeniye esuum kiti mah ma miteyii.

kéefulii ti pisaatee pa piti kantant ka peeyem pa Til niñ Siton. ^{XVIII} Kákeyyookey káasiitanoo niñ kati kákuuñanee úkuuñu wa uteyii. Payenka kisaalumant nkiyokane nkákuuñanee. ^{XIX} An óo an ti kayoñ ka naañes hílikuyoo kamma sempe ínsifulii teyoo ínsikuuñanii púlooñ.

Hiyihu niñ hitahu kunuu

^{XX} Yéesu naasincan pinapana pa pakateyoo naasok:
“Niyihaayih - aluu keeleke ka,
kaatuko cáwii ca citi Pútuun pa citaaluu.

^{XXI} Niyihaayih - aluu keeyem ka fiye ti peep pa,
kaatuko efinisiitane.

Niyihaayih - aluu keeyem ka fiye ti pukooñ,
kaatuko efinilenken.

^{XXII} Niyihaayih - niñ pakan kanataa aluu,
nkañay aluu, nkateñal aluu,
nkákup ti aluu heenaput kamma ínnyinane ti inci, Añii
An.

^{XXIII} “Nihaaño ti oom hinoom, ninuunuutool ti pásuuma,
kamma kawun kenfakat nkiyem ti hítuulu aluu alacana.
Kaatuko fiyuu símaamayii nkáhine piyaamakoola pa.

^{XXIV} Pale kúnuul efikiyeno ti aluu! - aluu keetaake ka,
kaatuko nisayaasa kaapuuñanoool ka kiti aluu.

^{XXV} Kúnuul efikiyeno ti aluu! - aluu keesiite ka fiye,
kaatuko efiniyeno ti peep.

Kúnuul efikiyeno ti aluu! - aluu keeyem ka ti caalenken fiye,
kaatuko efiniyeno ti weenoot innikooñ.

^{XXVI} Kúnuul efikiyeno ti aluu! - niñ pakan paka púlooñ
kákupaa ti aluu heenape.

Kaatuko fiyuu símaamayii nkáhine keeneetaat ka
piyaamakoola pánipani.”

Pálafi pikamooli

^{XXVII} Yéesu nene asok: “Pale inci pusok aluu, aluu keeyemam ka ti káasiitan: Nílafe pikamool aluu, níhin heenape ti payenka keenate ka aluu. ^{XXVIII} Nisap lúwa payenka nkañan ka aluu, niluum Pútuun pa heenape payenka nkakancool ka niñ aluu. ^{XXIX} Niñ an ahankuu kapal ti kaawiilu, ufanoo kikee kaawiilu ka apinene ahanki tenko kapal. Niñ an alamaa hísool ha hitii henfakat ha, timpí kitoo hicoopu eeha lupo páhantuwa. ^{XXX} An óo an eelumuu uwwunoo, niñ an acoopaa waahi timpí cakanoo wo. ^{XXXI} Níhin pakan paka samat nii fa ínnyilafiye fa kati nkáhin aluu.

^{XXXII} “Innífafiya kélafiye ka aluu lamma, eyyeyme cooy innikaakaay hitaaku? Háati pumuuyena pa nkáfilafi kélafiyii ka. ^{XXXIII} Inníhinaa heenape ti payenka nkáhin

ka aluu heenape, eyyeyme cooy innikaakaay hitaaku? Háati pumuuyena pa nkáhinhin fo. ^{XXXIV} Innimaakaa payenka incuke ka aluu nii efikañahan aluu, eyyeyme cooy innikaakaay hitaaku? Háati pumuuyena pa nkamaakmaak pumuuyena pa kati kañahanii memma nkamaakii ma. ^{XXXV} Pale nílafí pikamool aluu, níhin heenape teyii, innimaakii, timpi nímiilool hitaaku kañahan teyii. Inníhinaa fiyuu, Pútuun pa efipuwun aluu kawun kenfakat niñ fúlaa toko efiniyeno epuuk pakati Pútuun pa piti patiila, kamma mpinape ti keesokantoo ka apalaka niñ ti keekance ka. ^{XXXVI} Nitaak paket hikaw samat nii Faaf aluu ati patiila fa naataake fa paket hikaw."

Káahinaati kíiti an

^{XXXVII} Yéesu nene asok: "Timpi níhin kíiti pakan, Pútuun pa lompo étipihin aluu kíiti. Timpi niwufan pakan umuuyen, Pútuun pa lompo etipuwufan aluu umuuyen. Niponketii, Pútuun pa lompo efipuponket aluu. ^{XXXVIII} Niwun, Pútuun pa lompo efipuwun aluu, mpúnun ti uhuuy wa uti aluu eniiku eemeenanee looc, neepimpee, neewenee, neemeenanee fo eniisaloolo. Kaatuko eniiku ya eyya inniniike ya neyyo, ekina lompo Pútuun pa efipiniik aluu neyyo."

^{XXXIX} Yéesu naasokii lompo hícantiiitu eehe: "Fo káafuumafuum nátintinjan-tintinjan áwiyo káafuumafuum? Etikanow poko t'ésupakii ti kaayeen? ^{XL} Akalaña ahanantoo akalañana ya ateyoo, pale an óo an eekalañe meemak afaacuk nii akalañana ya ateyoo.

^{XLI} "Weyme uwune aanincuk cíheeni ca ceeyem ca ti níkin atii ya, awe péepannumut hifiin ha heeyem ha ti níkini? ^{XLII} Puume ayyina hisoku atii ya: 'Atoomu, túulam inci púfulani cíheeni ca ceeyem ca ti níkini,' awe aña eeyinaat ya hicuku hifiin ha heeyem ha ti níkini? Awe nícuñ, yáañ fúlan hifiin ha ti níkini, tempo áafayini hicuku picaañ catañ aakati yíni káfulan cíheeni ca ceeyem ca ti níkin atii ya."

Enuun niñ papukal eteyyo

^{XLIII} Yéesu nene asok: "Enuun eenape epukantoo papukal peenaput, fo lompo incuke enuun eenaput epukantoo papukal peenape. ^{XLIV} Enuun óo enuun ti papukal eteyyo nekiwee. An átayini hicutu sootoo ti usooy uti pícankun, kikenenk lompo kucutantee ti nikota. ^{XLV} An eenape nasoksok waah weenape kamma kunuuwoo nkinape. Pale an eenaput nasoksok waah weenaput kamma kunuuwoo

nkinaput. Kaatuko putumoo mpúfulanii-fúlan pámiiloolal pa peeyem pa ti kunuuwoo.”

Hícantiitu hiti sikumpaan súsupak

XLVI Yéesu nene asok: “Weyme uwune inniyonkalam 'Ateeteyo, Ateeteyo,' apan níhinantoo eeha inci insok ha? XLVII An óo an éekeyii t'inci náasi kilimam náahin ko, inci fáyisan aluu niŋ weyme naanakoole. XLVIII Anakoolaanakool nii an aŋa eeyem ti kulut ekumpaan: awakaawak fo súni naasiŋan ekumpaan ya eteyoo ti pínankiin. Esáacin néefulii niŋ sempe, man ma immisap teyyo pale miyinaat yo káyiŋan kamma neelutee pinap. XLIX Pale an a aŋa ásiye ya kilimam áhinut ko, anakoolaanakool nii an aŋa eeyem ti kulut ekumpaan ti esiya peewakut t'etaam. Man ma immisap teyyo, neehaŋ ti enow neehancaloolo púloŋ cew.”

VII

Káyinan kiti áhampaatiin asoocaali ati Room

^I Ta Yéesu naapaye ta káakup púloŋ hátikin pakan paka, naanako saatee ya eti Kafaanawum. ^{II} Intaako toko akee ti níhampaatiin pusoocaali ati Room, eetaake amiikan ati hikawoo éekuufie meemak fo alohan putum eket. ^{III} Náasi kiti Yéesu, naapoñ pakakee níhampaatiin Pusuwif kapica kaluumoo ápikey ákuuñan amiikan a ateyoo. ^{IV} Ta nkacole ta ti Yéesu nkaŋiiniyoo meemak: “Asoocaali ya aŋe aŋaŋee kayankanan meemak, ^V kaatuko álafilafi pakan unaa niŋ fúlaa toko akina alute éluumuma ya eti le.”

^{VI} Fiye, Yéesu naanapool neyii. Ta naalohane ta ekumpaan ya, áhampaatiin a asoocaali ya ati Room náapoñii pákawiyoo kapisok Yéesu: “Ahámpaatiin, timpi yokanoolo écolii pe t'inci kamma inci íntuuniit aapinako ti ekumpaan ya etoom. ^{VII} Ekina lompo ewune inci míloolut nii ñaŋaa ékey puu ti awe, pale sok hilim hoonool lamma, amiikan a atoom afaayeno kásuumaayoo. ^{VIII} Kaatuko inci ti kayine kiti pakan inci iyyem, niŋ fúlaa toko intaak pusoocaali lompo keeyem ti kayineyam. Niŋ inci sokaa aŋe 'kaay', naakaay; insok aŋe 'kéy', náakey. Insok amiikan a atoom 'hín fiye', náahin fo.”

^{IX} Ta Yéesu náasiye ta eehe ínnimoo teyoo náayesoonii ti kayoŋ ka keeyeniyoŋ ka kanapan, naasokii: “Inci pusok aluu, inci taapala cuk káyinan ka kenfakat enke, háati ti pakati Israyel.”

^X Ta Yéesu naapaye ta hisoku eehe, payenka áhampaatiin a asooçaali ya naapoñe ka nkañoho. Kapucol nkatook amiikan a kásuumaayoo.

Kayitan akampaani ati eyaanat aja áyiinoo eekete

^{XI} Púful toko Yéesu naakaay ti saatee ya eya nkasok ya Nayin, pinapana pa pakateyoo nin kayon kenfakat nkanapool neyoo. ^{XII} Fiye, ta naalohane ta putum pa piti saatee ya, nkayeno hicoopu ehunun ti ihokuma. Eekete ya, akampaani, akina lamayoo íñña ateyoo naataake, áyiinoo eekete. Kayon kenfakat kiti saatee ya nkiyeno neyoo. ^{XIII} Íñña ateyoo naayeno pukoon. Ateeteyo apucukoo, nketoo teyoo ti hikaw, naasokoo: "Timpi koon."

^{XIV} Naaloh pisaapu pa, náalik po, keetiye po ka nkasiño. Yéesu naasokoo: "Akampaani, inci soki: 'Lito!'" ^{XV} Aja eekete ya náalitoonii, naayeno, náayaañ káakup, Yéesu naacooopoo naañahanoo íñña ateyoo.

^{XVI} Kayon ka púloon nkimeen nin ewatate nkúmul Pútuun pa nkusok: "Ayaamakoola enfakat áfuliyoo t'unaa. Pútuun pa pítahiyoo kunuu ti pakan etempo." ^{XVII} Hiti Yéesu eehe, níhisiyo ti mah ma miti Yutaay púloon nin ti pisaatee pa púloon péekinkoole yo pa.

Pinapana pakati Sañ-Patis pati Yéesu

^{XVIII} Ti písiyo pa piti Yéesu empuu, Sañ, pinapana pa pakateyoo nkakamanoo eehe púloon. Naayonkal teyii pákasupak, ^{XIX} naapoñii ti Ateeteyo kapica kacakanoo: "Fo awe yem Aja eeyem ya ti ékey, fo uñañaa hituulu akee?"

^{XX} Kapucol ti Yéesu nkasokoo: "Sañ-Patis ápoñii unii ti awe upicakani: 'Fo awe yem aja eeyem ya ti ékey, fo uñañaa hituulu akee?'"

^{XXI} Ti oom caanak, Yéesu náakuuñan hícump pakan keeyoke nin úkuuñu weemeenje, nin payenka kisaalumant nkúwuuliye, náahin úfuumiin weemeenje upucuk. ^{XXII} Fiye, Yéesu naañahan payenka Sañ náapoñii ka, naasokii: "Niñoho nica nikaman Sañ eehe innicuke ha nin eehe innisiye ha: kéefuume ka unka ti hicuku, kéehute ka unka ti pikaayu, pakati kanuk ka nkakuulanee, keecotiye ka unka ti hísiyu, keekete ka nkalitane, ekoonan ya éesuume ya néetuunanee keeleke ka. ^{XXIII} Oopa ti pásuuma, aja apookut ya hitaaku káyinan kamma inci."

^{XXIV} Payenka Sañ náapoñii ka, ta nkañohiye ta, Yéesu náayaañ káakup kiti Sañ ti kayon ka: "Weyme innikaaye pati káahaan ka tes kaasincan? Káaheeni enka eyam ya neeliñaloole? ^{XXV} Nin fotom, weyme innikaaye po hicuku? An eewasiye wañ weewalla? Haani! Payenka nkawaso

ka wañ wa wéeciita wa hinoom, nkayeno ti elon enfakat, pati pukumpaan pa piti pumansa pa nkayeno. ^{XXVI} Niñ fotom, weyme innikaaye po hicuku? Ayaamakoola? Ee ayaamakoola! Inci pusok aluu nii ahañaahan ayaamakoola. ^{XXVII} Sañ akina ayem aña hilim ha hiti Pútuun pa nihisoke ya:

'Inci fápoñii ati ekoonjan ya atoom apunowi hátikin kati awañali pítin pa.'^{*}

^{XXVIII} "Inci pusok aluu, an óo an aña aal naapuke, Sañ ahañoohan hamake, pale aña eeñaje ya káafomaati ti cáwii ca citi Pútuun pa, ahaña Sañ hamake."

^{XXIX} Pakan paka púloon kéesiye ka enkuu, háati pisayoola kúncoo ya, kacoonaacoon nii Pútuun pa peecoonoole. Ta Sañ naayeniye ta káatuunan ekoonjan ya eti Pútuun pa, nkacoon ápihinii pátise. ^{XXX} Pale Pufalisaay pa niñ pikalañana hilim ha heesiñanee ha nkapook eeña Pútuun pa mpílafiyé ha teyii; kacoonut Sañ ápihinii pátise.

^{XXXI} Yéesu naasokii: "Niñ weyme inci iññaje kaaku-fumool ekaay ya eti fiyooy, niñ weyme nkanakoole? ^{XXXII} Kanakoolaa-nakool nii epuuk keeyem ti hílin nkayeno kaaceceekool:

'Uhapaahap aluu,
nikiiyut,

nuucok aluu kícimu kiti keenoot,
nikoonut.'

^{XXXIII} "Kaatuko, Sañ-Patis ákeyyookey, aliyantoo hímpuul, alaanantoo elaan innisok: 'Hísaalumant hiyem neyoo.' ^{XXXIV} Inci, Añii An, ínkey pilli illaan innisok: 'Nisincan! Anjuu an eekase, níkumana, áwi ati pisayoola kúncoo ya niñ pumuuyena pa.' ^{XXXV} Pale ecohato ya eti Pútuun pa, keecoone yo ka púloon káyisanaayisan nii ecoonoolaa-coonool."

Kaaponket kiti aal amuuyena la ti ekumpaan ya eti Afalisaay a

^{XXXVI} Afalisaay akee, aña nkasok Simon, naayonkal Yéesu hili káciim pateyoo. Yéesu naakaay, naanako la ti ekumpaan ya eti Afalisaay a naayeno hili. ^{XXXVII} Intaako toko ti saatee ya aal amuuyena. Náasi nii Yéesu oopa ti hili pati ekumpaan ya eti Afalisaay a. Ta náasiye ta eehuu, naacoopool cílumpa ceewalla kaameen munucu méesuume haaw. ^{XXXVIII} Naasiño puson woot Yéesu, naayeno pukoon, náayaañ káamaañiyan wootoo niñ mukunoo, naatoot wo niñ wanoo, naasump wootoo, naanuc wo niñ munucu méesuume haaw. ^{XXXIX} Afalisaay a aña ayonkale ya Yéesu

^{*} **VII:XXVII** 7:27 Malaki 3:1

hili káciim, apucuk eehuu, naasokoolo: “Niñ pánipani áyiin aņe ayaamakoola, añaņaa kameye aal puume ayemoo ti híliku - aal amuuyena!”

^{XL} Yéesu naacoop hilim ha naasokoo: “Simon, taakaataak eeha inci iññaņuu hisoku.” Simon naañaņanoo: “Sokam, Ahámpaatiin.” ^{XLI} Yéesu naasokoo: “Taakaataak pákayiin pákasupak keetaake ñikopu ti akee áyiin eelontiyii mañ. Akee ya naataakoo nikopu sitenali sikeme isak (500), akee ya lompo nikopu sitenali áwii ésupak niñ ņaasuwan (50). ^{XLII} Pale háati oonool teyii ayinaatoo mo kañahan. Fiye, naaponket poko t’ésupakii ñikopu ña ñiteyii. Ti awe, ayme ti payenke t’ésupakii afaahaņ pálafi aņa eelontiyii ya mañ ma?” ^{XLIII} Simon naañaņanoo: “Ti pacukalam, akina ayem aņa nkaaponkete ya nikopu na nenfakat na.” Yéesu naasokoo: “Aasokaa páni.”

^{XLIV} Apipa, náayeesoonii pati aal a, naasok Simon: “Aacukaacuk aal a aņe, emma inci ínnakoonii ma le ti awe, aawunutam man puñow wootam, pale akina náamaañiyan wootam niñ mukunoo, naatoot wo niñ wanoo. ^{XLV} Ta inci ínnakoonii ta le ti awe, aawananutam niñ hisumpu, pale akina áyekuniit hisumpu wootam. ^{XLVI} Aanucut hikawam niñ munucu, pale akina, naanuc wootam niñ munucu méesuume haaw. ^{XLVII} Síitanam inci pusoki, pálafi pa piteyoo penfakat pa píyisanaayisan nii umuuyen wa uteyoo weemeenje wa upayeepa kaaponket. Pale an óo an aņa nkaaponkete caahinkin, caahinkilin lompo nálafi.”

^{XLVIII} Fiye, Yéesu naasok aal a aņuu: “Umuuyen wa utii uponketeponket.” ^{XLIX} Keeyeniye ka toko hili neyoo nkáyaañ pusokool: “Aņe ayem ayme, fo kati aponket umuuyen?” ^L Pale Yéesu naasok aal a: “Káyinan ka kitii kifakanuu, kaay niñ kásuumaay.”

VIII

Pakaal paka, kanapan ka kiteyii Yéesu

^I Púful toko Yéesu naayeno kaamuusool ti pisaatee niñ misaatee, káatuunan niñ kakaman ekooņan ya éesuume ya eti cáwii ca citi Pútuun pa. Pupoņapoñ pa pakateyoo ņaasuwan niñ pákasupak paka nkayeno neyoo, ^{II} niñ lompo pakakee pakaal payenka náakuuñane niñ payenka naayaane teyii kisaalumant: Mari aņa nkasok ya Mari ati Makatala aņa náafulanii ya teyoo kisaalumant isak niñ kúsupak; ^{III} Yowanna, áyiinoo aņa nkasok ya Husa, eeyeniye ya ati hikaw ha ti éhinuma ya eti Helot; Suusaana niñ hícamp pakakee pakaal, niñ mañ ma miteyii nkayeno kayankanan Yéesu niñ pupoņapoñ pa pakateyoo.

Hícantiitu ha hiti ataha piyooseen pa

^{IV} Hikee hinoom, kayon kenfakat nkuconcool niñ pakan kéefulii ti pisaatee peemeenje nkíkey ti Yéesu. Ti káasiinuma enkuu, Yéesu naasokii hícantiitu eehe: ^V “Taakaataak akee áyiin aña eekaaye etah piyooseen. Akina ti etah piyooseen pa, ekee etukal ya neenowal ti pítin pa; neekakalee, pusuwa pa mpuhoon yo. ^{VI} Ekee ya neenowal ti etaam eti pínankiin; niñ pañantalii eteyyo neesuucan, kamma etaam ya néecihut. ^{VII} Ekee ya neenowal ti pícan kun, épiñantoolii ti coonool niñ pícan kun pa, pícan kun pa mpikincool yo. ^{VIII} Fiye, ekee etukal ya neenowal ti etaam eenape, eyyuu néenantii neepuk ulant, kaalant ó kaalant nkupuk papukal keme.” Yéesu naasokii niñ hiceeku: “An óo an eetaake kaanuu kiti kásiitan, ásiitan.”

Heewune ha innakup niñ hícantiitu

^{IX} Ta Yéesu naapaye ta káakup, pinapana pa pakateyoo nkacakanoo weyme hícantiitu eehuu nihisoke. ^X Naañahani: “Kameye meeñeeya ma miti cáwii ca citi Pútuun pa kuwufaneewufan aluu, pale ti pakakee paka niñ kícantiitu inci ínkup, samat nii ayaamakoola ya Esaya fa naasoke fa:
Efikasincan pale etikacuk;
Efikasiitan pale étikasi.’[☆]”

Kakaman ka kiti hícantiitu ha

^{XI} Yéesu nene asok: “Ehe, eeha hícantiitu ha nihisoke ha: Etukal ya eyem hilim ha hiti Pútuun pa. ^{XII} Etukal ya eenowe ya ti pítin pa ecukaacuk nii payenka nkási ka hilim ha, Seetaani ya néekey néefulan ho ti saanii, ancuk timpi káyinan nkafakanee. ^{XIII} Etukal ya eenowe ya ti etaam ya eti pínankiin pa ecukaacuk nii payenka nkasayan ka hilim ha niñ pásuuma niñ kásiyaa ho, pale hilim ha hitaakut ñinkonk teyii. Káyinani kifiyyantoo, ti caanak citi páciite nkañoho puson. ^{XIV} Etukal ya eenowe ya ti pícan kun pa ecukaacuk nii payenka nkási ka hilim ha, pale ti eloñ ya eteyii káamiilool ka niñ hitaaku ha niñ pásuuma pa piti eloñ ya mpikincoolii mpikitii hitaaku papukal peeyane. ^{XV} Pale etukal ya eenowe ya ti etaam ya eenape ya ecukaacuk nii payenka nkási ka hilim ha nkayenan ho pinap ti saanii seekuule sa, nkamukut fo cákapukii samat nii enuun fa nepuk papukal peemeenje.”

Hícantiitu ha hiti lampi ya

XVI Yéesu nene asokii hícantiiitu eehe: “An acaañanantoo lampi náawuf teyyo epool niñ fotom naanakan yo t’etaam ecunkun, pale nawañwanñ yo, ancuk an óo an éenakoonii naacuk ecaañ ya.

XVII “Waah óo waah weeyolee éfuufulaniiyee tíkitaañ, waah óo waah wéewufaloollee éfuuwufinee, núufulaniiyee tíkitaañ.

XVIII “Ooto, nitah kunuu ti pásiitanal aluu. Kaatuko an óo an eetaake afaapenanee meemak; an óo an eetaakut háati aññ incukoo ya nii naataake efuusayee teyoo.”

Yéesu niñ miin ma miteyoo

XIX Púful toko, Yéesu íñña ateyoo niñ pakatuwoo nkákeyyoo hicuku, pale kayinaatoo hicuku kamma kayoñ ka.

XX Nkasok Yéesu nii: “Íñña atii niñ pakatuwi unka kasiññiye tíkitaañ, awe nkálafiye hicuku.”

XXI Naañahanii: “Íñña atoom niñ pakatuwam poko kayem payenka nkásiitan ka hilim ha hiti Pútuun pa nkáhin ho fa nihiñañee fa íhinu.”

Kaasiññan ka kiti hiyam ha

XXII Hikee hinoom Yéesu náayuuko ti piteen niñ pinapana pa pakateyoo, naasokii: “Ufiitanaa ti kikee kaapii ka kiti han ha.” Nkañak. XXIII Ta nkayeniye ta kaafiitan, Yéesu naalam hiñotu. Hítaapanu eyam néesapii ti han ha, piteen pa mpiyeno émeenani man, nkayeno ti páciite penfakat.

XXIV Ti oom páciite, pinapana pa nkaloh Yéesu nkáiyaloo, nkasokoo: “Ahámpaatiin! Ahámpaatiin! Efuuketaa!” Yéesu náayiyoonii naafet ti hiyam ha niñ kúsuh ka kenfakat ka nkapilan niit. XXV Púful toko naacakanii: “Káyinan ka kiti aluu unkey?” Ewatate neemeenii, ínnimii, nkayeno picakanool: “Ayme ayem áyiin aññ, kati nasok hiyam ha niñ kúsuh ka kapilan, nkásiyoo?”

Káakuññan áyiin ati kisaalumant

XXVI Púful toko, Yéesu niñ pinapana pa pakateyoo nkacín ti mah ma miti Kelasen,* meeyem ma ti púcoonool mah ma miti Kalilee. XXVII Ta Yéesu naayeniye ta éyuukinoyii ti piteen pa, áyiin ati saatee ya náakey kapaakoolanoo. Ayiin a aññu kisaalumant kúwuuliyoo, afiyaafiyo awasiyantoo wañ, akinut ti ekumpañan fo ti

* VIII:XXVI 8:26 Náasiyaa Kelasen, ekina eyem pakan paka pakati saatee ya eti Kelasa. Pikee pakiical pa piti Kilek mpusok Kelasa, pale pikee pa lompo mpusok Katala. Katala niñ Kelasa pisaatee peekufut ti mah emmuu.

kiyaak. XXVIII-XXIX Nkiloomooloom ihinu apihiñ, háati nka-cenk sipeesoo niñ wootoo niñ ñiseel kati kafaasoo, naacutal ño, kisaalumant ka nkítintinanoo ti káahaan tes. Ayiin a ta naacuke ta Yéesu naaceek, naanow ti wootoo, náaceekii ti kaawiiluyoo: “Weyme ánlafiye ti inci, Yéesu, Añii ya ati Pútuun pa piti patiila? Inci lumuu timpi kallanam!” Asokaasok eehe, kamma Yéesu naafete ti kisaalumant ka, apusok ko kifulii teyoo.

XXX Yéesu naacakanoo: “Caacawi puume?” Naañahanoo: “Caacawam 'Kayonj’,” kamma kisaalumant keemeenje nk-inakiyoo. XXXI Nkinjiino Yéesu timpi awant ko ti seemak. XXXII Inhemool koolee enfakat eti pícalukun neeyeno kaahoon ti kanaac cítintij. Kisaalumant ka nkinjiino Yéesu apikatan ko kipinako ti pícalukun pa, naakatan ko. XXXIII Nkifulalii ti áyiin a, nkinakalo ti pícalukun pa, koolee ya néeliinoonii mpacas patiila cítintij ca, neenow ti han ha néeseem.

XXXIV Ta keeyeniye ka efaas ya nkacuke ta heetaakiye ha nkatey ti saatee ya niñ ti misaatee ma méekinkoolii ma kakaman pakan paka heetaakiye ha. XXXV Fiye, pakan paka nkákey kaasincan heetaakiye ha. Nkácólíi ti Yéesu nkatook áyiin a aña kisaalumant ka nkúfulii ya teyoo náasooliye niñ kunuuwoo cononon naayeno ti woot Yéesu. Ta nkacuke ta eehuu nkameen niñ ewatate. XXXVI Keecuke ka heetaakiye ha nkayeno kakaman pakan paka puume áyiin a aña kisaalumant ka nkúfulii ya teyoo fa náakuuñanee fa. XXXVII Púful toko, pakan paka púloonj pakati mah ma miti Kelasen nkaluun Yéesu akatanii apikaay, kamma ewatate enfakat neeyeniye neyii. Yéesu náayuuko ti piteen pa, áñakum XXXVIII áyiin a aña kisaalumant ka nkúfulii ya teyoo naalum kanapanoo, pale Yéesu naayaanoo, naasokoo: XXXIX “Ñoho ti enuufi nkaakaman eeha púloonj Pútuun pa mpíhinuu ha.” Ayiin a naakaay ti saatee ya púloonj, naayeno kakaman eeha Yéesu náahinoo ha.

Amáacul eekete niñ aal éekuuñe

XL Pakan paka púloonj nkayeno hituulu Yéesu ti kikee kaapii ka kiti han ha, ta náañohonii ta, kayonj ka nkiwananoo. XLI Ehe, intaako áyiin aña nkasok Yayil áhampaatiin ti éluumuma ya. Náakey náakilipo ti Yéesu wootoo, naanjiiniyoo apikaay pati enuuf ya eteyoo XLII kamma añiinoo ámaacul oonool a lamma eetaake máamun sitiil ñaasuwan niñ súsupak naayeniye ti putum eket.

† VIII:XXX 8:30 Caacaw ence ti kanj ya eti Kilek “Lesiyon” cikina ciyem kayonj kiti pusooaali síwuli isak niñ yoonool.

Ta Yéesu naayeniye ta pikaayu pateyoo kayoŋ ka nkik-incooloo. ^{XLIII} Intaako toko aal eeyeniye hicuku etaam eefitantoo fo sitiil ŋaasuwan niŋ súsupak, náapucalool mañoó púlooŋ ti púkuuñana pale an ayinaatoo káakuuñan. ^{XLIV} Náakey puson Yéesu, náalik hileelu hísool ha hiteyoo, tokotoko etaam ya eteyoo neesiŋo. ^{XLV} Yéesu naacakan: “Ayme álikaam?” Pakan paka púlooŋ nkalaaco, Piyeer naasokoo: “Ahámpaatiin, kayoŋ ka kúconcooliyoo-concool nkikincoolii.” ^{XLVI} Pale Yéesu naasok: “An álikaamlik kaatuko méyimeyi nii sempe sífulaaful ti inci.” ^{XLVII} Aal a náameyi nii eeha náahine ha hiyoliit, náakey niŋ kakikilan, náakilipo ti woot Yéesu. Naakaman hátikin pakan paka púlooŋ heewune ha náalik Yéesu niŋ fa náakuuñanee fa tokotoko. ^{XLVIII} Yéesu naasokoo: “Añiinam káyinan ka kitii kifakanuu. Kaay niŋ kásuumaay.”

^{XLIX} Yéesu ti káakup, an náafulii pati ekumpaan ya eti Yayil áhampaatiin a ati éluumuma ya. Naasok Yayil: “Añiini ámaacul aketaaket, timpi yokan fiye Ahámpaatiin a.” ^L Yéesu niŋ pásiyaloo eteeho naasok Yayil: “Timpi fe, yínan lamma, añiini afaayeno kásuumaayoo.” ^{LI} Apicol ti enuuf ya eti Yayil acoonut an apinako neyoo fo Piyeer, Saŋ niŋ Saak, niŋ añii ya faafoo niŋ íññaayoo. ^{LII} Pakan paka púlooŋ nkayeno pukooŋ niŋ esampoolo, Yéesu naasok: “Níyekuno pukooŋ pa kaatuko aŋe aketut, hiŋotu naayaake.” ^{LIII} Nkayenyoo caalenken kamma nkameya nii añii ya aketaaket. ^{LIV} Pale Yéesu náasik epees añii ya naayonkaloo, naasokoo: “Añiinam, íiyo!” ^{LV} Yaanoo néeñohonii naahaan ti piyito. Yéesu naasokii kawufanoo apili. ^{LVI} Pupukayoo ínnimii pale Yéesu naakitii hisoku heetaakiye ha an.

IX

Kúmpoña ka kiti pupoñañoŋ pa ŋaasuwan niŋ pákasupak paka

^I Yéesu naayonkal nantoonool pupoñañoŋ pa pakateyoo ŋaasuwan niŋ pákasupak paka, naawufanii sempe niŋ kayine kiti hiyaanu kisaalumant ka púlooŋ niŋ káakuuñan úkuuñu. ^{II} Púful toko, naapoñii kapikaay káatuunan cáwii ca citi Pútuun pa niŋ káakuuñan púkuuña. ^{III} Naasokii: “Ti pítin pa piti kaakaawool ka timpi niyekan waah: Hikasap tom, epootak tom, hímpuul tom, mañ tom, háati hísool hísupiyenu. ^{IV} Niŋ kawananaa aluu ti ekumpaan, inniyeno toko fo ta éfiniful ti oom saatee. ^V Niŋ pakan kapookaa aluu kawanana, innihank haafol ha ti woot aluu ínniful ti oom saatee nípiyisanii nii Pútuun pa efipisapii.” ^{VI} Pupoñañoŋ

pa pakateyoo nkakaay, nkanako ti misaatee ma kapiyeno káatuunan ekoonjan ya éesuume ya niŋ káakuuñan pakan paka pan óo pan.

Paliima pa piti Helot Antipas

^{VII} Heetaakiye ha púloon nihicol ti kaanuu Helot, ati hikaw ha hiti Kalilee. Naaliim meemak kamma pakakee paka nkayem ti hisoku nii Saŋ-Patis álitoonii ti keekete ka, ^{VIII} pakakee paka nkasok ayaamakoola ya Elí himuumoo áñoohonii^{*}, pakakee paka nkasok akee ti piyaamakoola pa keefiyye ka álitoonii ti keekete ka. ^{IX} Pale Helot naasok: “Saŋ, inci himuumam mukoo ta inci mpoñii ta kapifiit hikawoo. Aŋe akina ayem ayme, aŋa inci iyyem ya ti hísiyu kiteyoo?” Naaŋes hicuku Yéesu.

Pákayiin síwuli isak kákuumanee

^X Yéesu, pupoñapoñ pa pakateyoo kápiñoohonii nkakamanoo eeha nkáhine ha. Naacoopii kapiñako lamayii ti saatee ya eyya nkasok ya Petesayit. ^{XI} Pale kayoŋ ka kípipanumoo, nkinapanoo. Yéesu naawananii, naayenyii káakup kiti cáwii ca citi Pútuun pa, náakuuñan keesoolahe ka ékuuñano.

^{XII} Cípiiniimo, pupoñapoñ pa pakateyoo ŋaasuwan niŋ pákasupak paka nkaloh Yéesu, nkasokoo: “Unaa úlaaŋaalaan, katan kayoŋ ka kipikaay ti pisaatee pa niŋ misaatee ma meelohe ma le, kati kíyini hitaaku paliyal niŋ káhintuma.” ^{XIII} Yéesu naasokii: “Aluu faŋ aluu niwufanii kapili.” Pupoñapoñ pa nkañahanoo: “Kúmpuul isak niŋ soon súsupak lamma nuutaakaa, fo niŋ unii ukaayaa hinoom paliyal piti pakan paka púloon.” ^{XIV} Kasokaasok eehuu kaatuko máamun pákayiin síwuli isak (5,000) kayenyiye toko.

Yéesu naasok pupoñapoñ pa pakateyoo: “Níhinii kapiyeno ti uyoŋ uti máamun pakan áwii ésupak niŋ ŋaasuwan (50).” ^{XV} Pupoñapoñ pa pakateyoo nkáhin fo, an óo an naayeno. ^{XVI} Yéesu naacoo kúmpuul ka isak ya niŋ soon sa súsupak sa náahaafin, naanimpan Pútuun pa, naafiitalool ko, naawufan pupoñapoñ pa pakateyoo kápipaacinool ko kayoŋ ka. ^{XVII} Pakan paka púloon nkali fo kasiit tuk. Pupoñapoñ pa pakateyoo nkayesal mífiitiin paliyal pa peetowiye pa fo kameeŋan síyya ŋaasuwan niŋ súsupak.

Káyisan ka kiti Piyeer ayme ayem Yéesu

^{XVIII} Hikee hinoom, Yéesu naayeno kaluum lamayoo, pinapana pa pakateyoo nkayeno toko neyoo. Naacakanii:

^{*} **IX:VIII** 9:8 Malaki 4:5

"Ti pakan paka, inci yem ayme?" XIX Nkañahanoo: "Pakakee kasok awe yem Saŋ-Patis, pakakee paka nkasok awe yem Elí ayaamakoola ya, pakakee paka nkasok akee ti piyaamakoola pa keefiyye ka álitoonii ti keekete ka." XX Naacakanii: "Ti aluu, inci yem ayme?" Piyeer nacoop hilim ha naasokoo: "Awe yem Eenucee ya ati Pútuun pa."

Káakup Yéesu kiti eketoo

XXI Yéesu náakupananii, naakitii hisoku eteeho an. XXII Naapenan apisokii: "Inci, Añii An, fo yeno ti kúnuul ken-fakat, ñihampaatiin ña, pikalaŋana hilim ha heesiinane ha niŋ ñihampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa efikapookam, fa mukee, ti hinoom ha híhaacyenu ha inci fáñahaniyee ti eloŋ."

Páciite pa piti kanapan ka kiti Yéesu

XXIII Naasokii poko púloŋ: "Niŋ an álafiyaam kanapan afaapook himuumoo, naakanto hinak óo hinak kuluwaa ya eteyoo, ekina eyem kúnuul ka kiteyoo, naanapanam. XXIV Kaatuko aŋa éelafiye kafakan eloŋ ya eteyoo, áfaapuul teyyo. Pale aŋa éepuule eloŋ ya eteyoo kamma inci, afaafakan yo. XXV Empeyme panap piyem toko an kati ataak hisaanumate ha hiti púlunta pa náapuul ti eloŋ ya eteyoo niŋ fottom naatahoolo? XXVI Niŋ an asuuwaam niŋ kilim ka kutoom, inci, Añii An, fasuuwoo niŋ inci ñóhooniyoo ti hamake ha hitoom niŋ ti hamake ha hiti Paapaa atoom niŋ pumaleekoo pa peesampanee pa. XXVII Inci pusok aluu pánipani ya, pakakee ti aluu keesiinjiye ka le etikaket peecukut cáwii ca citi Pútuun pa."

Hamake ha hiti Yéesu

XXVIII Ta Yéesu naapaye ta káakup enkuu máamun kunoom isak niŋ káhaaciil, naacoo pool Piyeer, Saŋ niŋ Saak nkasilo patiila tintiŋ ya kaluum. XXIX Akina ti kaluum ka pacuk puhoonuyoo mpiyesan, wañ wa uteyoo núuhiiniyii fo nuucaŋ catan. XXX Fiyiit, pákayiin pákasupak ti piyaamakoola pa keefiyye ka nkayeno neyoo kákuapat, poko kayem Móyiis niŋ Elí ayaamakoola ya. XXXI Poko káfulii ti ecaŋ enfakat. Nkayeno káakup niŋ Yéesu kiti eket ya eteyoo eyya naakaakaay ya kaahankan Jerusalem. XXXII Piyeer niŋ pákawiyoo nkaket niŋ hiŋotu, ta nkáyiioonii ta nkacuk hamake ha hiti Yéesu niŋ pákayiin paka pákasupak paka keesiinjiye ka neyoo. XXXIII Pákayiin paka payenkuu ta nkayeniye ta píkatinoon niŋ Yéesu, Piyeer naasokoo: "Ahámpaatiin, napaanap unii upiyeno le. Upisiinjan múkuut máhaaciil, coonool citii, coonool citi Móyiis, coonool citi Elí." Amíit eeha naayeniye káakup.

XXXIV Ta naayeniye ta káakup káatiŋu nkúfulii nkíimpitoolii, ewatate neeyeno niŋ pinapana pa pakateyoo ta nkanakiye ta ti káatiŋu ka. XXXV Hilim níhifulii ti káatiŋu ka nihisok: “Aŋe ayem Añiinam, inci mamaloo. Nísiitanoo!” XXXVI Ta hilim ha nihipaye ta káakup nkacuk Yéesu lamayoo. Piyeer niŋ pákawiyoo nkafatanool neeho, kakamanut an ti oom caanak eeha nkacuke ha.

Káakuuñan añii ati hísaalumant

XXXVII Eti kacom eteyyo, Yéesu niŋ pinapana pa pakateyoo pákahaaciil paka nkáwanoonii ti tíntiŋ ya, kayoŋ kenfakat nkíkey kaapaakoolanoo. XXXVIII Ayíin náaceekii ti kayoŋ ka: “Ahámpaatiin, inci luumu, sincan añiinam akampaani ye, añiinam oonool a kóŋ aŋa inci intaake ya! XXXIX Hísaalumant nihinakiyoonako, tokotoko níhihinoo apiceek, níhiyiŋanoo niŋ sempe fo putumoo mpiyohat, nihikallanoo, hífiisantoo kakatan. XL Inci luumaalum pinapana pa pakatii kati kayaan ho, pale kayinaat.”

XLI Yéesu naasok: “Oo! Aluu ekaay ya eenaput ya apan nitaakut káyinan, fo teyme inci fayeno niŋ aluu immukut niŋ aluu? Cóopii añiini le.”

XLII Añii ya ti ékey ya, hísaalumant ha nihitahoo híp t’etaam, níhiyiŋanoo niŋ sempe. Pale Yéesu naafet ti hísaalumant ha, náakuuñan añii ya, naañahanoo faafoo. XLIII Pakan paka púlooŋ ínnimii ti sempe sa senfakat sa siti Pútuun pa.

Púsupiyenu káakup Yéesu kiti eketoo

Pakan paka oopa ními ti eeha Yéesu náahine ha púlooŋ, naasok pinapana pa pakateyoo: XLIV “Niwas kilim enke ti unuu aluu: Inci, Añii An, éfikaful ti inci, uwwufanee ti sipees pakan.” XLV Pale kámiit eeha naayenyii hisoku. Putum hilim ha nihiyolee ti poko timpi kámeysi fa nihisoke, nkafe kacakanoo puume nihisoke.

Eemaka ya

XLVI Fiye, Yéesu pupoñapoñ pa pakateyoo ŋaasuwan niŋ pákasupak paka nkáyaañ pilaacinoon aŋa eehaŋe pamake teyii. XLVII Yéesu náameysi pámiiloolal pa piteyii, naacoop ciñii cenkilis naasiŋan co pukoloo. XLVIII Naasokii: “An óo an eewanane ciñii ca cenkilis ence ti caacawam, inci naawanane, an óo an eewananaam, aŋa éepoñiyaam ya lombo naawanane. Kaatuko aŋa éetinee ya ti aluu púlooŋ, akina ayem eemaka ya.”

XLIX Saŋ naacoop hilim ha, naasok: “Ahámpaatiin, unii ucukaacuk áyiin ti hiyaanu kísaalumant ti caacawi, nuuyoop hikituyoo, kamma naaneetaat ati kayoŋ ka kiti unaa.”

L Yéesu naañahanoo: “Timpi nikitoo, kaatuko an óo an eepookut aluu oopa ti aluu.”

Hipooku ha hiti cisaatee citi Samali

LI Yéesu, hicoopu ha hiteyoo alacana, ta níhilohanii ta, naacok piliit pikaayu pa piti Jerusalem. LII Naapoñ pakan niñ kilim kapinowoo hátikin, oom pakan nkakaay, nkanako ti cisaatee citi Samali kapimemanool ékey ya eteyoo. LIII Pale pakan paka pakati cisaatee ca kawananutoo, kamma naayem ti himuusu Jerusalem*. LIV Pinapana pa pakateyoo, Saak niñ Sañ ta nkacuke ta eehe nkasokoo: “Ahámpaatiin, álalafilafi úpuwananii seemak sípufullii pati-ila sípupucaloolii?” LV Pale Yéesu náayesoonii lipe ti poko, naafet teyii. LVI Fiye, nkakaay ti cikee cisaatee.

Kéelafiye ka kanapan Yéesu

LVII Ta nkayeniye ta pikaayu ti pítin pa, akee áyiin naasok Yéesu: “Inci fanapani pan óo pan pa ankaakaay.” LVIII Yéesu naasokoo: “Pupampaño pa pitaakaataak uyeen, pusuwa pa mpitaak ñáawuunu, pale inci, Añii An, taakut la fanañ hikawam.”

LIX Naasok akee áyiin: “Napanam,” pale áyiin a naañahanoo: “Ahámpaatiin, túulam púcaahokii fala paa-paa atoom.” LX Yéesu naasokoo: “Kat keekete ka kapihok pakateyii keekete ka, pale awe kaay cáatuunan cáwii ca citi Pútuun pa.”

LXI Akee áyiin nene, naasokoo: “Ahámpaatiin, inci fanapani, pale túulam fala pikaay upica úkatinoolii niñ pakanam.” LXII Yéesu naasokoo: “An óo an eeco ke kacantu naawelep puson, átuuniit páhin ti cáwii ca citi Pútuun pa.”

X

Kúmpona ka kiti pinapana pa áwii éhaaciil niñ ñaasuwan niñ pákasupak paka (72)

I Púful toko, Ateeteyo nene amamal pakakee pinapana áwii éhaaciil niñ ñaasuwan niñ pákasupak (72), naapoñii pákasupak pákasupak kapinowoo hátikin ti pisaatee pa púlooj niñ pan óo pan pa naañañe pikaayu. II Naasokii: “Kaamaañ ka kufomaafom pale pumaaña pa kameenut. Niluum Ateeteyo ati kaamaañ ka apupoñ pumaaña kapikaay kaamaañ ka kiteyoo. III Nikaay! Inci pupoñ aluu nii mísaacii ti pututa piyen elampa. IV Timpi niyekan mañ, epootak tom, pisamata púsupiyenu tom, ti pítin pa timpi níkican an.

* IX:LIII 9:53 Pakati Samali kásiyoolut niñ Pusuwif pa, kacoanut nii Jerusalem yem pa Pútuun pa mpiñañee pa hímulu.

^V “Niŋ ninakiyaa ti ekumpaana, níyaañ nisok: ‘Kásuumaay kiyeno ti ekumpaana eyye.’ ^{VI} Niŋ an ati kásuumaay oopa toko, kásuumaay ka kiti aluu efikiyeno teyoo, niŋ ekina tom, éfikiñoohonii ti aluu. ^{VII} Niyeno ti ekumpaana eyyuu, innili, innilaan waah ewwa efikawufan wa aluu. Kaatuko áhina añaŋaa hitaaku cooy ya eteyoo. Timpi nitootoosool ti pukumpaana.

^{VIII} “Niŋ ninakiyaa ti saatee, pakati saatee ya nkawanan aluu, nili waah óo waah ewwa nkawufane aluu. ^{IX} Inníkuuñan púkuuña pa keeyem ka ti oom saatee, innisokii: ‘Cáwii ca citi Pútuun pa cíkeyyoo pukol aluu.’ ^X Pale niŋ ninakiyaa ti saatee, pakati saatee ya kawananut aluu, nikaay pati ñítin ña innisok: ^{XI} ‘Háati haafol ha hiti saatee ya hiti aluu heecoke ha ti woot unii, unii uhankaa ho úpiyisan aluu nii Pútuun pa efipisap aluu. Háati ekina, nímeysi nii cáwii ca citi Pútuun pa cíkeyyoo pukol aluu.’ ^{XII} Inci pusok aluu: Hinak eeha Pútuun pa mpikaakaay íhinu kíiti ya, kúnuul ka kiti saatee eyyuu efikihaŋ kiti saatee ya eti Sotom*.

^{XIII} “Waah weecukantee wa nuucukee Pútuun pa mpíhine ti pisaatee pa piti Kolasin niŋ Petesayit. Niŋ eehe hitaakiye ti pisaatee pa piti Til niŋ Siton†, anti kafiyo nkáwunkiye umuuyen wa uteyii, nkayeno niŋ kúsool kiti pupootak niŋ emaamoolo píiha‡ kápiyisan ewatanoolo ya eteyii. Pale kúnuul efikiyeno ti aluu Kolasin, kúnuul efikiyeno ti aluu Petesayit. ^{XIV} Hinak eeha Pútuun pa mpikaakaay íhinu kíiti ya, kúnuul ka kiti aluu efikihaŋ kiti Til niŋ Siton. ^{XV} Aluu pakati saatee ya eti Kafaanawum, fo éfiniseepinee patiila? Haani, efiniwananee pati keekete ka.”

^{XVI} Yéesu naapenan hisoku pinapana pa pakateyoo: “An óo an éesiitane aluu, inci náasiitane; pale an óo an eepooke aluu inci naapooke; an óo an eepookaam, éepoñiyaam ya lompo naapooke.”

Eñóhoonii ya eti pinapana pa áwii éhaaciil ya niŋ ŋaasuwan niŋ pákasupak paka (72)

^{XVII} Ta pinapana pa áwii éhaaciil ya niŋ ŋaasuwan niŋ pákasupak paka (72) nkáñoohonii ta niŋ pásuuma nkasok Yéesu: “Ahámpaatiin, ta núukupe ta ti caacawi háati kásaalumant ka kísiitanaa-sítan unii.” ^{XVIII} Yéesu

* **X:XXI** 10:12 Pakan paka pakati Sotom kakancaakanc hínum meemak, ekina ewune Pútuun pa mpúcalool saatee ya eteyii (Púcook 18:17-19). † **X:XXII** 10:13 Pisaatee pa piti Kolasin niŋ Petesayit Pusuwif, pale Til niŋ Siton kaneetaat Pusuwif. Nisincan kahooŋu mah. ‡ **X:XXIII** 10:13 Ti káyisan ewatanoolo enfakat eti umuuyen wa uteyii, pakan paka nkawaso wañ weesañate uti pahan pifil, niŋ emaamoolo píiha. (Jonas 3:5-9)

naasokii: “Inci cukaa Seetaani ya néefulii patiila néenowii nii pamaliñoolal etii. ^{XIX} Nísiitan! Inci ufanaawufan aluu kayine kiti kakakal ti ufepa niñ ti púpuntalo, niñ iheeku sempe sa púloon siti Seetaani ya, háati waah eti ukuum aluu. ^{XX} Pale timpí nitaak pásuuma kamma kísaalumant ka nkísiitane aluu, nitaak pásuuma kamma ucaw aluu nuukiicee alacana.”

^{XXI} Ti oom káasiinuma, Kunuu ka keenape ka nkimeenjan Yéesu niñ pásuuma, naasok: “Inci múluu Paapaa, Ateeteyo ati patiila niñ t’etaam, kamma ayyole eehe keecohatiye ka niñ kéesuume ka kunuu, pale íyyisan ho keewananoliiye ka nii epuuk kenkilis. Ee, Paapaa, kaatuko fiye állafiye hipitaako ti pásuum pa pitii.

^{XXII} “Paapaa atoom awufanaamufan waah wa púloon. An ámiit ayme ayem Añii ya, fo Paapaa ya, an lompo ámiit ayme ayem Paapaa ya fo Añii ya niñ aña Añii ya náalafiye káyisanoo.”

^{XXIII} Púful toko, naayeso pati pinapana pa pakateyoo naasokii poko lamayii: “Nínapiyanee aluu keecuke ka eeha innicuke ha. ^{XXIV} Inci pusok aluu: Hícump piyaamakoola niñ pumansa kálafilafi hínun hicuku aña innicuke ya pale kayinaatoo hicuku, nkálafi hísiyu eeha ínnisiye ha pale kayinaat ho hísiyu.”

Hícantiitu ha hiti áyiin eenape ati Samali ati payenka Pusuwif pa nkálafiit ka

^{XXV} Fiye, akalañana hilim ha heesiñanee ha hiti Móyiis, ápilafi puwinko Yéesu, naasiñño naacakanoo: “Ahámpaatiin, puume inci iññañe íhinu pitaak elon ya eepayantoo ya?” ^{XXVI} Yéesu naasokoo: “Weyme uki-icee ti hilim ha heesiñanee ha? Weyme ánsiye toko?”

^{XXVII} Naañahanoo: “Láfi Ateeteyo Pútuun pa pitii ti himuumi púloon, ti kunuuwi púloon, ti yaani púloon, ti sempeyi púloon niñ ti ecohatoyi púloon[☆]. Lompo láfi akinooli samat nii fa állafiye fa fañj[☆].” ^{XXVIII} Yéesu naasokoo: “Aañahanaa pinap. Náahinaa fo aafataak elon ya eepayantoo ya.” ^{XXIX} Pale akalañana ya náalafi káyisan nii fa naasoke fa fo, naañoho apicakan Yéesu: “Ayme ayem akinoolam?”

^{XXX} Yéesu naasokoo hícantiitu heehe: “Taakaataak akee áyiin éefulii Jerusalem apiyeno éwanoonii Yeliko. Ti pítin pa, naapaakool niñ pikancak. Payenkuu nkawaa-too, nkasapoo fo alamo, nkatahoo toko. ^{XXXI} Intaak awaaseena ati Pútuun pa eeyeniye énapii oom pítin apiñantanoo la naahintiye la, naacinciliyoo naamuus.

☆ **X:XXVII** 10:27 Kakaman 6:5

☆ **X:XXVII** 10:27 Lewitik 19:18

XXXII Intaak ásisikana puwaaseena pa lompo ápucolii toko naañantanoo, naacinciliyoo naamuus. XXXIII Pale intaako áyiin ati Samali eeyeniye pikaayu kaakaawoolo ápucolii lompo teyoo. Naacuk áyiin a añuu naahintiye nketoo teyoo ti hikaw. XXXIV Naalohoo naatoot musontuwaay ma miteyoo niñ munucu niñ elaan, naacenk mo niñ mufaál. Naalapanoo ti fáli ya eteyoo, naacoopoo ti ekumpan éwananuma ekaawoola, naamankooloo. XXXV Eti ka-com eteyoo náafulanii sitenali súsupak naawufan so ati éwananuma ekaawoola ya, naasokoo: 'Mankoolam aje, niñ inci ñóhooniyoo mañ óo mañ emma ampenane toko efiñahani mo.'

XXXVI Yéesu naacakanoo: "Ti pacukali, ayme ti payenke t'éhaaciilii ayem akinoool a ati aña eenowe ya ti sipees pikancak pa?" XXXVII Akalañana ya hilim ha heesiñanee ha naañahanoo: "Akina ayem aña eecukoo ya nketoo teyoo ti hikaw." Yéesu naasokoo: "Kaay, awe lompo, hín fo."

Yéesu pati Maarta niñ Mari

XXXVIII Yéesu niñ pinapana pa pakateyoo, ta nkayeniye ta ti pítinii, naanako ti cisaatee, aal aña nkasok Maarta naawananoo ti ekumpan ya eteyoo. XXXIX Naataak atu, aña nkasok Mari, naayeno ti woot Ateeteyo, apiyeno káasiitan eeha naayeniye ha kakalañan. XL Pale Maarta naayeno eyesoolo niñ paliima kaamemanool paliyalii. Náakey ti Yéesu naasokoo: "Ahámpaatiin, cokuti ti inci fa atuwam naakatoolaam fa niñ páhin pa? Ooto sokoo ayankananam." XLI Ateeteyo naañahanoo: "Maarta, Maarta, aapa ti ewa-soolo kúnuul, immeenjanoolo kúnuul ti waah weemeenje. XLII Pale waah woonool lamma usoolahee. Mari amamale weenape wa, apan étuufulanee teyoo."

XI

Kakalañan ka kiti kaluum ka

I Hikee hinoom, Yéesu naayeno kaluum lakeenaay. Ta naapaye ta, akee ti pinapana pa pakateyoo naasokoo: "Ahámpaatiin, yísanoool unii fa nkaluam samat nii fa Sañ náayisanoole fa pinapana pa pakateyoo." II Yéesu naasokii: "Niñ niyeniya kaluum innisok:

'Paapaa,

álímaati caacawi cisampanee,

álímaati cáwii ca citii cíkey.

III Alímaati aawufan unii hinoom óo hinoom paliyal pa putoonii.

IV Alímaati aaponket unii umuuyen wa utoonii,

kaatuko unii lompo uponketaaponket keemuuyene ka toonii,
 timpi katan unii upunow ti híluunju ha.”

V-VI Yéesu nene asokii: “Usokaa akee ti aluu ataake áwi éekaawoolii mpisit, aataakut aña aafawufanoo apili. Fiye, ankaay pati akee áwiyi insokoo: ‘Áwiyam, máakiyam kúmpuul káhaaciil, kaatuko, akee áwiyam ákaawoolii féefiye, taakut waah ewwa inci fawufanoo apili.’ VII Eeyem ya páhantuwa náañahaniyi apusok: ‘Timpi yokanam! Hunkut ha hikuleekul, inci niñ epuukam uhintaahinto, eti yíni piyito puwufani kúmpuul.’ VIII Inci pusok aluu: Háati aña ayitiit apiwufani kúmpuul ka kamma naayem áwiyi, pale afaalito apiwufani aña ansoolahe ya púlooj kamma antaakut ñusuu inñiiniyoo.

IX “Inci pusok aluu, niluum efipuwun aluu, niñes efini-lajan, niwenken éfipipankin aluu hunkut ha. X Kaatuko an óo an eeluume afaawunee, an óo an eejese afaalanjan, an óo an eewenkene áfaapankinee. XI Ayme faaf ti aluu, niñ añiini aluumuu yoon, awwufanoo kaafepa? XII Niñ fotom naaluumi heeh awwufanoo púntalo? XIII Niñ aluu keenaput ka nimeya kawun waah weenape epuuk aluu, puume Paapaa ti aluu eeyem ya alacana atahanj naawufane Kunuu ka keenape ka payenka keelumoo ko ka.”

Hinookuyee ha hiti Yéesu

XIV Hikee hinoom nene, Yéesu naayeno hiyaanu hísaalumant heeyinaat káakup. Ta hísaalumant ha níhifulii ta, áyiin a éekupantoo ya náakupii, kayonj ka innim ko. XV Pale pakakee paka nkasok: “Ti caacaw Pelesepul*, áhampaatiin a ati kísaalumant ka, innayaan kísaalumant ka.” XVI Pakakee paka nkálafiyoo puwinko, nkasokoo áyisanii píyisan péeyisane nii Pútuun pa púpoñiyoo. XVII Pale, Yéesu náameyi pámiiloolalii, naasokii: “Cáwii óo cáwii céetaakoolanooliye, efcinow; pukumpan etenco púlooj efipuhumaloolo mpinajanoolo ti enow†. XVIII Nisok nii ti caacaw Pelesepul inci niyyaan kísaalumant ka. Pale niñ cáwii ca citi Seetaani cikatinooliyaa, puume éfciiyini pisiño? XIX Fiye, niñ ti caacaw Pelesepul inci niyyaan kísaalumant ka, pinapana pa pakati aluu ti pakayme nkayaan ko? Ooto, efikayeno píhina aluu kíiti. XX Pale niñ ti caacaw ca citi Pútuun pa

* **XI:XV** 11:15 Pelesepul, ekina eyem Seetaani. † **XI:XVII** 11:17 Pakakee paka, fiye nkásiye hilim eehe: “Cáwii óo cáwii céetaakoolanooliye, efcinow; miin óo miin méetaakoolanooliye, efimihancaloolo.”

inci niyyaan kisaalumant ka, ooto, cawii ca citi Pútuun pa cícoliyooocol ti aluu.

XXI “Niñ áyiin eetaake sempe naataak lombo pucoolan ayenyaa efaas ekumpaan ya eteyoo, waah óo waah uteyoo weeyem toko, uwwa ti pamankal peenape. XXII Pale niñ taakaa áyiin eehañoo sempe, éekeyii kátaakoolanoo, naaheekoo, naacoo pucoolan pa piteyoo empa náayinane pa tempo, náapaacinool waah óo waah uteyoo.

XXIII “An eeneetaat niñ inci, apookaampook, an eeyankananutam kaaconcenool, nahancalool-hancalool.

XXIV “Niñ hísaalumant hífulaa ti an, nihimuusool-muusool ti káahaan tes ti hiñes éyekunooluma. Niñ hílananiyoot, nihisokoolo: ‘Túulam inci puñoho pati aja inci ífulii ya.’ XXV Ti éñohonii eteeho, nihitook ékinuma ya neeneeñee neememanoolee pitempo tak. XXVI Fiye, nihikaay, níhicoopii kikee kisaalumant isak niñ kúsupak keehañe ho pakanc, nkinako nkikin toko. Kúnuul ka kikelan ka kiti an a añuu nkihan páciite kíyaañ ka.”

XXVII Yéesu ti hisoku ha eehuu, aal náaceekii ti kayon ka: “Iññáa ya eepukuu ya náacuuwani ánapiyanee-nápiyan.” XXVIII Pale Yéesu naañahanoo: “Payenka nkásiitan ka hilim ha hiti Pútuun pa nkáhin ho kánapiyanee-nápiyan.”

Kacakan ka kiti píyisan pa

XXIX Uyon wa ta núuconcoolii ta, Yéesu naasok: “Ekaay eyye, ekaay eenaput. Uyya ti kacakan píyisan péeyisane nii Pútuun pa púpoñiyaam, pale háati poonool étikayisane, fo píyisan pa piti Jonas.†* XXX Samat nii Jonas fa naayeniye fa píyisan ti pakati Ninew, fo lombo inci, Añii An, fayeno píyisan ti ekaay eyye.

XXXI “Ta infiyee, amansa ya aal a ati Sepa, náafulii ti mah méelaañeelaan ápikey peti amansa ya Solomon kásiitan ecohato ya eteyoo§. Fiye, heeyem ha le hihanjaahan amansa ya Solomon. Ekina ewune, ti hinoom ha hiti íhinu kíiti ya, amansa ya aal a ati Sepa afaasiño hátikin ekaay eyye náayisan yo nii enowaanow. XXXII Fo lombo incuke, Jonas náatuunan hilim ha hiti Pútuun pa pakati Ninew, nkáwunko umuuyen wa uteyii.* Fiye, heeyem ha le hihanjaahan Jonas. Ekina ewune, ti hinoom ha hiti

† **XI:XXIX** 11:29 Ta infiyee yoon enfakat neemelan Jonas ayaamakoola ya ati Pútuun pa. Pumuus kunoom káhaaciil yoon ya néenuusiyoo ti kantant ka kalonayoo (Jonas 1:17). * **XI:XXIX** 11:29 Máciya 12:40 § **XI:XXXI** 11:31 Amansa ya aal a ati Sepa, akina ayem amansa aal éefulii ti mah meeyem epees yáali pa caanak ca íncifulii pa (1 Pumansa 10:1-13). * **XI:XXXII** 11:32 Jonas 3:1-10

ihinu kíiti ya, pakati Ninew efikasiijo hátikin ekaay eyye nkáyisan yo nii enowaanow.”

Piyeno ti ecaañ

XXXIII Yéesu naapenanii hisoku: “An acaañanantoo lampi naayol yo niñ fotom náawuf teyyo eheem. Pale nawañwan yo ti esafu la ammeya nii an óo an éenakoonii naacuk ecaañ ya. XXXIV Ñíkini ñikina ñiyem lampi ya eti eniini. Niñ ñíkini ñinapaa eniini púloonj lombo efeemeenj niñ ecaañ. Niñ ñinaput, eniini lombo neemeenj niñ énimaan. XXXV Ooto, tah kunuu ti ecaañ ya eeyem ya ti awe timpí eyeno énimaan. XXXVI Niñ eniini púloonj eemeenjaa niñ ecaañ, peetaakut la níme, efeeyeno púloonj ti ecaañ samat nii ecaañ lampi eecañe catañ éeyayii ti awe.”

Hinooku ha hiti Pufalisaay pa niñ pikalañana hilim ha heesiñanee ha

XXXVII Yéesu ta naapaye ta káakup, Afalisaay naay-onkaloo hili pa teyoo. Apikaay, naanako naayeno hili. XXXVIII Afalisaay a ta naacuke ta nii Yéesu akuulanut sipeeso apite ali, ínnimoo teyoo. XXXIX Ateeteyo naasokoo: “Aluu Pufalisaay pa, tíkitaañ elontoj ya niñ epulaatu ya innikuulan, pale páhantuwa aluu innimeenj niñ pálafí piti káalipu niñ pakanc. XL Aluu pusonj pa! Fo Pútuun pa peememanoole pa tíkitaañ pikina tom lombo pimemanoole páhantuwa? XLI Niwufan salaka weeyem wa lupó keeleke ka, ancuk aluu niñ waah óo waah efinikuul.

XLII “Kúnuul efikiyeno ti aluu Pufalisaay pa, kamma inniwufan himpaac ha heewase ha ñaasuwan ti pamaañal pa pitaaluu, samat nii kanca, micempanu niñ típaapikeen. Pale innifiil nii niñañaa piyeno keecoonoole ti pututa aluu niñ pakan paka, ínnilafi Pútuun pa, ántuj hikina inniñane ihinu peefiilut weetowiye wa.

XLIII “Kúnuul efikiyeno ti aluu Pufalisaay pa, kamma ínnilafi piyeno ti kúkon ka keenape ka ti púluumuma pa, ínnilafi pakan paka kapinkakican aluu pinapnap ti kílinj ka.

XLIV “Kúnuul efikiyeno ti aluu, kamma innicuke nii kiyaak keetaakut lánkamaasi enka pakan nkakak tenko péemiit nii kakakaakak ti waah weekuulut.”

XLV Fiye, akee ti pikalañana hilim ha heesiñanee ha naasokoo: “Ahámpaatiin, naasokaa fiyaaw, unii lombo antañale.”

XLVI Yéesu naañahanoo: “Aluu lombo pikalañana hilim ha heesiñanee ha, kúnuul efikiyeno ti aluu, kamma innitiyan pakan paka pitiyo peenapa líñ, háati niñ cisiik aluu coonool nilikantoo pitiyo pempuu.

XLVII “Kúnuul efikiyeno ti aluu, kamma innilut kiyaak ka kiti piyaamakoola pa, payenka símaama aluu nkamuke ka. XLVIII Inníyisanyisan ti páhinal empuu nii nicoon-aacoon eeha símaama aluu nkáhine ha, poko kamukale piyaamakoola pa, aluu inniwalliyanool kiyaak ka kiteyii. XLIX Ekina ewune Pútuun pa ti ecohato etempo mpusok: 'Inci fápoñiyi piyaamakoola niñ pupoñapoñ, efikamuk ti poko pakakee, pakakee paka nkakallanii.'

L “Ancuk hísim ha hiti piyaamakoola pa púloon heeniisiye ha kápiliñ ti púcook púlunta pa, efihinaje ti hikaw ekaay eyye. LI Písikii ti hísim ha hiti Abel fo ti hísim ha hiti Sakaliya*, eemukee ya ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa, ti pututa kaaciin ka niñ la hanee la kaasampan. Ee, inci pusok aluu, eehe fiye púloon efihinaje ti hikaw ekaay eyye.

LII “Kúnuul efikiyeno ti aluu pikalanana hilim ha heesiñanee ha, kamma innicoope ékululuma ya eti káapankin hunkut ha hiti kameye ka. Aluu fan aluu ninakiit lupu, innikit kéelafiye ka pinako.”

LIII Yéesu apiyeno hífulu ti ekumpaan ya, pikalanana hilim ha heesiñanee ha niñ Pufalisaay pa kiiñii nkili meemak, nkayeniyoo kaakilincanool ti hícump pacakanoolal. LIV Kápilafiyoo hikuucu ti eeha afaasok kati káyiniyoo hinooku teehe.

XII

Káwasum écufo

I Ti oom caanak, pakan púwuli peemeene nkaconcooloo fo nkakakalool. Yéesu náayaañ ápukup niñ pinapana pa pakateyoo, naasok: “Níwasum leweño ya eti Pufalisaay pa, kamma neeyem écufo eyya nétif. II Waah óo waah weeyolee éfuuyisane, waah óo waah weeyem ti énim éfuumeyyee. III Ekina ewune eeha innisoke ha ti énimaan éfihisiyee niñ hanakan palaw, eeha innipuusanoole ti kaanuu páhantuwa ékaap éfihituunanee ti kíliñ ka.”

Eeñanee ya hifeyu

IV Yéesu nene asok: “Aluu pákawiyam, inci pusok aluu: Timpi nife payenka nkamuk ka ífulaa toko étinekayini waah ti aluu. V Pale inci fáyisan aluu aña inniñane ya hifeyu: Nife Pútuun pa, peeyem pa niñ pupayaa himuku enii ya, pitaakaataak kayine kiti hiwantu aluu ti seemak. Ee, inci pusok ho aluu, pikina inniñane hifeyu. VI Fo

* XI:LI 11:51 Aña ayem ayaamakoola ya (2 Heetaakiye 24:20-22) pale neetaat paapaa ti San-Patis.

ninoomanantoo múculuculu isak, uhit úsupak? Háati coonool temmo Pútuun pa pifilut. ^{VII} Háati wan aluu fiye púlooj ufineefin. Timpi nife, nihañaahan panap meemak múculuculu meemeenje.”

Kasayan niñ fotom hipooko Yéesu hátikin pakan paka

^{VIII} Yéesu nene asok: “Inci pusok aluu: An óo an eesayanaam hátikin pakan paka, inci, Añii An, lompo fasayanoo hátikin pumaleekoo pa piti Pútuun pa. ^{IX} Pale an óo an eepookaam hátikin pakan paka, inci, Añii An, lompo fapookoo hátikin pumaleekoo pa piti Pútuun pa. ^X An óo an eesoke heenaput t’inci, Añii An, afaaponketee, pale an óo an éehañañye kateñal Kunuu ka keenape ka ataponketee.

^{XI} “Niñ kacoopaa aluu ti sempe ti púluumuma pa íhinu aluu kíiti, niñ fotom nkacooop aluu hátikin ñihampaatiin ña niñ ti pakati kayine ka, timpi niwasoolo kúnuul fa innikaakaay káakup kati nifak niñ fotom eeha innikaakaay hisoku, ^{XII} kaatuko Kunuu ka keenape ka efikikalañan aluu ti oom caanak eeha inniñañe hisoku.”

Hícantiitu ha hiti usaanum a

^{XIII} Yéesu ti káakup ka, akee ti kayoj ka naasokoo: “Ahámpaatiin, sok atoom a úpaacinool hitaaku ha eeha paapaa atoonii naakate ha unii.” ^{XIV} Yéesu naañahanoo: “Awíyam, ayme asiñjanaam áhina kíiti niñ fotom aña akaakaay aluu káapaacinool hitaaku ha hitaalu?” ^{XV} Púful toko, naasokii: “Nisiño púsooni! Nitah kunuu, timpi niñes kaacencenool hitaaku, kaatuko eloj an eneetaat ti hitaaku ha hiteyoo, háati nihifom.”

^{XVI} Naasokii hícantiitu eehe: “Taakaataak usaanum áyiin eetaake etaam eepuke meemak. ^{XVII} Naacakanoolo: ‘Puume inci iññañe íhinu? Kaatuko taakut la famank aña inci nkaakaay ya émaañii.’ ^{XVIII} Naasok: ‘Fiye inci nkaakaay íhinu. Fahancalool mileefaam ma mutoom, illut ñenfakat, la faconcenool púlooj aña inci nkaakaay ya émaañii niñ hitaaku ha hitoom. ^{XIX} Inci fasokoolo: ‘Awíyam, yékunoolo, hitaaku ha hitii hiti sitiil seemeeje, li, illaan, iyyeno ti eloj éesuume meemak.’” ^{XX} Pale Pútuun pa mpusokoo: ‘Awe esoj eyyuu! Hánant eehe aafaket. Fiye, ayme afaacooop aña anconcenoole ya púlooj?’” ^{XXI} Yéesu naapenan apisokii: “Eehe efihitaako an aña naconcenool hitaaku hiti fañoo apan ataakut waah hátikin Pútuun pa.”

Kat káamiilool yínan Pútuun

^{XXII} Púful toko, Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: “Eehe hiwune inci insok aluu, timpi niwasoolo kúnuul ti eloj ya etaaluu, ti waah ewwa efinili, niñ fotom ti sinii aluu,

waah ewwa éfinisoolo. ^{XXIII} Kaatuko elonj ya ehaŋaahan paliyal, enii ya neehaŋ pásooliyal. ^{XXIV} Nisincan pusuwa pa: pusukantoo, pumaañantoo, pitaakut káamankuma niŋ ekina tom pileefaan, pale Pútuun pa mpúkuuman-kúuman po. Ñiyema puume innihaŋe panap pusuwa pa? ^{XXV} Ayme ti aluu, ti ewasoolo kúnuul, ayina kapenan caanak ti elonj ya eteyoo? ^{XXVI} Páawoo niyinaat fala íhinu waah wa wenkilis wa ewwe, weyme efiniwasoolo kúnuul ti ukee wa?

^{XXVII} “Nisincan fa híliilii ha nihiŋant fa. Híhinantoo piseeñ niŋ ekina tom hiliilantoo. Pale inci pusok aluu, háati amansa ya Solomon niŋ hisaanumate ha hiteyoo fiye púloonj ayinaat púsoolo samat nii hikina. ^{XXVIII} Niŋ Pútuun pa púsoolaa fiyuu káaheeni kiti kaakit, keeyem ka le fíyooy, kacom nkiwantee ti seemak, faala aluu, puume conko étipusool aluu? Aluu keetaakut ka káyinan kenfakat! ^{XXIX} Timpi niŋes waah ewwa efinili, innilaan; timpi niwasoolo kúnuul. ^{XXX} Kaatuko keeneetaat ka Pusuwif, poko nkaŋes waah ewwu. Pale Pútuun pa Paapaa ti aluu, pímeyimeyi nii nisoolahaa-soolah wo. ^{XXXI} Haŋa panap niŋiŋes cáwii etempo, waah ewwe púloonj efuuwufanee aluu.

^{XXXII} “Aluu cikoolee ca citoom, timpi nife, kaatuko Paapaa ti aluu súumoosuum kati awufan aluu cáwii etempo. ^{XXXIII} Ninooman hitaaku ha hitaaluu, innifulan ho salaka ti keeleke ka. Nimemanoolo émankuma mañ éepuciyantoo. Inniconcenool hitaaku ha hitaaluu alacana la étihicim, pa innimeya pa nii pílipa étikayini hikolu, cemmek lombo etecok. ^{XXXIV} Kaatuko la pamankal pa pitaaluu mpiyem, toko lombo saan aluu insiyem.”

Pimiikan keeyem kaasincan

^{XXXV} Yéesu nene asok pinapana pa pakateyoo: “Niyeno niŋ wañ uti páhin, innikat pílampi pa pitaaluu pipi-caaŋ. ^{XXXVI} Níhin samat nii pakan keeyem ti hítuulu éñoohonii ya eti áhampaatiin a ateyii, loho akaayaa pahaaño piti pinimo. Niŋ pácolaliyoo naawenken, nkápankinoo putum pa. ^{XXXVII} Pimiikan pa payenka áhampaatiin a naakaakaay ka étookii kaasincan niŋ ácoliyoo éfikanapiyane. Pánipani, inci pusok aluu: Afáawasoonii wañ uti páhin naayenanii nantoonool naawufanii kapili. ^{XXXVIII} Iyyema ákeyyoo mpisit niŋ fotom nuulap, náatookiyii kaasincan, éfikanapiyane.

^{XXXIX} “Pale nímeyí eehe, niŋ áhampaatiin a ati ekumpaan ya ameya álipa ya ta naakaakaay ékey, atakatoo ápinakoonii ápilipoo. ^{XL} Aluu lombo nisiinjo

púsooni kaatuko inci, Añii An, éfikey ti caanak enca étininunkoolam.”

^{XLI} Fiye, Piyeer naacakan Yéesu: “Ahámpaatiin, unii uwune ansok hícantiitu eehe fo hiti pakan paka púlooj?”

^{XLII} Ateeteyo naañahanoo: “Ayme ayem amiikan a eehintiyee ya, naacohato, aña áhampaatiin a naakaakaay kañoman páhin pa piti ekumpan ya kati ápaacinool paliyal pa pakakee pimiikan pa niñ caanak ca cítuuniyaa?

^{XLIII} Amiikan a anjuu, niñ áhampaatiin a áñoohoniyoo náatookiyoo ti oom páhin, áfaanapiyanee. ^{XLIV} Inci pusok aluu pánipani ya, afaañomanoo hitaaku ha hiteyoo púlooj.

^{XLV} Pale usokaa amiikan a naasokoolo: ‘Ahámpaatiin a atoom áfiisut éñoohonii,’ náayaañ hisapu pimiikan pa pákayiin paka niñ pakaal paka, naayeno hili, pálaani fo ákuman. ^{XLVI} Ahámpaatiin a ati amiikan a anjuu áfaañohonii ti hinoo eeha náanunkoolut niñ ti caanak enca náamiit. Afaakallanoo meemak, áfaahinoo samat nii fa nkáhin fa keehintiitee ka.

^{XLVII} “Amiikan a aña eemeya ya eeha áhampaatiin a ateyoo náalafiye ha amemanooliit, áhinut ho afaasapee meemak. ^{XLVIII} Pale amiikan a aña éemiit ya eeha áhampaatiin a ateyoo náalafiye ha, náahin heewune kati asapee, afaasapee caahinkin. An óo an aña nkawufane meemak afaañaakee meemak, an óo an aña nkañomane meemak afaahañee hiñaaku.”

Kásuumaay tom pale píkatinool

^{XLIX} Yéesu nene asok: “Inci kéyyookey écoopii seemak ti púlunta pa, íllafi sipince sucok. ^L Pale taakaataak pátise eyya inci íññañe hisayu, kúnuul unka ti inci taamanta epayut. ^{LI} Cukaacuk aluu nii kásuumaay inci íncoopii t’etaam? Haani, inci pusok aluu, pale píkatinool. ^{LII} Písik fiyooy, miin miti pakan isak éfikatinool, pákahaaciil efikapook pákasupak, pákasupak efikapook pákahaaciil. ^{LIII} Efíkatinool, paapaa afaapook añiinoo akampaani, akampaani afaapook paapaa ateyoo; íñña afaapook añiinoo ámaacul, ámaacul afaapook íñña ateyoo; íñña afaapook añiinoo aaloo, añiinoo aaloo afaapook aasonoo aal.”

Kameye heeñañe pitaako

^{LIV} Yéesu naasok lompo kayon ka: “Niñ nicukaa káatinu nkúfulii pa caanak ca incinow pa, innihaañ ti hisoku ‘éfeenupii’, apan nihitaako. ^{LV} Fo lompo incuke, niñ eyam ésapiyoo ti kikee kaapii, innisok ‘éfisowi’, nihitaako. ^{LVI} Aluu ñícuf! Níyiniyini kameye heekaakaay pitaako niñ nisincanaa patiila niñ t’etaam. Weyme uwune niyinaat

hicuku heeyem ha aluu ti kaaposool ti caanak ence, kati nímeysi heekaakaay ha pitaako?

^{LVII} “Fiye, weyme uwune aluu fanj aluu níkiwantoo heenape ha? ^{LVIII} Niñ akamooli ayeniyuu hicoopu ti áhina kíiti, ti pítin pa hín kata nipitenenool kati nísiyool, niñ ekina tom afaacoopi ti sempe ti áhina kíiti ya, áhina kíiti ya naawufani pakati púwuulu pa, pakati púwuulu pa nkakuli. ^{LIX} Inci pusoki: Aátifulii ti ékuluma eyyuu awe peecooyut kaahit ka kikelan ka.”

XIII

Púwunko umuuyen niñ ekina tom eket

^I Ti oom caanak, pakan nkákey kakaman Yéesu fa Pilaat náahine kapumuk pakakee pakan pakati Kalilee, ta nkayeniye ta kaawaaseen kiti Pútuun. ^{II} Yéesu naañahani: “Pakati Kalilee payenkuu, fo cukaacuk aluu nii poko kahaña kaamuuyen pakakee pakati Kalilee kamma nkamukee fiyuu? ^{III} Haani, inci pusok aluu, pale niñ níwunkiit umuuyen wa utaaluu, aluu lombo púloonj efiniket. ^{IV} Niñ fotom pakan paka kaat ya niñ pákahaaciil paka payenka ekumpaan ya eehaane ya eti Silowam neenowe ya teyii neemukalii, cukaacuk aluu nii kahaña kaamuuyen pakati Jerusalem? ^V Haani, inci pusok aluu, pale niñ níwunkiit umuuyen wa utaaluu, aluu lombo púloonj efiniket.”

^{VI} Fiye, Yéesu naasokii hícantiitu eehe: “Akee áyiin ataake kaakit naasuk tenko sootoo. Naakaay híjes papukal eteyyo ataakut. ^{VII} Naasok áhina ya ateyoo: ‘Sincan, sitiil síhaaciil unse nii inci kéyyoo híjes papukal ti enuun eyye taakantoo. Fiit yo! Etaakut nafaa weyme efeesiño ti etaam eyye kensenj?’ ^{VIII} Pale áhina ya naañahanoo: ‘Ahámpaatiin, túul yo etiil eyye, inci pícikisool ti sipat eteyyo uwwas yo campanti, ^{IX} manti epuk niñ ekina tom pulay mpoñ kapifiit yo.’”

Aal éehute éekuuñanee ti hinoom ha hiti kayeno ka

^X Ti hinoom hiti kayeno hiti Pusuwif pa, Yéesu naayeno kakalañan ti ekee éluumuma. ^{XI} Intaako toko aal aña hísaalumant níhíhutane fo sitiil kaat niñ síhaaciil (18). Náañuhu ayinantoo ésaalino fo acoonool ciit. ^{XII} Yéesu ta naacukoo ta náayonkaliyoo hátkinoo naasokoo: “Aal, aayihaa ti káakuuñu ka kitii.” ^{XIII} Naalemp sipeesoo teyoo, tokotoko aal a náasaalino apucoonool ciit, naayeno hímulu Pútuun pa.

^{XIV} Pale, ahámpaatiin a ati éluumuma ya, apucuk eehuu inseeño ti Yéesu kamma náakuuñane ti hinoom ha hiti

kayeno ka. Naacoo hilim ha, naasok kayon ka: "Kunoom isak niŋ hoonool kiŋaŋee páhin tenko. Ooto níkey ti oom kunoom nípikuuñanee, pale ti hinoom ha tom hiti kayeno ka."

^{XV} Ateeteyo naañahanoo: "Aluu ñícuf! Fo an óo an ti aluu, ákopinantoo híciinoo niŋ ekina tom fáliyoo ti káahoonanuma apicoop yo kaalaanan ti hinoom ha hiti kayeno ka? ^{XVI} Fiye, aal aŋe ati miin ma miti Abraham, aŋa Seetaani neenakiye fo sitiil kaat niŋ síhaaciil (18) púmpuluj, fo añañutee kafakan ti káakuuñu enke ti hinoom ha hiti kayeno ka?" ^{XVII} Ta naasoke ta enke, keepookoo ka nkameeŋ niŋ ñusuu, pale kayon ka nkiyeno ti pásuuma kamma heenape ha henfakat ha púloon eeha Yéesu náahine ha.

Hícantiitu hiti ekoon sootoo

^{XVIII} Púful toko, Yéesu naasok: "Cáwii ca citi Pútuun pa niŋ weyme incinakoole? Niŋ weyme inci fakufumool co? ^{XIX} Cicukaacuk nii ekoon sootoo eyya an naacoope naasok yo ti kaakit ka kiteyoo. Néenanti fo éyenoonii enuun, pusuwa pa mpúwuun ti unaay eteyoo."

^{XX} Yéesu nene asok: "Niŋ weyme inci fakufumool cáwii ca citi Pútuun pa? ^{XXI} Cicukaacuk nii leweño eyya aal naacoope naanakanool yo niŋ efol eemeenje, fo hímaaf ha púloon híkuntii."

Putum pa peekoke pa

^{XXII} Yéesu ti pikaayu pa Jerusalem naasiinjo ti pisaatee pa niŋ misaatee ma apiyeno kakalaŋan. ^{XXIII} Akee naacakanoo: "Ahámpaatiin, fo pakan caahinkilis lamma efikafakanee?"

Yéesu naañahanii: ^{XXIV} "Níhin kata nipinako ti putum pa peekoke pa kaatuko inci pusok aluu, pakan keemeenje efikaŋes pinako étikayini. ^{XXV} Niŋ ati ekumpaan ya ayitiyaa naapank putum pa, aluu tikitaan, éfinicook kaawenken hunkut ha innisok: 'Ahámpaatiin, pánkin unii,' pale náañahanii: 'Inci múit peyme ínnifulii!'

^{XXVI} "Fiye, efinisokoo: 'Unaa uyeniya hili niŋ pálaani nantoonool, ayyeno kakalaŋan ti kíliŋ ka kutoonii.' ^{XXVII} Pale afaasok aluu: 'Inci múit peyme ínnifulii! Nílaaŋam aluu payenka ínnihin ka heenaput ha!'

^{XXVIII} "Niŋ nicukaa Abraham, Isaak, Jakob niŋ piyaa-makoola pa púloon ti cáwii ca citi Pútuun pa, efinikoon in-nifincal újiin aluu kamma inniwantee tikitaan. ^{XXIX} Pakan éfikafulii pa caanak ca íncifulii pa niŋ pa incinow pa, epees yaamay niŋ epees yáali, kápikey hili ha henfakat ha hiti cáwii ca citi Pútuun pa. ^{XXX} Nísiitan, pakakee paka

kéekelanii ka efikayeno hátikin, pakakee paka keeyem ka hátikin éfikakelanii."

Pálafl empa Yéesu náalafiye pa Jerusalem

XXXI Ti oom caanak, pakakee Pufalisaay nkákey ti Yéesu nkasokoo: "Fúl le aapikaay lakeenaay kaatuko Helot Antipas álafiyuulafi himuku."

XXXII Yéesu naañahanii: "Nikaay canisok cipampaño ceekance encuu nii: 'Inci oopa ti hiyaanu kisaalumant, ínkuuñan pakan paka kéekuuñe ka fíyooy niñ kacom, hinoom ha híhaaciyenu ha inci fapa páhin pa putoom.' XXXIII Fan óo fan incuke fo inci muus pítinam fíyooy, kacom niñ tanta, kaatuko ayaamakoola ayinaatee himuku pikee niñ neetaat Jerusalem.

XXXIV "Oo Jerusalem, Jerusalem aluu keemukale ka piyaamakoola pa inninunkal payenka Pútuun pa mpúpoñii ka ti aluu, ñiyema puume innonkaam kati concenool epuuk aluu nantoonool samat nii fa ekutoon neconcenool fa mufuun eteyyo ti úpitu eteyyo. Pale nicoonut! XXXV Nísiitan, ekumpaan ya etaaluu efeekatanee, ee inci pusok aluu: Etinene nicukam fo hinak ta efinisok ta: 'Amúlee aña éekeyii ya ti caacaw ca citi Ateeteyo.'"

XIV

Ayín ati káakuuñu kiti hanaay éekuuñanee ti hinoom ha hiti kayeno ka

I Ti hinoom hiti kayeno, Yéesu naanako ti ekumpaan eti akee ti ñíhampaatiin Pufalisaay pa hili. Keeyeniye ka toko nkasincan teyoo. II Fiye, áyiin eetaake káakuuñu kiti hanaay sipees niñ woot naayeno hátikinoo. III Yéesu naacakan Pufalisaay pa niñ pikalañana hilim ha heesiñanee ha: "Cooneecoon fo kiteekit káakuuñan ti hinoom ha hiti kayeno ka?" IV Pale kañahanutoo. Náalik áyiin a aña éekuuñe ya náakuuñanoo, apipa, naasokoo ayet.

V Fiye, naasokii: "Aluu ti aluu, ayme añiinoos niñ fotom híciinoos efihinow ti ésaapun átafulanii ho mpacas ti hinoom ha hiti kayeno ka?" VI Kayinaatoo kañahan teehe.

Esilanoolo niñ ewananoolo

VII Púful toko, Yéesu naacuk kéeyonkaliyee ka hili ti kamamal kúkon ka kiti hátikin, naasokii hilim eehe: VIII "Niñ kayonkaluu pahaaño piti pinimo timpí yeno ti híkon ha hiti hátikin ti kafeyatan an eehañuu nafaa náayonkaliyee, IX niñ eehuu hitaakiyaa, aña éeyonkalii ya aluu púloon, áfaakey ti awe, naasoki: 'Ufan híkon ha hitii áyiin a aña.' Fiye, niñ ñísuuwi aafakaay iyyeno ti híkon ha

hiti puson. ^X Pale niŋ kayonkaluu, yeno ti híkon ha hiti puson, ancuk niŋ aŋa éeyonkaliyuu ya hili acukuu, naasoki: 'Awíyam, káy yeno hátikin.' Fiye, áafanapiyanee hátikin kéeyonkaliyee ka púloon. ^{XI} Kaatuko an óo an eesilanooliye áfaawananiyee, an óo an eewananolliye afaasilanee."

^{XII} Yéesu naasok eeyonkaloo ya: "Naayikaa kawaay niŋ fotom káciim, timpí yónkalii pákawiyi, pakatuwi tom, miin ma mitii tom niŋ ekina tom pikinooli tom keetaake ka. Náahinaa fo efi lompo kayonkali hili nkánukani. ^{XIII} Pale naayenyaa kawufan hili henfakat yónkalii keeleke ka, kéehute ka, payenka nkanow ka niŋ efank, kéefuume ka. ^{XIV} Etíkayiniyi ho kañahan, pale Pútuun pa éfipinapiyani, mpiñahani ho ta keecoonoole ka nkakaakaay ta élitoonii ti eket ya."

Hícantiitu hiti hili henfakat

^{XV} Ti hili eehuu, akee ti keeyeniye ka toko, ápisi eeha Yéesu naayeniye ha hisoku, naasokoo: "Pásuuma efipiyeno ti aŋa eekaakaay ya hili pati cáwii ca citi Pútuun pa!"

^{XVI} Yéesu naañahanoo niŋ hícantitiu eehe: "Taakaataak akee áyiin eememanoole hili henfakat naayonkal hícump pakan. ^{XVII} Ta hili ha níhitsuuniye ta naapoñ amiikan a ateyoo, ápikaakupii niŋ keeyonkalee ka hili nii: 'Níkey, hiik ha hipayaa.' ^{XVIII} Pale poko púloon nkáyaañ kaluum kaaponket. Ayáañ a naasokoo: 'Féefiye inci innoome kaakit, fo inci kaay hicuku etenko, sokoo aponketam.' ^{XIX} Akee ya naasokoo: 'Féefiye inci innoome kiciin ŋaasuwan kiti piya, kikina inci iyyem fiye ti pikaayu hiyoopu, sokoo aponketam.' ^{XX} Akee lompo naasokoo: 'Féefiye inci insaye aal, ekina ewune étiyini ékey.'

^{XXI} "Amiikan a apuñoho, naakaman áhampaatiin a ateyoo eeha pakan paka nkásokiyoo ha. Fiye, ati ekumpan ya, ta náasiye ho ta, náañiken, naasokoo: 'Kaay mpacas ti kiliŋ ka niŋ ñítin ña ñiti saatee ya cóopii keeleke ka, kéehute ka, kéefuume ka niŋ payenka nkanow ka niŋ efank.' ^{XXII} Amiikan a apipa ho íhinu, naasokoo: 'Ahámpaatiin, eeha ansoke ha híhineehin pale fo fiye ekumpan ya emeenjut.' ^{XXIII} Ahámpaatiin a naasok amiikan a ateyoo: 'Kaay ti mítin ma niŋ kanaac kíkinku ka cóopiyii kápinakoonii, eeha efihiwun ha ekumpan ya etoom neemeen. ^{XXIV} Inci pusok aluu: Háati akee ti kéeyonkaliyee ka hínum, atasiikan ti hili ha henfakat ha hitoom.'"

Páciite piyeno anapana

XXV Fiye, kayoŋ kenfakat nkiyeno pinapool niŋ Yéesu. Náayesoonii lipe teyii, naasokii: ^{XXVI} “Niŋ an ákeyyoo ti inci, ayinaat piyeno anapanayam taamanta álafitam pihan faafoo niŋ íñña aateyoo, pihan aaloo niŋ epuukoo, pihan ñúnuwoo niŋ pakatuwoo niŋ pakahoopoo, niŋ lombo elon ya eteyoo. ^{XXVII} Aŋa lombo eekantiit kuluwaa ya eteyoo, eeyem ya kúnuul ka kiteyoo, naanapanam, ayinaat piyeno anapanayam.

^{XXVIII} “Fo niŋ akee ti aluu álafiyaa kulut ekumpaan eehaane, átayaañ ayeno apifin mañ emma naakaakaay káfulan manti míyini hipayu oom páhin? ^{XXIX} Niŋ ekina tom afaatah yo átayini yo hipayu, pakan paka keekaakaay ka hicuku eteyyo nkalenkenoo, ^{XXX} nkasok: ‘Sincan, aŋe áyaañe kulut ekumpaan, ayinaat yo hipayu.’

^{XXXI} “Fo lombo incuke, niŋ amansa ayeniya pikaayu hikam niŋ akee amansa, fo átayaañ ayeno apisincan man niŋ síwuli ŋaasuwan (10,000) áfaayini kátaakoolan eeyem ya ti ékey niŋ síwuli áwii (20,000)? ^{XXXII} Niŋ ameya nii átayini, aŋa naalon náalaŋe afaapoñ pakan kaluum púsuumool. ^{XXXIII} Ti páhinal pa poonool puu, an óo an ti aluu ayinaat piyeno anapanayam taamanta akatanut waahoo púloon.

^{XXXIV} “Micempanu anapaanap, pale niŋ múfulaa ti pasampe etemmo puume éfimiyyiniyee éñahanii ti pasampe? ^{XXXV} Minaput ti etaam ya, minaput lombo campanti, efimiwantee. An óo an eetaake kaanuu kiti káasiitan, ásiitan.”

XV

Hícantiitu ha hiti sáacii ya éecime ya

^I Hikee hinoom, hícump pisayoola kúncoo niŋ pumuuyena nkálohii Yéesu káasiitanoo. ^{II} Pufalisaay pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiinane ha nkayeno káakumutool kapisok: “Ayín aŋe nawanawan pumuuyena pa naali neyii.”

^{III} Fiye, Yéesu naasokii hícantiitu eehe: ^{IV} “Niŋ akee ti aluu ataakaa sísaacii keme, yoonool néecim, fo atakat áwii epaakiil niŋ kaat niŋ sipaakiil sa (99) ti káahoonanuma, apikaay hiŋes yoonool ya éecime ya fo álaŋanii yo? ^V Niŋ álaŋaniyoo yo, niŋ pásuuma áfaakantoonii yo ^{VI} naayet t’enuuf. Púful toko naayonkal pákawiyoo niŋ pikinooloo nantoonool naasokii: ‘Nikey, ninanf ti pásuuma pa putoom, kamma inci íllaŋanii sáacii ya etoom yoonool ya éecime ya.’ ^{VII} Inci pusok aluu: Fo lombo incuke, pásuuma efipiyeno ti keeyem ka alacana niŋ amuyena oonool áwunkiyaa

umuuyen wa uteyoo, pihanj áwii epaakiil ninj kaat ninj pakapaakiil paka keeconoole ka kasoolahut kayesan elonj ya eteyii."

Hícantiitu hiti koofali éecime

VIII Yéesu naapenan hisoku: "Moonool muu, ninj aal ataakaa sikoofali njasuwan, yoonool néecim, fo atacaanan lampi, naaneen ekumpaan ya naanes yo ninj kunuu fo alanan yo? IX Ninj alananaa yo áfaayonkalii pákawiyoo ninj pikinooloo nantoonool naasokii: 'Ninanf ti pásuuma pa putoom, kamma inci illananii koofali ya etoom éecime ya.' X Inci pusok aluu: Fo lompo incuke, ninj amuyena oonool áwunkiyaa umuuyen wa uteyoo, pásuuma efipiyeno ti pumaleekoo pa piti Pútuun pa."

Hícantiitu ha hiti añii ya éecime ya

XI Yéesu nene asok: "Taakaataak áyiin eetaake epuuk pákasupak. XII Kahiineen ka nkusok faafoo: 'Paapaa, ufanam putumam ti hisaanumate ha eeha inci iññane ha hitaku nampi ketaa.' Fiye, paapaa ya náapaacinoool hitaku ha hiteyoo epuukoo. XIII Fiyiit kahiineen ka naanooman putum pa piteyoo púloonj naakaay ti mah méelaane. Náapucalool po mañ ma miteyoo ti elonj eenaput. XIV Apipa káapucalool aja naataake ya púloonj, épankul enfakat néenakoonii ti mah ma púloonj, náayaañ palek. XV Naakaay hiñes páhin, akee áyiin ati oom mah naacoopoo, naapoño káakuuman pícalukun ti etaam ya eteyoo. XVI Náalafi kaasiitan faño ninj paliyal empa pícalukun pa mpiyeniye pa hili pale an awunutoo waah.

XVII "Fiye, ápuñohoonii ti kunuuwoo, naasokoolo: 'Píhina kayema puume pakati paapaa atoom payenka nkali fo nkatowan, inci íyyemi le ti eket ninj peep. XVIII Ooto, inci faño pati paapaa atoom nkaasokoo: "Paapaa, inci muuyenaamuuyen ti Ateeteyo ati alacana ninj ti awe. XIX Fiye, inci túuniit piyonkalee añiini, cokam samat nii akee ti píhina pa pakatii."

XX "Púful toko, añii ya naalito, naaño pati faafoo. Mpálempaliyoo, faafoo naanantanoo nketoo teyoo ti hikaw meemak. Naatey apipaakoolanoo naanoonoo, naasumpooloo. XXI Añii ya naasokoo: 'Paapaa, inci muuyenaamuuyen ti Ateeteyo ati alacana ninj ti awe. Fiye, inci túuniit piyonkalee añiini.' XXII Pale faafoo naasok pimiikan pa pakateyoo: 'Nihiliikan! Nícoopii hísool ha heehane ha pawalle ínnisooloo ho, inniñaamoo ekop ti hisiiik, inniwasoo pisamata. XXIII Innícoopii cíciin ca ceehane ca pafom nipumuk upuliyaa nuuhaañiyaa. XXIV Kamma añiinam

aŋe naakete, náañohoonii ti elon; náacim, naalaŋanee.' Nkáyaañ pahaañ.

XXV "Ta eehe nihitaakiye ta añiinoo áhampaatiin a náalonji ti kaakit. Ti éñoohoniyoo ápulohanii ekumpaan ya náasi páyifal niŋ pakiiyal. XXVI Naayonkal akee ti pimiikan pa, naacakanoo: 'Weyme utaakiye le?' XXVII Amiikan a naañahanoo: 'Atuwi áñoohonii, paapaa atii naamuk cíciin ca ceehaŋe ca pafom kamma náañohoonii kásuumaayoo.'

XXVIII "Fiye, añii ya áhampaatiin a hiiñoos nihili, naapook pinako ti ekumpaan ya. Paapaa ateyoo náafulii, naamaaneenakoo apinako ti ekumpaan ya. XXIX Pale naasok paapaa ateyoo: 'Siitan! Sitiil ense púloon inci yemuu ti páhin péelaacinut hilimi. Pale háati cifil aataapala wunam pahaañ niŋ pákawiyam. XXX Pale añiini aŋe, ápuñoohonii, akina aŋa éepucaloole ya hitaaku ha hitii ti púmaacul keenaput, am mukoo cíciin ca ceehaŋe ca pafom!'

XXXI "Paapaa ateyoo naasokoo: 'Añiinam, hinak óo hinak awe oopa le niŋ inci, waah óo waah utoom, utii. XXXII Pale atuwi aŋe aketaaket, náañohoonii ti elon; náacim, naalaŋanee. Ekina ewune uñaŋaa pahaañ niŋ hitaaku pásuuma.'"

XVI

Hícantiitu ha hiti áhina ya eesuusa ya

I Fiye, Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: "Ayíin usaanum ataake áhina eeyeniye ati hikaw ha hiti páhin pa piteyoo. Pakan nkákey kapisok usaanum a nii áhina ya ateyoo, pahaañ niŋ hisaanumate ha hiteyoo naayaake.

II Naayonkaloo naasokoo: 'Eeheyeme inci ínsi nkákup kitii? Finam waah wa wéenakoonii wa niŋ wéefule wa, kaatuko áatineeyini piyeno ati hikaw ha hiti páhin pa putoom.'

III "Ahína ya naasokoolo: 'Páawoo áhampaatiin a atoom áfaafulanam ti páhin pa putoom, puume inci iññaŋe íhinu? Taakut sempe siti piya, suuwaasuu lompo kaalumatool.

IV Méyimeyi fa inci nkaakaay íhinu, ancuk niŋ inci púulaa páhin pa putoom pakan paka nkawananam lateyii.'

V "Naayonkal oonool oonool ti keetaake ka nikopu ti áhampaatiin a ateyoo. Naacakan áyaañ a: 'Puume ayyekane áhampaatiin a atoom?' VI Naañahanoo: 'Kilampasaan keme kiti lúuliin.' Ahína ya naasokoo: 'Sa kaahit ka kéeyisane ho ka, yeno mpacas nkiic áwii ésupak niŋ ŋaasuwan (50).'

VII "Apipa, naacakan akee: 'Puume ayyekane áhampaatiin a atoom?' Naañahanoo: 'Sipootak keme siti uli.' Naasokoo: 'Sa kaahit ka kéeyisane ho ka, yeno nkiic áwii epaakiil (80).'

Fiye, náahin fo ti an óo an eeyekane áhampaatiin a ateyoo níkopu.

^{VIII} “Púful toko, áhampaatiin a náamul áhina ya ecoonoolut a kamma náahine ho niŋ pasuuse. Kaatuko payenka nkanapan ka énimaaan ya eti púlunta empe kahaŋa pasuuse pakati ecaŋ ya eti Pútuun pa ti waah ewwa nkáhin wa ti pututayii.” ^{IX} Yéesu nene asokii: “Inci pusok aluu: Hisaanumate ha hitaaluu hiti púlunta empe, nicoop ho kati nitaak pákawi, ancuk niŋ hipayaa, innisayanee ti úyenuma wa uti eket maamaa.

^X “An eehintiyee niŋ waah wenkilis afaahintiyee lombo niŋ waah wenfakat, an ecoonoolut niŋ waah wenkilis, ataconool niŋ waah wenfakat. ^{XI} Niŋ nicoonoolut niŋ hisaanumate ha hiti púlunta empe, ayme afaañoman aluu hisaanumate ha hiti pánipani ya? ^{XII} Niŋ nicoonoolut niŋ hisaanumate hiti an, ayme afaawufan aluu hisaanumate ha hitaaluu? ^{XIII} Amiikan oonool ayinaat páhin ti ñihampaatiin pákasupak. Afaanat oonool a náalafi akee ya, niŋ ekina tom áfaalafi oonool a naapook akee ya. Niyinaat kaalehanool káyinan Pútuun niŋ pálafi mañ.”

^{XIV} Ta Pufalisaay pa nkásiye ta enke púlooj nkalenken Yéesu kamma nkálafiye mañ. ^{XV} Yéesu naasokii: “Aluu ínniyisanyisan pucoonool pa pitaaluu ti ñíkin pakan paka, pale Pútuun pa pímeyimeyi heeyem ha ti saan aluu. Kaatuko eeha pakan paka nkacoke ha nii hihaŋa hitaaku nafaa, Pútuun pa pinataanat ho.”

Hilim ha heesiŋanee ha niŋ cáwii ca citi Pútuun pa

^{XVI} Yéesu nene asok: “Kilim ka kiti Móyiis niŋ kiti piyaamakoola pa kisiŋanee-siŋan fo ti caanak ca citi Saŋ-Patis. Písik ti oom caanak ekoonjan ya éesuume ya eti cáwii ca citi Pútuun pa neeyeniyee ti káatuunan. Fiye, an óo an oopa ti íhinu kata kati anako. ^{XVII} Alacana niŋ t’etaam efikahaŋ pacas épucaloolo cilim ca ceehaŋe ca káafomaati ti hilim ha heesiŋanee ha hiti Móyiis.

^{XVIII} “Ayíin óo áyiin éefulane aaloo naasa akee aal, ti kaamuuyen naayem, aŋa lombo eesaye aal aŋa áyiinoo náafulane ti pinimo, ti kaamuuyen naayem.”

Hícantiitu ha hiti usaanum a niŋ Lasaar

^{XIX} Fiye, Yéesu naasok Pufalisaay pa hícantiitu eehe: “Taakaataak usaanum áyiin, nawaso wañ weewalla núuciiti hinoom. Hinak óo hinak la teyoo pahaaño, naayeno ti eloŋ eenape. ^{XX} Intaak lombo áyiin eeleke, caacawoo Lasaar, aŋa nahinto hátikin putum ekumpan ya eteyoo, eniinoo púlooj kaameeŋ musontuwaay. ^{XXI} Náalafi

kahesal aṅa nánowalii ya ti púus pa piti usaanum a apili, piyen pa conko mpíkey mpiyeno kaaneewan musontuwaay ma miteyoo.

XXII “Eeleke ya naaket, pumaleekoo pa mpicoopoo mpiyenanoo pukol Abraham. Usaanum a lompo, naaket naahokee. XXIII Pati keekete ka naayeno ti kúnuul kenfakat, ápihaafin naaṅantan pállaṅe Abraham, Lasaar naayeno pukoloo. XXIV Naaceek apusok: ‘Paapaa Abraham, inci ti ñíseeña ñenfakat iyyem le ti uleew ewwe. Keti ti inci ti hikaw, mpoñ Lasaar ápikaapuucii pikelan hisiikoo ti man, apumonanam híleeluufam.’ XXV Pale Abraham naañahanoo: ‘Añiinam, náwuno nii aayenaayeno ti elon éesuume, tempo Lasaar naayeno ti kúnuul. Fiye, Lasaar oopa le, ti kaapuñanoolee, awe oopa ti ñíseeña. XXVI Apan niṅ fúláa toko, kaayeen kenfakat unka ti pututa unaa, eeha efihiwun ha kéelafiye éfulii petoonii kápifiitanii lupuu ti aluu étikayini, fo lompo incuke ti kéelafiye éfulii lupuu ti aluu nkáfiitanii petoonii.’

XXVII “Usaanum a naasokoo: ‘Paapaa Abraham, ooto inci lumuu, poñ Lasaar pati ekumpaan ya eti paapaa atoom, XXVIII kaatuko inci taakaataak po pakatu isak. Akaay, apicaakamanii heeyem ha pe, poko lompo timpi kákey peti kúnuul enke.’ XXIX Abraham naañahanoo: ‘Pakatuwi kataakaataak pakiical pa piti Móyiis niṅ piti piyaamakoola pa, kásiitan po.’ XXX Usaanum a naasokoo: ‘Paapaa Abraham, eehuu hifomut, pale niṅ an áfuliyoo ti keekete ka naakaay teyii, éfikawunko umuuyen wa uteyii.’ XXXI Abraham naasokoo: ‘Niṅ kásiitanut Móyiis niṅ piyaamakoola pa, háati an náañohonii pati keekete ka, étikayinanoo.’”

XVII

Kaamuuyen niṅ kaaponket

I Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: “Fan óo fan incuke, efitaaq waah weekaakaay kanakan an ti kaamuuyen, pale kúnuul efikiyeno ti aṅa éfuunapii ya teyoo. II Fisaka apicenkee ti ekun énankiin enfakat naawantee ti musuu le niṅ afaanakan akee ti kenkilis ka payenke ti kaamuuyen. III Nisiṅo púsooni!

“Niṅ atii ya amuuyenaa, watanoo, niṅ awatanooliyaa mponketoo. IV Niṅ amuuyenaa ti awe ñiyema isak niṅ ñésupak ti hinoom ha hoonool ha, náañohonii ti awe ñiyema isak niṅ ñésupak kaalum kaaponket, aañanoo kaaponket.”

^V Pupoñapoñ pa nkasok Ateeteyo: "Penan unii káyinan." ^{VI} Ateeteyo naañahanii: "Niñ nitaakaa káyinan keefomut nii ekoon sootoo, níyiniyini hisoku enuun eyyuu: 'Lúpinoolo nkaasiñanoolo ti musuu,' éfeehin eeha innisoke ha.

^{VII} "Usokaa akee ti aluu ataake amiikan ayaya niñ fotom afaasa púlukuleen pa piteyoo. Mpáyetaliyoo ti kaakit, fo aafasokoo: 'Hiliikan káy yeno aapili?' ^{VIII} Haani, aafasokoo: 'Káy yikam waah ewwa inci fali káciim, naapayaa hiik, immemanoolo uwwufanam pili illaan, niñ inci payaa, awe conko, illi illaan.' ^{IX} Fo aafasok amiikan a apalaka kamma náahine eeha ansokoo ha áhin? ^X Fo lompo incuke ti aluu, niñ níhinaa waah ewwa nkasoke wa aluu níhin, nisok: 'Unii pimiikan kenseñ, páhin pa putoonii lamma núuhine.'"

Káakuuñan pakan ñaasuwan pakati kanuk

^{XI} Yéesu ti pikaayu Jerusalem, naanap ti pututa mah ma miti Samali niñ Kalilee. ^{XII} Akina ti pinako ti cikee cisaatee, pakan ñaasuwan keekuulut kamma kanuk nkákey kapipaakoolanoo. Nkasiñjo kápilaañoo ^{XIII} nkaceekoo niñ uwiiluyii: "Yéesu, Ahámpaatiin, keti hikaw ti unii!" ^{XIV} Yéesu apicukii, naasokii: "Nikaay cániyisanoolo pati puwaaseena pa pakati Pútuun pa." Poko ti pítin pa nkakuulanee.

^{XV} Akee ti poko, ápipanum nii ákuuñaneekuuñan, náañohonii ti wootoo, naayeno hímulu Pútuun pa niñ kaawiiluyoo. ^{XVI} Naanow ti woot Yéesu, puhoonuyoo t'etaam, naasokoo apalaka. Antuñ ati Samali. ^{XVII} Yéesu naacakan: "Fo ñaasuwan ya púloon tom ekuulanee? Isak ya niñ pakapaakiil paka peyme nkayem? ^{XVIII} Háati akee ti poko ayinaat éñohonii ápumul Pútuun pa fo niñ neetaat ati Samali ya añe, eeneetaat a ati Israyel?" ^{XIX} Naasokoo: "Lito, kaay, káyinan ka kitii kúkuuñanuu."

Ekéy ya eti cáwii ca citi Pútuun pa

^{XX} Hikee hinoom, pakakee Pufalisaay nkacakan Yéesu: "Teyme cáwii ca citi Pútuun pa éficikey?" Yéesu naañahanii: "Cáwii ca citi Pútuun pa éticikey samat nii waah ewwa nuucukee. ^{XXI} An atasok: 'Nisincan! Ehehe co!' niñ fotom 'Ahaa co!' kaatuko cáwii ca citi Pútuun pa unca ti aluu."

^{XXII} Púful toko Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: "Caanak unca ti ékey, éfinilafi fanfan hicuku hinoom hoonool ti kunoom ka kiti inci, Añii An, pale etinicuk ho. ^{XXIII} Pakan efikasok aluu: 'Nisincan! Eheeyoo le!' niñ ekina tom: 'Ahaayoo pa!' Pale timpí nikaay, timpí ninapanii. ^{XXIV} Samat nii pamaliñoolal etiil fa mpicaañan

fa patiila púloon písik ti púcook fo ti pikelan, fo lompo pakan paka nkakaakaay hicuku inci, Añii An, ti hinoom ha eeha fáñoohonii ha. ^{XXV} Pale fo inci yáañ yeno ti kúnuul kenfakat, mpookee ti ekaay eyye.

^{XXVI} "Samat nii fa intaakiye fa ti caanak ca citi Nowe, ^{*} fo lompo nkaakaay pitaako ti kunoom ka kiti inci, Añii An. ^{XXVII} Pakan paka nkayeno hili, pálaani, esa niñ pinimo fo ti hinoom eeha Nowe náayuukiye ha ti piteen pa penfakat pa. Fiye, etil ya néenupii man menfakat fo mumukalii púloon cew. ^{XXVIII} Fo lompo incuke ti kunoom ka kiti Lot: ^{*} Pakan paka nkayeno hili niñ pálaani, hinoom niñ kaanooman, pusuk niñ kulut. ^{XXIX} Pale hinoom eeha Lot náafule ha Sotom, seemak niñ kíceek ínsifulii patiila, insimukalii púloon cew.

^{XXX} "Fo lompo facuk ti hinoom eeha inci, Añii An, nkaakaay ha éyisanoolo. ^{XXXI} Ti oom hinoom aña eeyem patiila ti kankalan ekumpan ya eteyoo naataak waa-hoo páhantuwa, añañut éwanoonii apicoop wo. Fo lompo incuke aña eekaaye piya, añañut éñoohonii pati ekumpan ya eteyoo. ^{XXXII} Nínawuno heetaakiye ha Lot aaloo! ^{*} ^{XXXIII} Aña éelafiye kafakan elon ya eteyoo, áfaapuul teyyo, aña éepuule ti elon ya eteyoo afaafakan yo. ^{XXXIV} Inci pusok aluu: Oom hánant pakan pákasupak efikahinto nantoonool, oonool áfaaseepinee akee ya naakatee toko. ^{XXXV} Pakaal pákasupak efikayeno pútuum ti ésiken yoonool, oonool áfaaseepinee, akee ya naakatee toko." [^{XXXVI}]

^{XXXVII} Pinapana pa pakateyoo nkacakanoo: "Ahámpaatiin, peyme eehuu nihikaakaay pitaako?" Naañahanii: "La ehunuñ neeyem, toko píketul pa mpuconcool."

XVIII

Hícantiitu piñiino ti kaluum

^I Fiye, Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo hícantiitu eehe ápiyisanii nii kañañaa kaluum tan óo tan timpí káwusen. ^{II} Naasokii: "Taakaataak ti ekee saatee áyiin áhina kíiti eefeyut Pútuun apaaliit an. ^{III} Ti saatee eyyuu lompo, intaako eyaañat aña áyiinoo eekete, apinakaay pateyoo kati afiitoo kilim ti pututayoo niñ akamooloo.

^{IV} "Fo ta infyye innapook, pale ti pikelan naasokoolo: 'Háati inci feyut Pútuun niñ ekina tom paaliit an ^V pale, páawoo aal aje oopa ti ihampuyam meemak, inci

^{*} XVII:XXVI 17:26 Púcook 6-9 ^{*} XVII:XXVIII 17:28 Púcook 18:16-19:29

^{*} XVII:XXXII 17:32 Púcook 19:26

fasiinjiyoo. Niñ inci hínut fo átayekuno ékey hinak óo hinak kayokanam.”

^{VI} Fiye, Ateeteyo nene asok: “Nísiitan áhina kíiti ya eenaput a anjuu eeha naasoke ha. ^{VII} Fo Pútuun pa efipukuut ti pisiinjo pakan paka payenka mpimamale ka, keeyem ka ti kaayonkal etempo hánant hanakan kati piyankananii? ^{VIII} Inci pusok ho aluu, efipisiinjiyii mpacas. Pale inci, Añii An, niñ inci ñóhooniyoo fo éfitookii t’etaam keetaake káyanan?”

Hícantiitu ha hiti Afalisaay niñ asayoola kúncoo

^{IX} Fiye, intaako toko keecokooliye nii keecoonoole, nkátinan ti pakakee paka. Tempo, Yéesu naasokii hícantiitu eehe: ^X “Taakaataak pakan pákasupak keekaaye ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa kaluum: akee ya Afalisaay, akee ya asayoola kúncoo. ^{XI} Afalisaay a naasiinjo citeeteyoo naalum: ‘Inci sokuu apalaka Pútuun kamma inci incukut nii pakakee paka, keeyem ka pílipa, keecoonoolut, pihaañiya niñ pakaal niñ fotom samat nii asayoola kúncoo ya añe. ^{XII} Insunjuñ kunoom kúsupak ti lóokun ya, uwwufani himpaac ha heewase ha ñaasuwan ti waah óo waah púloon ewwa inci intaake tewwo cooy.’

^{XIII} “Pale asayoola kúncoo ya naasiinjo pílaañ, álafit fala káahaafin, pale náasitan, naasok: ‘Pútuun, taak paket hikaw t’inci, amuyena ya.’”

^{XIV} Yéesu naasokii: “Inci pusok aluu, áyiin a anjuu, ta naayeniye ta piyetu, akina Pútuun pa mpucoke nii eecoonoole pale Afalisaay a tom. Kaatuko an óo an éemakiyanooliye áfaawiiniyanee, an óo an éewiiniyanooliye áfaamakiyanee.”

Yéesu niñ epuuk ya

^{XV} Fiye, pakan nkácoopii epuuk ti Yéesu kati álikii. Pinapana pa pakateyoo kapucuk eehuu nkafet teyii. ^{XVI} Pale Yéesu naayonkal epuuk ya naasok: “Nikat epuuk ya kápikey ti inci, timpi nikitii. Kaatuko cáwii ca citi Pútuun pa ti payenka keecuke ka nii payenkuu inciyem. ^{XVII} Inci pusok aluu pánipani ya, an óo an eesayanut cáwii ca citi Pútuun pa samat nii añii, atanako tenco.”

Ayiin usaanum niñ elon ya eepayantoo ya

^{XVIII} Ati hikaw ati Pusuwif naacakan Yéesu: “Ahámpaatiin eenape yuu, puume inci iññañe ihinu pitaak elon ya eepayantoo ya?”

^{XIX} Yéesu naañahanoo: “Weyme uwune ayyonkalam eenape? Taakut an eenape fo Pútuun pa lamma. ^{XX} Fo áamiit hilim ha heesiñanee ha? ‘Timpi haaño niñ aal

ati an, timpi coonool aapumuk an, timpi líp, timpi caam aapinook an, túul paapaa atii niŋ íñña atii.”

XXI Naañahan Yéesu: “Ehuhu púloŋ inci immanke kápiliŋ maañiiaayam.” XXII Ta Yéesu náasiye ta eehe, naasokoo: “Waah woonool uwwa toko ewwa ánhinut: Nooman hitaaku ha hitii púloŋ uwwufan mañ ma keeleke ka, aafataak hisaanumate alacana, náafulaa toko ínkey innapanam.”

XXIII Pale áyiin a ta náasiye ta eehe inciitiyoo meemak, kamma naataake fo muus. XXIV Yéesu apisincanoo, naasok: “Cíiticiiti kusaanum ka kapinako ti cáwii ca citi Pútuun pa! XXV Fo ñonkomoo éfeeyini pinako ti káfuun saakilaŋ? Haani! Pale pinako pa piti usaanum ti cáwii ca citi Pútuun pa efipihan páciite.” XXVI Keeyeniyoo ka káasiitan, nkacakan: “Fiye, ayme áfaayiniyee kafakan?” XXVII Yéesu naañahanii: “Waah wa weeheeke wa an, uheekut Pútuun pa.”

XXVIII Piyeer naasok Yéesu: “Sincan, unii ukatanaakatan waah wa utoonii púloŋ nuunapani.” XXIX Yéesu naañahanii: “Inci pusok aluu pánipani ya, an óo an eekatane enuuf, aal, pakatu niŋ ñúnu, pupuka, epuuk kamma cáwii ca citi Pútuun pa, XXX afaahaŋ hitaaku meemak ti caanak ca citi fiyooy, niŋ ti púlunta pa peeyem pa ti ékey, eloŋ eepayantoo.”

Káakup Yéesu káhaaciyenu kiti eket ya niŋ pilito pa pitoyoo

XXXI Púful toko, Yéesu naacoop pupoñapoñ pa pakateyoo ŋaasuwan niŋ pákasupak paka ti kaapii, naasokii: “Nísiitan, unaa unka ti pisilo Jerusalem, waah wa púloŋ ewwa piyaamakoola pa nkakiice wa kiti inci, Añii An, efuutaako. XXXII Efikawufanam keeneetaat ka Pusuwif. Efikapalahoolam nkalenkenam, nkakallanam, nkafaacal t’inci. XXXIII Efikasapam niŋ kisawut, nkamukam. Ti hinoom ha híhaaciyenu ha éfilitoonii ti eket ya.”

XXXIV Pupoñapoñ pa kásiit eeha naayemii ti hisoku. Putum hilim ha nihiyolee teyii, kámiit eeha Yéesu náalafiyii hisoku.

Káakuuñan káafuumafuum pukol Yeliko

XXXV Yéesu ta naalohane ta Yeliko, káafuumafuum nkiyeno ti kanaac pítin pa, kipiyeo kaalumatool. XXXVI Kípisi kayoŋ ka ti himuusu, nkicakanii heetaakiye. XXXVII Nkasokoo: “Yéesu ati Naasalet ayem ti himuusu.” XXXVIII Ta káafuumafuum ka nkísiye ta eehe nkíceekii niŋ kaawiilu etenko: “Yéesu añii ya ati Dawid, taak paket hikaw ti inci!” XXXIX Keeyeniye ka hátikin nkafet teyoo nkasokoo

afatan, pale naahanj toko náaceekii: “Añii ya ati Dawid taak paket hikaw ti inci!”

XL Yéesu naasiño naasokii: “Nícoopiyamoo.” Ta náalohaniyoo ta, Yéesu naacakanoo: ^{XLI} “Weyme állafiye inci pihini?” Naasokoo: “Ateeteyo, hínam pinee cuk.” ^{XLII} Yéesu naasokoo: “Ñoho ti hicuku, káyinan ka kitii kúkuuñanuu.” ^{XLIII} Tokotoko ñíkinoo íññipankino, naanapan Yéesu, naayeno hímulu Pútuun pa. Kayonj ka púloon kipicuk eehuu lompo, nkiyeno hímulu Pútuun pa.

XIX

Yéesu niñ Sakaay

^I Púful toko, Yéesu naanako ti saatee ya eti Yeliko. Apiyeno himuusu saatee ya, ^{II} intaako toko áyiin aña nkasok Sakaay, akee ti ñíhampaatiin pisayoola kúncoo ya, naayeno usaanum. ^{III} Náalafi hicuku ayme ayem Yéesu, pale patameyoo mpiwun ayinaat kamma kayonj ka. ^{IV} Fiye, naatey hátikin pa Yéesu naañañe pa himuusu, naasilo ti enuun kati acukoo.

^V Yéesu ápucolii toko náahaafin naasokoo: “Sakaay, wánoonii mpacas, kaatuko fíyooy, fo inci wanan pati awe.” ^{VI} Sakaay náawanoonii mpacas, naawanan Yéesu niñ pásuuma.

^{VII} Pakan paka púloonj kapucuk eehuu nkáyaañ káakumutool kapisok: “Pati amuuyena naakaaye apiwanan.” ^{VIII} Pale Sakaay naasiño, naasok Ateeteyo: “Sincan, Ahámpaatiin! Inci fawufan kancanj hisaanumate ha hitoom keeleke ka, an óo an aña ammeya nii inci lípoolip, fañahanoo fo ñapaakiil aña inci incoope ya teyoo.”

^{IX} Yéesu naasokoo: “Fíyooy kafakan ka kúcoliyoo ti ekumpan eyeye, kamma añe lompo naayem ati miin ma miti Abraham. ^X Kaatuko inci, Añii An, kéyyookey hiñes niñ kafakan keelinciye ka.”

Hícantiitu hiti sisanoo ñaasuwan

^{XI} Yéesu fa naalohane fa Jerusalem, pakan paka incukii nii etikamp Pútuun pa efpisiinjan cáwii etempo. Ekina ewune, poko ti káasiitanoo ka, Yéesu naapenanií hícantiitu eehe. ^{XII} Naasokii: “Taakaataak áyiin eemaka eeyeniye pikaayu ti mah méelaañe, pa naakaakaayee hicoku amansa ya ati mah ma miteyoo, niñ apayaa náañohonii. ^{XIII} Akáayum, náayonkalii ñaasuwan ti pimiikan pa pakateyoo naawufan an óo an sanoo yoonool naasokii: ‘Niyesanool nempo fo ta inci fáñohonii.’ ^{XIV} Pale, pakan paka pakati saatee ya

kanatoonat, nkapoñ pusonoo pakan kapica kasok nii: 'Unii úlafiit áyiin a aņe apiyeno amansa ya atoonii.'

XV "Pale toko fiyaaw, náayenoonii amansa ya, náañohonii ti mah ma miteyoo. Naayonkal pimiikan pa payenka naawufane ka pisanoo kati ámeysi puume nkataakale. XVI Ayáañ a náakey naasokoo: 'Ahámpaatiin, sanoo ya etii epukaa sikee sisanoo ŋaasuwan.' XVII Amansa ya naasokoo: 'Napaanap, amiikan eenape! Páawoo aaconoolaa-coonool niņ waah wa wenkilis ewwe, inci fáhini ati hikaw ati sisaatee ŋaasuwan.' XVIII Asúpiyenu ya náakey, naasokoo: 'Ahámpaatiin, sanoo ya etii epukaa sikee sisanoo isak.' XIX Amansa ya naasokoo: 'Awe lompo inci fáhini ati hikaw ati sisaatee isak.'

XX "Akee amiikan náakey, naasokoo: 'Ahámpaatiin, ehe sanoo ya eyya awwufanaam ya, inci túkaatuk yo ti cifaal immank yo. XXI Inci feyuufe, kamma ayyem áyiin eefete. Ansasa waah ewwa ayyenanut, immaaņ waah ewwa ansukut.' XXII Amansa ya naañahanoo: 'Ti pákupali inci nkaakaay íhinuyi kíiti, awe amiikan a eenaput a! Aámeyimeyi nii inci áyiin eefete, insasa waah ewwa inci iyyenanut, immaaņ waah ewwa inci insukut. XXIII Weyme uwune aanakanut sanoo ya etoom ti émankuma maņ eha efihiwun ha niņ inci ñóhooniyoo íntookii yo neepukoole?'

XXIV "Fiye, naasok keeyeniye ka toko: 'Nisa sanoo ya eteyoo niwufan yo aņa eetaake ya sisanoo ŋaasuwan.' XXV Nkasokoo: 'Ahámpaatiin, aņuu apayaapa hitaaku sisanoo ŋaasuwan!' XXVI Naañahanii: 'Inci pusok aluu: An óo an eetaake, afaapenanee, pale an óo an eetaakut, háati caahinkilis ya eyya naataake ya efeesayee teyoo. XXVII Pale pikamoolam keesoke ka kálafiit inci kati yeno amansa ya ateyii, nikaay nípicopiyyii le hátikinam innimukii.'"

Pinako pa piti Yéesu Jerusalem

XXVIII Yéesu ta naapaye ta hisoku eehuu, naanow kayon ka hátikin, apiyeno pisilo Jerusalem. XXIX Ta nkalohane ta Petifake niņ Petani, la nkasok la "cítintin ca citi Olif", naapoñ pákasupak ti pinapana pa pakateyoo, XXX naasokii: "Nikaay ti cisaatee ca ceeyem ca hátikin aluu, niņ ninakiyaa tenco efinitook nkacenske toko cífaliņ enca an ataapala alapo tenco, níkopinii co, ínnicopiyyam co. XXXI Niņ an acakanaa aluu: 'Weyme uwune ínniyemi co ti kákopin?' Inniñahanoo: 'Ateeteyo asoolahe co.'"

XXXII Keeponēe ka nkakaay incakatook samat nii fa Yéesu naasokii fa. XXXIII Kapiyeno kákopin cífaliņ ca, pakateete co nkacakanii: "Weyme uwune ínniyemi co ti kákopin?"

XXXIV Nkañahanii: “Ateeteyo asoolahe co.” XXXV Nkácoopii co Yéesu, nkalemp kúsool ka kiteyii kenfakat ka ti cífalin ca, nkalapanoo tenco. XXXVI Akina ti pikaayu pa, pakan paka nkatanaloo kúsool ka kiteyii kenfakat ka ti pítin pa.

XXXVII Apilohan Jerusalem, ti pítin pa piti eliinooon ya eti cítintin ca citi Olif, kayon ka púloon kiti pinapana pa pakateyoo nkimeen nin pásuuma, nkíyaañ kaanimpan Pútuun pa nin kilim keeceeke kamma nkacuke waah weecukantee. XXXVIII Nkasok:

“Pútuun pa pínapiyan amansa ya éekeyii ya ti caacaw etempo!

Kásuumaay kiyeno alacana, núumulaa Pútuun pa piti patiila.”*

XXXIX Pakakee Pufalisaay pa keeyeniye ka ti kayon ka nkasok Yéesu: “Ahámpaatiin, fet ti pinapana pa pakatii kapifatan!” XL Yéesu naañahanii: “Inci pusok aluu, nin kafatanaa, pínankiin pa éfipiceekii!”

XLI Yéesu apihan naalohane Jerusalem, naacuk saatee ya, naakooy kiteeteyyo. XLII Naasok: “Nin awe lompo Jerusalem aameya ti hinoom eehe waah ewwa éfuucoopiya kásuumaay ka! Pale fiye ehuu hiyoleeyol ti ñikini. XLIII Hileenji kamma ámmiit, kaatuko caanak unca ti ékey ta pikamooli éfikakiiti púloon, nkákinkooli, nkakincooli ti upii wa púloon. XLIV Efikatuncalooli nin epuuki; etikakat sínankiin súsupak seenañanooliye, kamma ankiuwut ta Pútuun pa mpíkeyii ta kafakani.”

Yéesu la ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa

XLV Ta Yéesu naacole ta Jerusalem, naanako ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa, náayaañ hiyaanu punoomana pa. XLVI Naasokii: “Kiiceekiic ti hilim ha hiti Pútuun pa nii: *‘Ekumpaan ya etoom ekumpaan éluumuma,’** pale aluu inniyesan yo *‘éyolowuma pílipa’**.”

XLVII Naayeno kakalañan hinak óo hinak ti ekumpaan ya enfakat ya. Ñihampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa nin pikalañana hilim ha heesiñanee ha nin pakakee ñihampaatiin ti pakan paka, nkílafiyoo himuku. XLVIII Pale, kámiit fa nkakaakaay íhinu, kamma pakan paka púloon nkayemoo ti kásiitan meemak.

XX

Kacakan ka kiti kayine ka kiti Yéesu

* XIX:XXXVIII 19:38 Kícimu 118:26

* XIX:XLVI 19:46 Esaya 56:7

* XIX:XLVI 19:46 Jeremiya 7:11

^I Hikee hinoom, Yéesu naayeno kakalaŋan pakan paka ti ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa niŋ káatuunanii ekoonŋan ya éesuume ya. Níhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa niŋ pikalaŋana hilim ha heesiŋanee ha niŋ pakakee níhampaatiin nkácolii. ^{II} Nkasokoo: “Sok unii ti enkeyme kayine ayyem ti íhinu enkuu, ayme awwufanuu kayine enkuu?”

^{III} Yéesu naañahanii: “Inci lombo taakaataak kacakan. Nisokam: ^{IV} Ayme ápoñii Saŋ-Patis pátise, Pútuun pa fo pakan paka?”

^V Nkayeno piteŋenool, nkasokoolo: “Niŋ unaa usokaa Pútuun pa púpoñiyoo, afaasok unaa: ‘Weyme uwune níyinanutoo?’ ^{VI} Pale nuusokaa pakan paka kápoñiyoo, kayon ka púloon efikimuk unaa niŋ pukumpa, kamma nkíyinanane nii Saŋ ayaamakoola.” ^{VII} Fiye, nkañahanoo: “Umíit ayme ápoñii Saŋ íhinu pátise.”

^{VIII} Yéesu naañahanii: “Inci lombo etisok aluu ti enkeyme kayine inci iyyem ti íhinu enke fiye.”

Hícantiitu hiti pihina keekance

^{IX} Fiye, Yéesu naasok hícantiitu eehe pakan paka: “Taakaataak akee áyiin eesuke kaakitoo, náaluwaas ko pakakee pihina, naakaay kaakaawool keefiyye. ^X Ta hisaatu ha níhituuniye ta, naapoñ akee ti pimiikan pa pakateyoo pati pihina pa kati kawufanoo putum pa piteyoo ti pasaatal pa. Pale pihina pa nkasap amiikan a nkayaanoo sipeesoo ñaanii. ^{XI} Ati kaakit ka nene apoñ akee amiikan, pale aŋuu lombo pihina pa nkasapoo, nkateñaloo, nkayaanoo sipeesoo ñaanii. ^{XII} Nene apoñ amiikan áhaaciyenu, pihina pa nkasapoo, nkakuumoo, nkayaanoo. ^{XIII} Fiye, ati kaakit ka naasok: ‘Puume inci nkaakaay íhinu? Inci fapoñ añiinam aŋa inci íllafiye ya manti kátuuloo.’ ^{XIV} Pale ta pihina pa nkaŋantanoo ta nkateŋenool nkasok: ‘Aha aŋa akaakaay ya hitoonu kaakit ka, umukoo ancuk kaakit ka kiyeniyaa kutuunaa.’ ^{XV} Nkáfulanoo ti kaakit ka, nkamukoo.”

Fiye, Yéesu naasok: “Puume ati kaakit ka naakaakaayii íhinu? ^{XVI} Afáakey naamuk pihina pa, naawufan kaakit ka pakakee.” Ta pakan paka nkásiye ta eehe nkasok: “Alímaati eehuu timpí hitaako!” ^{XVII} Yéesu naasincanii naasok: “Ti hilim ha hiti Pútuun pa, eeheyime pakiical empe mpusoke:

Enánkiin ya eyya puluta pa nkawante ya

éyenoonii énanikiin ya eehaŋe ya hitaaku nafaa✧?*

XVIII “An óo an éenowii ti énankeiin eyyuu áfaapucaloolo, an óo an aña néenowii teyoo afaatuncaloolo.”

XIX Pikalañana hilim ha heesiñanee ha niñ ññhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa, nkámeyi nii poko kawune Yéesu naasok hícantitu eehe. Nkálafiyoo hicoku tokotoko pale nkafe kayonj ka.

Kacakan kiti cooy kúncoo

XX Pikalañana hilim ha heesiñanee ha niñ ññhampaatiin ñña nkatah kunuwii meemak ti Yéesu, nkapoñ mikelecoola teyoo kéehine fañii nii pakan keecoonoole. Nkálafi hikuucuyoo ti pákupaloo, kati kacokoo nkawufanoo ati hikaw ha hiti mah ma. XXI Nkacakanoo eehe: “Ahámpaatiin, unii úmeyimeyi nii ánkupkup nkalañan pucoonool ciit, niñ fúlaa toko aasincanantoo ti sicaw, pale ti pánipani ya ankalañan pakan paka pítin pa piti Pútuun pa. XXII Sok unii: Coonecoon fo kiteekit upucooy kúncoo ya Sesaal, amansa ya enfakat a ati Room?”

XXIII Pale Yéesu náameyi nii hikuucuyoo nkayaake, naasokii: XXIV “Níyisanam kaahit kiti mañ, puhoonju niñ caacaw ayme kayem toko?” Nkañahanoo: “Sesaal.” XXV Yéesu naasokii: “Ooto, niwufan Sesaal waah wa uteyoo, inniwufan Pútuun pa waah etempo.” XXVI Fiye, hátikin pakan paka kayinaatoo hicoku ti pákupaloo, nkañajo ti pañahanaloo nkakemanool kem.

Kacakan ka kiti pilito pa ti eket ya

XXVII Pakakee Pusatusaay nkákey ti Yéesu (poko nkasok nii keekete ka étikalitoonii). Nkacakanoo: XXVIII “Ahámpaatiin, Móyiis akiicaakiic ti hilim ha heesiñanee ha nii: ‘Niñ áyiin asayaa naaket peetaakut añii, atuwoo añañaa hitoonu aal a, naataak neyoo epuuk keekaakaay piyeno pakati púnuwoo eekete ya.’ XXIX Fiye, intaako ti miin moonool pákayiin isak niñ pákasupak, áhampaatiin a naasa aal, ataakut añii, naaket. XXX Asúpiyenu ya naatoon aal a, ataakut añii, naaket. XXXI Aháacyenu ya lompo naatoonoo. Fo lompo incuke, ti isak ya niñ pákasupak paka nkatoonoo, nkaket peetaakut neyoo añii. XXXII Ti pikelan aal a lompo naaket. XXXIII Fiye, hinak ti pilito pa ti eket ya, aal a añuu ati ayme, páawoo isak ya niñ pákasupak paka púloonj kasayoo?”

XXXIV Yéesu naañahanii: “Ti púlunta pa piti fíyooy, pakan paka nkasasa nkanimo. XXXV Payenka Pútuun pa mpusoke ka nii poko kanape kati kalitane ti eket ya nkakin ti púlunta pa peeyem pa ti ékey etikasa, etikanimo. XXXVI Etínekayini eket, kaatuko kacukaacuk nii pumaleekoo

pa, ekina ewune etikasa etikanimo. Poko epuuk Pútuun kamma nkalitanee ti eket ya. ^{XXXVII} Móyiis náayisan picaañ catarj nii keekete ka éfikalitoonii. La sokee la ti hilim ha hiti Pútuun pa kiti cífita ca ceecoke ca apan cisowiit, naayonkal Ateeteyo 'Pútuun pa piti Abraham, Pútuun pa piti Isaak, Pútuun pa piti Jakob.'^{*} ^{XXXVIII} Pútuun pa pineetaat piti keekete ka pale piti keeloñe ka, kaatuko ti Pútuun pa an óo an oopa kaloña."

^{XXXIX} Pakakee ti pikalañana hilim ha heesiñanee ha nka-sokoo: "Ahámpaatiin, áakupaa pitempo tak!" ^{XL} Kaatuko nene káhaañiitoo kacakan hikee hilim.

Eenucee ya ati Pútuun pa, añii ati ayme?

^{XLI} Yéesu naasokii: "Weyme uwune pakan paka nkasok Eenucee ya ati Pútuun pa, añii ati Dawid? ^{XLII} Dawid himuumoo asokaasok ti pakiical pa piti kícimu ka:

'Ateeteyo Pútuun pa púkupaakup niñ Ateeteyo atoom ti hisoku:

Kéy yeniyam epees yáali,

^{XLIII} *fo ta inci fatah ta pikamooli ti wooti ayyeno amansa ya ateyii.'*^{*}

^{XLIV} "Dawid himuumoo nayonkaloo 'Ateeteyo', puume Eenucee ya áfaayini piyeno añii ati Dawid?"

Káwasum pikalañana hilim ha heesiñanee ha

^{XLV} Ta pakan paka púloñ nkayeniyoó ta káasiitan, Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: ^{XLVI} "Níwasum pikalañana hilim ha heesiñanee ha. Poko, nkálafilafi kaamuusool niñ kúsool kenfakat, nkálafi lompo kapinkakicaneé pinapnap ti kíliñ ka. Poko nkayeno ti kúkon ka keenape ka ti púluumuma pa niñ ti hili ha henfakat ha. ^{XLVII} Poko lompo nkacaakool piyaañat pa payenka pákayiinii keekete ka, kapicoop waah wa uteyii púloñ. Apan niñ kayeniyaá kaluum nkafiyo kati kacokee nii pakan keenape. Pútuun pa efiisapii pihan pakakee paka."

XXI

Kawun kiti eyaañat eeleke aña áyiinoo eekete

^I Ti oom káasiñuma, Yéesu naayeno kaasincanoól pakan paka ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa, naacuk kusaanum ka ti hiwasu mañ ti éwasuma mañ ma, emma nkácoopii ma kati kawufan mo Pútuun pa. ^{II} Naacuk lompo eyaañat eeleke, aña áyiinoo eekete, naawase toko uhít úsupak weetaakut nafaa. ^{III} Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: "Inci pusok aluu pánipani ya: Aal a anjuu

eeleke ya ahaᅇa kawufan pakan paka púlooᅇ. ^{IV} Kaatuko pakan paka, mañ ma emma nkasoolahut ma nkawase lupu, pale akina ti palekoo naawufan púlooᅇ aᅇa naataake ya kati aloᅇ.”

Píyisan pa piti enow Jerusalem, niᅇ eñohoonii ya eti Añii An

^V Fiye, pakakee ti pinapana pa nkayeno hímulu ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa, niᅇ pawalle pínankiin pa péewalliyanooᅇle yo pa, niᅇ pawalle pa lompo piti waah wa weewufanee wa Pútuun pa. Yéesu naasokii: ^{VI} “Nicukaacuk eehe púlooᅇ? Caanak unca ti ékey an atacuk énankiin eenaniye ti ekee, efipitahalee púlooᅇ.”

^{VII} Pinapana pa nkacakan Yéesu: “Ahámpaatiin, eehuu, teyme nihikaakaay pitaako? Weyme úfuuyisan unii kati úmeyi nii uuha ti ékey pitaako tokofiye?” ^{VIII} Yéesu naasokii: “Nisiioᅇ púsooni, an timpi acaakool aluu. Kaatuko hícumᅇ pakan éfikakey niᅇ caacawam kapisok: 'Inci yem Eenucee ya ati Pútuun pa!' niᅇ ekina tom 'Caanak ca cícoliyoo!' Timpi ninapanii. ^{IX} Pikelan pa pineetaat féefiye. Le niᅇ éfipikey, fo yáañ taako kikam niᅇ ñítaakool. Niᅇ nísiyaa ko timpi nife. Pikelan empuu, puloᅇaa mpílaaᅇ.”

^X Púful toko, nene asokii: “Mah éfimitaakoolan mah, cáwii íncitaakoolan cáwii. ^{XI} Etaam ya éfineyiyiᅇan meemak, intaako púpankul niᅇ úkuuñu wenfakat uti eket ti pisaatee peemeeᅇe. Píyisan peefeyanana lompo mpucukee patiila.

^{XII} “Pale eehuu púlooᅇ hítaakumo, efikacok aluu, nkakallan aluu. Efikacooᅇ aluu ti púluumuma pa kati káhin aluu kíiti, nkakul aluu. Nkawufan aluu pumansa pa niᅇ pakati kikaw ka kamma inci. ^{XIII} Toko efinitaak efaah eti kakamanii inci yem ayme. ^{XIV} Timpi niwasoolo kúnuul ti eeha innikaakaay hisoku kati nifak, ^{XV} kaatuko inci fawufan aluu kilim ka niᅇ ecohato ya. Háati oonool ti keepooke ka aluu átayini pisiioᅇ hátiᅇin aluu niᅇ ekina tom naanook aluu. ^{XVI} Pupuka aluu, pakatu aluu, ñúnu aluu, pakan aluu niᅇ pákawi aluu kakaakaay kawufan aluu pakati kikaw ka, pakakee ti aluu efikamukee. ^{XVII} Pakan paka púlooᅇ efikanat aluu kamma inci, ^{XVIII} pale háati kaahan koonool etikiñakee ti kikaw aluu. ^{XIX} Niᅇ nísikaa piliit tiw efinitaak eloᅇ ya etaaluu.”

^{XX} Yéesu nene asokii: “Niᅇ nicukaa Jerusalem néekinkooᅇle niᅇ pusoocaali, ínimeyi nii enow eteyyo écoliyoo. ^{XXI} Fiye, keeyem ka ti mah ma miti Yutaay katey pati pítingin pa, keeyem ka Jerusalem káful, keeyem ka tikitaan saatee ya timpi kánakoonii. ^{XXII} Kaatuko ti

kunoom enkuu Pútuun pa mpikaakaay hisapu pakan etempo. Hikina hikiicee ti hilim ha hiti Pútuun pa, fo hitaako. ^{XXIII} Efiseñ meemak ti kunoom enkuu ti pakaal paka keeyem ka niñ munow niñ keeyem ka ti káacuuwan! Kaatuko efitaako ñíyoka ñenfakat ti mah emme, Pútuun pa mpíñiken teyii. ^{XXIV} Pakakee paka efikamukee niñ káakuntu, pakakee paka nkacokee nkacoopee ti hícump mah méelaañe. Keeneetaat ka ti káyinan ka kutuunaa efikakalool Jerusalem fo ta kunoom enka nkawufanii ka efikipa."

^{XXV} Yéesu nene asokii: "Píyisan efipiyeno ti caanak ca, ti hiim ha, niñ ti picaañañ pa. Ti etaam ya, kaatii ka efikiliñool, kúsuuh ka lompo nkisap meemak, pakan paka púlooj efikafe meemak, étikameyi fa éfikahin. ^{XXVI} Pakan paka efikaket niñ ewatate ti káamiilool heekaakaay ha pitaako ti etaam ya, kaatuko sempe sa siti patiila éfisiyiyiñanoolo. ^{XXVII} Tempo, efikacuk inci, Añii An, ti éwanoonii niñ sempe niñ ti hamake henfakat ti pututa káatiñu. ^{XXVIII} Fiye, niñ eehe híyaañaa pitaako, nisiño ínnisaalino, kaatuko kafakan ka kitaaluu kúlohaniyoolohan."

^{XXIX} Yéesu apipa, nene asokii hilim eehe: "Nisincan sootoo ya niñ pikee punuun pa, ^{XXX} emma mpíyayanii ma pihatal péeyeeni innicuk niñ ñíkin aluu, ínnimeyi nii etil ya élohaniyoo-lohan. ^{XXXI} Fo lompo incuke niñ nicukaa enke fiye ti pitaako ínnimeyi nii cáwii ca citi Pútuun pa cílohaniyoo-lohan. ^{XXXII} Inci pusok aluu pánipani ya: Ekaay eyye etepa eket ekina peecukut enke fiye púlooj nkitaakiye. ^{XXXIII} Alacana niñ t'etaam éfikacim pale kilim ka kutoom étikicim.

^{XXXIV} "Nitah kunuu! Timpi níluuñoolo ti pahaaño, ékuman niñ ekina tom káamiilool eloñ ya, níwasum hinoom eehuu timpi himint aluu ^{XXXV} samat nii fa cala nemint soon. Kaatuko éfihinowii ti pakan paka púlooj keeyem ka ti púlunta pa. ^{XXXVI} Timpi niñooyal, inniluum tan óo tan kati nitaak sempe siti hifaku ti waah wa weekaakaay wa écolii, niñ sempe siti pisiño hátikin inci, Añii An."

^{XXXVII} Nihanakan ha, Yéesu nayeno kakalañan pakan paka ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa, kániim ka nakaay hiñotu ti cítintiñ ca enca nkasok ca "Olif". ^{XXXVIII} Nuulap pakan paka nkáfis piyito nkakaay pati ekumpan ya enfakat ya kásiitanoo.

XXII

Pitenool pa piti himukuyee ha hiti Yéesu

^I Pahaaña pa piti hímpuul ha heetaakut ha leweño, empa nkasok pa Himuusu ha, níhilohanii. ^{II} Níhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa niñ pikalanjana hilim ha heesiinane ha nkayeno hiñes fa éfikahin kapumuk Yéesu, pale nkafe pakan paka.

^{III} Fiye, Seetaani neenako Yutas aña nkasok ya Iskaliyot, akee ti pupoñapoñ pa ñaasuwan niñ pákasupak paka. ^{IV} Yutas naakaay hicuku níhampaatiin puwaaseena pa niñ níhampaatiin pakati púwuulu pa keeyeniye ka efaas ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa kapitenenool puume naañanji kawufan Yéesu. ^V Insúumii meemak, nkásiyool kati kawufanoo mañ. ^{VI} Yutas naacoon, naayeno hiñes kásiinuma keenape la afaawufanii Yéesu, kayon ka peeneetaat toko.

Kaamemanool káciim ka kiti Himuusu ha

^{VII} Hinoom ha hiti pahaaña pa hiti hímpuul ha heetaakut ha leweño níhicolii, ta nkañaje ta kaawaaseen císaacii ca citi Himuusu ha. ^{VIII} Yéesu naapoñ Piyeer niñ Sañ naasokii: “Nikaay canimemanool káciim ka kutuunaa kiti Himuusu ha kati uliyaa.”

^{IX} Nkacakanoo: “Peyme állafiye upimemanool ko?” ^X Naañahanii: “Nísiitan, niñ ninakiyaa ti saatee ya, efinipaakool niñ áyiin eetiye élumpa eti man. Inninow pusonoo fo ti ekumpaan eyya afaanako ya, ^{XI} innisok ati ekumpaan ya: ‘Ahámpaatiin a asok, leyeme ékaap ya neeyem la naakaakaay hili káciim ka kiti Himuusu ha niñ pinapana pa pakateyoo?’ ^{XII} Afáayisan aluu patiila ti ekumpaan ya ékaap enfakat eepayee kaamemanool. Toko efinimemanool káciim ka kutuunaa.”

^{XIII} Nkakaay nkatook waah óo waah samat nii fa Yéesu naasokii fa. Fiye, nkamemanool káciim ka kiti Himuusu ha.

Káciim ka kiti Ateeteyo

^{XIV} Caanak ca cípituuno, Yéesu naayeno niñ pupoñapoñ pa pakateyoo kati kali. ^{XV} Naasokii: “Fa inci inhiliikane hínum hili císaacii ca citi Himuusu ha niñ aluu le niñ inci facuk kúnuul. ^{XVI} Kaatuko inci pusok aluu: etineneli císaacii ca citi Himuusu ha, fo ta eeha pahaaña pa mpútuule ha efihitaako pati cáwii ca citi Pútuun pa.”

^{XVII} Naacoo elonton eti elaan naasok Pútuun pa apalaka kiteyyo, naasok: “Nicoop elaan eyye nipisayool aluu púloon. ^{XVIII} Kaatuko inci pusok ho aluu, písik fíyooy etinenelaan elaan fo ta cáwii ca citi Pútuun pa éficikey.”

XIX Fiye, naacoop hímpuul naasok Pútuun pa apalaka, naafiit ho, naawufanii ho, naasok: “Añe eyem eniinam eewufanee ya aluu, níhin eehe kati nínawuniyam.”

XX Kapipa hili, naacoop lompo elontonj ya eti elaan ya naasok: “Elontonj eyeye eti písiyool pa péeyeeni pa piti Pútuun pa niñ pakan etempo; elaan eteyyo ekina eyem hísimam heeniisee ha kamma aluu. XXI Pale nisincan: Epees aña eekaakaay ya hífulu ti inci, yooپیya le niñ etoom ya ti púus pa. XXII Kaatuko inci, Añii An, faket samat nii fa Pútuun pa mpusoke fa, pale kúnuul efikiyeno ti aña éefule ya ti inci.” XXIII Pupoñapoñ pa pakateyoo nkáyaañ picakanool ayme akaakaay íhinu eehuu.

Pílaacinool pa piti aña eehañe ya pamake

XXIV Pinapana pa pakati Yéesu nkayeno pílaacinool peesowa cút ti ecukee nii akina ayem aña eehañe ya pamake. XXV Yéesu naasokii: “Ti púlunta pa, pumansa pa kataakaataak sempe ti pakan paka, pakati kayine ka nkálafi kapisokee píhina heenape. XXVI Pale fotom nkaakaay piyeno ti aluu. Eemaka ya ti aluu añañaa piyeno nii akelan, ati hikaw ha samat nii amiikan. XXVII Ayme ayem eemaka ya, aña nkawufane ya apili fo amiikan a? Fo aña nkawufane ya tom hili ha? Pale inci oopa le ti pututa aluu samat nii amiikan.

XXVIII “Nisiñjaasiño niñ inci ti páciite pa putoom. XXIX Samat nii fa Paapaa atoom naawufanaam fa cáwii fo lompo inci fáhin aluu nipiyyeno pakati kikaw. XXX Ancuk innili innilaan niñ inci pati cáwii ca citoom, inniyeno ti pilemeyu pa kati ínnihin kíiti miin ma ñaasuwan niñ músupak ma miti Israyel.”

Kakaman ka kiti Yéesu pílaaco pa piti Piyeer

XXXI Fiye, Yéesu naasok Simon: “Simon, Simon, síitan. Seetaani ewufaneewufan kayine kiti káahaafeen aluu samat nii uli, kápikatinool cácuuf ca niñ kilehut ka. XXXII Pale inci luumaalum kitii ancuk káyinan ka kitii timpí kiñoho puson, niñ áañhooniyoo peti inci mpampañan pakani ti káyinan.” XXXIII Piyeer naasokoo: “Ateeteyo, inci siñjaasiño pikaayu niñ awe ti ékuluma háati eket n’awe.”

XXXIV Yéesu naañahanoo: “Piyeer, inci pusoki, fíyooy káayiin ekutoon kúlookum áafalaacin fo ñíhaaciil nii áameyiyam-méyi.”

Mañ, epootak niñ káakuntu

XXXV Púful toko Yéesu naasok pinapana pa pakateyoo: “Ta inci mpoñe ta aluu peeyekanut mañ, peeyekanut epootak,

peeyekanut pisamata púsupiyenu, weyme innitaakut po?" Nkasokoo: "Waah óo waah nuutaake po."

XXXVI Naasokii: "Fiye, an eetaake mañ naacopool mo, aña lombo eetaake epootak naacopool yo, aña eetaakut káakuntu anooman hísool ha hiteyoo henfakat ha naanoom koonool. XXXVII Kaatuko inci pusok aluu: Heekiicee ha kutoom ti hilim ha hiti Pútuun pa fo hitaako. Hisok: *'Nkacokoo samat nii áhina heenaput.*'* Pánipani, heekiicee ha ti inci efihitaako."

XXXVIII Pinapana pa pakateyoo nkasokoo: "Ateeteyo ehe úkuntu úsupak." Naasokii: "Fomaa."

Kaluum ka kiti Yéesu ti cítintin ca citi Olif

XXXIX Yéesu náaful ti saatee ya apikaay pati cítintin ca citi Olif samat nii fa naasale fa íhinu, pinapana pa pakateyoo nkanapool neyoo. XL Kapucol po, naasokii: "Niluum timpí ninow ti híluunju."

XLI Naateenjo caahinkinjin ápilaanjin, náakilipo, naaluum: XLII "Paapaa, ninj súdeumu, fúlan elontoj ya eti kúnuul enke ti inci, timpí yeno ti pásuuma pa putoom, pale ti pitii pa." XLIII Maleekoo néefulii alacana epipenanoo sempe. XLIV Ti oom kúnuul kenfakat Yéesu naapenan kaluum meemak fo hásuwat ha hiteyoo nihifulii nihisotal t'etaam picuk nii hísim.

XLV Apílitoonii ti kaluum enkuu, náañohonii peti pinapana pa pakateyoo náatookiyii ti hinjotu kamma kúnuul.

XLVI Naacakanii: "Weyme uwune inniyemi ti hinjotu? Nilito inniluum ancuk timpí ninow ti híluunju."

Hicokuyee ha hiti Yéesu

XLVII Yéesu ti káakup, kayonj nkicolii teyoo. Ti kayonj ka, intaako toko ñihampaatiin puwaaseena pakati Pútuun, ninj ñihampaatiin pakati púwuulu pa keeyeniye ka efaas ekumpaan ya enfakat ya eti Pútuun pa, ninj pakakee ñihampaatiin*. Yutas, akee ti pinapana pa ñaasuwan ninj pákasupak paka, ánowii hátikin. Naaloh Yéesu kati asumpoo. XLVIII Pale Yéesu naasokoo: "Yutas ninj hisumpu ánfule ti inci, Añii An!"

XLIX Ta pinapana pa pakateyoo nkacuke ta heekaakaay ha pitaako nkacakanoo: "Ahámpaatiin, fo unii úfulanii úkuntu wa utoonii?" L Oonool teyii náañakii káakuntu ka kiteyoo naafiit kaanuu káli kiti amiikan a ati awaaseena ya enfakat a. LI Pale Yéesu naasokoo: "Nikat po, eehe hifomaa!" Náalik kaanuu áyiin a náakuuñan ko.

* XXII:XXXVII 22:37 Esaya 53:12
kilim enke ti 5:52.

* XXII:XLVII 22:47 Luk akiicaakiic kikee

LII Fiye, Yéesu naasok ñihampaatiin ña kéekeyii ka hicokuyoo: “Fo niñañaa ékey niñ úkuntu niñ kikasap samat nii pucoka ekancak? LIII Hinak óo hinak inci iyyeniye niñ aluu ti ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa, nicokutam, pale, caanak ence citaaluu niñ citi sempe sa siti énimaa ya.”

Káalaacin ka kiti Piyeer kameye ka kiti Yéesu

LIV Fiye, nkacok Yéesu, nkacoopoo la ti ekumpan ya eti awaaseena ya enfakat a ati Pútuun pa. Piyeer náalaan naayenyii kanapan. LV Nkacokan seemak senfakat ti pututa hank ha nkayeno kápikiipool so, Piyeer naayeno neyii. LVI Amiikan aal naacukoo naayeniye toko pukol seemak sa. Naasincanoo púsooni naasok: “Ayíin aje lompo ayenaayeno niñ Yéesu!” LVII Pale Piyeer náalaacin ho naasok: “Iññáayuu, inci míitoo!” LVIII Pifiyo caahinkin, akee naacukoo naasok: “Awe lompo akee ti pinapana pa pakateyoo!” Piyeer naasok: “Haani, inci neetaat niñ poko.” LIX Máamun etalañ yoonool eemuuse, akee naañiino ti hisoku: “Pánipani áyiin aje ayenaayeno niñ Yéesu kaatuko akina lompo ati Kalilee!” LX Piyeer naasok: “Haani, inci míit eeha ayyem ti hisoku!” Akina ti káakup, tokotoko káayiin ekutoon nkílookii.

LXI Ateeteyo náayesoonii naasincan Piyeer táh. Piyeer náanawuno hilim eeha Ateeteyo naasokoo ha: “Fíyooy, káayiin ekutoon kúlookum áafalaacin fo ñíhaaciil nii áameyiyam-méyi.” LXII Náaful tíkitaan naakooñ meemak.

LXIII Pákayiin paka keeyeniye ka efaas Yéesu nkápalahooloo nkalenkenoo, nkasapoo. LXIV Nkacenk ñíkinoo nkasokoo: “Yaamakool! Sok unii ayme ayemuu ti hisapu?” LXV Nkateñaloo niñ hícump kikee kilim.

Yéesu hátikin pihina kúti ya

LXVI Cipilap, ñihampaatiin ña pakati Pusuwif pa, niñ ñihampaatiin puwaaseenapa pakati Pútuun pa, niñ pikalañana hilim ha heesiñanee ha nkaconcool. Yéesu náacoo piyee hátikinii. LXVII Nkacakanoo: “Sok unii fo awe yem Eenucee ya ati Pútuun pa?” Yéesu naañahani: “Niñ inci ñahanaa aluu, étiniyananam. LXVIII Niñ inci cakanaa aluu, etiniñahanam. LXIX Pale písik fíyooy, inci, Añii An, fayeno ti epees yáali eti Pútuun pa piti sempe.” LXX Poko púloon nkacakanoo: “Awe añuu yem Añii Pútuun?” Yéesu naañahani: “Aluu himuum aluu niso ke nii inci yem akina.”

LXXI Fiye, nkasok: “Usoolahutaa hísiyu hiti an eetantake! Usíyaasi ho ti putumoo!”

XXIII

Yéesu hátikin Pilaat

^I Ta nkapaye ta hísiyu Yéesu pákupaloo, ñíhampaatiin ña nkalito ti coonool, nkacooop Yéesu hátikin Pilaat, ati hikaw ha hiti Yutaay. ^{II} Kapucol nkáyaañoo hinooku nkasok: “Áyiin aje nuutooke ti kanojan pakan unaa, naakitii cooy kúncoo ya eti Sesaal, amansa ya enfakat a ati Room, apan naasokoolo nii akina ayem Eenucee ya ati Pútuun pa, amansa ya.”

^{III} Pilaat naacakan Yéesu: “Awe yem amansa ya ati Pusuwif pa?” Yéesu naañahanoo: “Awe soke ho.” ^{IV} Pilaat naasok ñíhampaatiin puwaaseenapa pakati Pútuun pa niñ kayon ka: “Inci cukut heewune áyiin aje kati áhinee kíiti.” ^V Pale, nkanjiino kapisok: “Ti pakalananaloo naayem ti kanojan pakan paka. Kalilee náacookii, náanapii ti mah ma miti Yutaay púloon, fiye ácoliyoo le.”

Yéesu hátikin Helot

^{VI} Pilaat ápisi eehe naacakan: “Fo áyiin aje ati Kalilee?” ^{VII} Ta náasiye ta nii Yéesu ti mah emma Helot naayekane ma náafulii, naasokii kacooopoo pateyoo, ti oom caanak Helot naayeno Jerusalem.

^{VIII} Helot ásiyaasi hiti Yéesu, náalafiyoo hicuku ta infiyee. Náayinan nii afaacukoo ti íhinu heecukantee ha nihicukee. Fiye naacukoo, ínsuumoo meemak. ^{IX} Naacakanooloo meemak, pale Yéesu añahanutoo máati poonool. ^X Ñíhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa niñ pikalanana hilim ha heesiinane ha nkayeno toko nkanookoo niñ sempe. ^{XI} Helot niñ pusooaali pa pakateyoo, nkápalahool Yéesu nkalenkenoo nkáwiiniyanoo. Nkásooloo hísool heewalla nkañahanoo pati Pilaat. ^{XII} Púcook puu, Pilaat niñ Helot an niñ akamooloo, pale hinoom eehuu nkáwiyoool.

Ihínuyee kíiti ya eti Yéesu apite amukee

^{XIII} Fiye, Pilaat naayonkal nantoonool ñíhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa, ñíhampaatiin ña niñ pakan paka, ^{XIV} naasokii: “Nícoopiyaam-coop áyiin aje innisok: ‘Akina ayem ti kanojan pakan paka.’ Nisincan, hátikin aluu inci incakanooloo ti eeha inninookoo ha, pale cukut heewune fanfan kati áhinee kíiti. ^{XV} Háati Helot lompo acukut la naamuyene, kamma náañahaniyoo unaa. Pánipani, áyiin aje áhinut waah ewwa efuuwun kati amukee. ^{XVI} Ekina ewune, inci fáhin apisapee, nkatanoo.”

[^{XVII}] ^{XVIII} Ti coonool kayon ka púloon nkíceekii: “Mukoo! Nkatan unii Palapas!” ^{XIX} (Palapas akuleekul kamma

naanojane pakan paka fo nkátaakoolane ñihampaatiin saatee ya, naamuk an.) ^{XX} Fiye, Pilaat náalafi kakatan Yéesu, nene ákup nin kayoŋ ka. ^{XXI} Pale kayoŋ ka nkutowo ti hiceeku meemak: “Pempenjo ti kuluwaa ya! Pempenjo ti kuluwaa!” ^{XXII} Fiye, Pilaat naacakanii píhaaciyenu: “Ayín aje, weyme náahine weenaput? Inci cukut waah ewwa efuuwun kati amukee. Inci fáhin apisapee, nkatanoo.” ^{XXIII} Pale nkutowo ti kaaceceekool kipisok: “Pempenjo ti kuluwaa!” Ti pikelan, kilimii nkihan sempe. ^{XXIV} Fiye, Pilaat naacoon íhinu eeha nkasokoo ha. ^{XXV} Naakatan Palapas, aña nkasokoo ya akatan, eekulee ya kamma naanojane pakan paka fo nkátaakoolane ñihampaatiin saatee ya, naamuk an. Pale naasok pusoocaali pa káhin Yéesu samat nii fa Pusuwif pa nkálafiye fa.

Kaapempenjee ka kiti Yéesu

^{XXVI} Ta nkayeniye ta hicoopu Yéesu, nkapaakool nin áyiin ati Silen aña nkasok Simon, eeyeniye énakoonii ti saatee ya. Pusoocaali pa nkacokoo, nkatyanoo kuluwaa ya apinow puson Yéesu. ^{XXVII} Kayoŋ kenfakat nkiyeniyo kanapan, pakaal pakati Jerusalem nkayeno pukooŋ nin esampoolo kiteyoo. ^{XXVIII} Yéesu náayesoonii lipa teyii naasokii: “Pakaal Jerusalem, timpi nikooŋ kutoom, nikooŋ kitaaluu nin kiti epuuk aluu! ^{XXIX} Nisincan, caanak unca ti ékey ta efikasok ta: ‘Kayihaa picaakonta pa, keetaapala kataak añii nin payenka taapala kácuuwan ka.’ ^{XXX} Ti oom caanak,

‘pakan paka efikasok pítintin pa: “Nínowii toonii!”

nin mítintin ma: “Níwufalool unii!”✧

^{XXXI} “Kaatuko nin káhinnaa pínapaati fiye ti enuun ya eemaña ya, puume eficuk ti enuun ya eesuce ya?”

^{XXXII} Nkacoopool lombo pikancak pákasupak kati kamukee ti coonool nin Yéesu. ^{XXXIII} Kapucol la nkasok la “Esent”, pusoocaali pa nkapempen Yéesu ti kuluwaa ya. Nkapempen toko lombo pikancak pa pákasupak paka, oonool epees yáli, akee ya epees yaamay. ^{XXXIV} Yéesu naasok: “Paapaa, ponketii kamma nkámiit eeha nkayem ti íhinu.” Pusoocaali pa nkañak kaakaaw kápipaacinoool wañ wa uteyoo.

^{XXXV} Kayoŋ ka nkiyeno toko kaasincan. Ñihampaatiin Pusuwif pa nkayeniyo káapalahool nkalenkenoo, nkasok: “Pakakee pakan naafakane, afakanoolo, iyyema akina ayem Eenucee ya ati Pútuun pa, eemamalee ya”. ^{XXXVI} Pusoocaali pa lombo nkayeniyo caalenken, nkalohoo nkawufanoo elaan eesipe. ^{XXXVII} Nkasok: “Nin awe yem amansa ya ati

Pusuwif pa, fakanoolo!" XXXVIII Patiila ti hikawoo intaak pakiical peesoke: "AÑE AYEM AMANSA YA ATI PUSUWIF PA."

XXXIX Akee ti pikancak pa eepempeñee ya naateñaloo: "Fo aaneetaat Eenucee ya ati Pútuun pa? Fakanoolo infakan lombo unii!" XL Pale akee ya naafet teyoo naasok: "Aafeyut fala Pútuun, awe páyemali ti ñíseeña ña ñoonool ña ñiti eket ya neyoo? XLI Anii, páhinal kíiti ya etaanii ecoonoolaa-coonool kamma immaayemaa ti cooy páhinal anii peenaput pa, pale áyiin aÑe áhinut waah weenaput."

XLII Naasok: "Yéesu, náwuniyam naayeniyaa ti elemeyu ya etii." XLIII Yéesu naañahanoo: "Inci pusoki pánipani ya: Hinoom ha hiti fíyooy aafayeno niÑ inci alacana."

Eket ya eti Yéesu

XLIV Máamun caanak ca ti kikaw, énimaa neeyeno ti mah ma púlooy fo sitalaÑ síhaaciil, XLV caanak ca inciyo. Kahuuy ka kenfakat ka keeyem ka páhantuwa ekumpan ya enfakat ya eti Pútuun pa nkihaaco ti pututa. XLVI Yéesu naaceek niÑ kaawiiluyoo, naasok: "Paapaa! Ti sipeesi inci iyyenane yaanam!" Apipa hisoku hilim eehuu, naaket. XLVII Ahámpaatiin asooaali ya, apucuk eehuu náamul Pútuun pa, naasok: "Pánipani, áyiin aÑe eecoonoole!"

XLVIII KayoÑ ka púlooy kéekeyii ka kaasincan kapucuk heetaakiye ha nkatiyo sipeesii, nkaño ho niÑ esampoolo. XLIX Yéesu pákawiyoo fiye púlooy niÑ pakaal paka kéenapoolii ka neyoo kápiliÑ Kalilee nkasiño pílaaÑ, nkayeno kaasincan heetaakiye ha.

Ehok ya eti Yéesu

L-LI Intaako áyiin caacawoo Josef, ati saatee ya eti Pusuwif pa eyya nkasok ya Alimataay. Ayiin eenape, naacoonool, naayeno hítuulu ékey ya eti cáwii ca citi Pútuun pa. Naayeno akee ti ñíhampaatiin píhina kíiti ya pale asayanut eeha pákawiyoo nkacoke ha, nkáhin. LII Naakaay pati Pilaat naacakanoo ehunuy ya eti Yéesu. LIII Púful toko náawananii ehunuy ya ti kuluwaa ya, naakuup yo niÑ kahuuy kiti ehok, naahokoo ti hiyaak heewakee ti énanikiin la ammeya nii an ataapala ahokee. LIV Iyyeno hinoom hiti kaamemanoool, le niÑ hinoom ha hiti kayeno ka kiti Pusuwif pa éfihiyaañ.

LV Pakaal paka kéenapoolii ka niÑ Yéesu kápiliÑ Kalilee nkanow ti Josef nkacuk hiyaak ha niÑ fa ehunuy ya neehintanee fa lupoo. LVI Púful toko nkaño ho pati saatee ya, nkamemanoool munucu niÑ man méesuume haaw miti kaamaamool ehunuy ya. Ti hinoom ha hiti kayeno ka, nkáyekunoolo samat nii hilim ha heesiñanee ha fa nihisoke fa.

XXIV

Pilito pa piti Yéesu ti eket ya

^I Hinoom ha hiti kayeno ka kiti Pusuwif pa nihimuus, eti kacom eteyyo, mpucom mic, pakaal paka nkakaay pati hiyaak ha. Nkacoopool munucu ma niñ man ma méesuume ma haaw emma nkamemanoole ma. ^{II} Incakatook énankiin ya eepantane ya putum hiyaak ha néepalinkanee. ^{III} Nkanako, pale kacukut ehunuñ ya eti Ateeteyo Yéesu. ^{IV} Kámiit fa éfikamiilool. Tokotoko, pákayiin pákasupak nkáfulii teyii niñ wañ weemiñale tas. ^V Ewatate enfakat neeyeno neyii, nkásitan. Pákayiin paka payenkuu nkasokii: “Weyme uwune ínniyemi ti hiñes ti keekete ka aña eeyem ya kaloña? ^{VI} Aneetaat le, alitaalito ti keekete ka! Nínawuno eeha naasoke ha aluu ta naayeniye ta Kalilee: ^{VII} ‘Inci, Añii An, fo inci ufanee ti sipees pumuuyena pa. Fapempeñee ti kuluwaa ya, ti hinoom ha híhaaciyenu ha fálitoonii ti eket ya.” ^{VIII} Fiye, nkánawuno kilim ka kiteyoo.

^{IX} Pakaal paka páfulaliyii pati hiyaak ha, nkañoho, nkakaman eehe pupoñapoñ pa ñaasuwan niñ oonool a niñ pakakee pinapana pa púloñ. ^X Keekamane ka eehe pupoñapoñ pa kayem Mari ati Makatala, Yowanna, Mari íñña ya ati Saak niñ pakakee pakaal keeyeniye neyii. ^{XI} Pale pupoñapoñ pa kacokut ho nii hilim heetaake hikaw, káyinanutii. ^{XII} Toko fiyaaw, Piyeer naalito niñ katey fo pati hiyaak ha, náacuhan acukut ehunuñ fo kahuuy ka kiti ehok ya lamma. Naañoho pateyoo, ínnimoo ti heetaakiye ha.

Pítin pa piti Emmawus

^{XIII} Ti hinoom ha hoonool huu, pinapana pákasupak pakati Yéesu nkayeno pikaayu ti cisaatee enca nkasok Emmawus, ti pututa etenco niñ Jerusalem sikilomeetal ñaasuwan niñ yoonool. ^{XIV} Nkayeno kákupat heetaakiye ha púloñ. ^{XV} Ta nkayeniye ta kákupat niñ pílaacinool, Yéesu himuumoo náakoliyii, naanapool neyii. ^{XVI} Nkacukoo pale waah nuukitii hikiwuyoo.

^{XVII} Yéesu naacakanii: “Weyme ínnikupat ti pítin aluu?” Nkasiño niñ páciiteyii. ^{XVIII} Oonool teyii, caacawoo Kileyopas naasokoo: “Fo awe lammayi yem Jerusalem akaawoola éemiit heetaakiye ha ti kunoom enke?” ^{XIX} Yéesu naacakanii: “Hikina hiyem eeheyme?” Nkañahanoo: “Heetaakiye ha Yéesu ati Naasalet. Ayenaayeno ayaamakoola enfakat hátikin Pútuun pa niñ pakan paka púloñ, náhin páhinal penfakat, náakup niñ sempe. ^{XX} Níhampaatiin puwaaseena pa pakati Pútuun pa niñ níhampaatiin ña

pakatuunaa nkawufanoo pakati Room kati káhinoo kíti nkamukoo, nkapempenoo ti kuluwaa ya. ^{XXI} Pale unii, núuyinan hínum nii akina akaakaay kafakan Israyel. Apan ti eehe fiye púloon, fíyooy yem hinoom ha híhaacyenu ha ta eehe nihitaakiye ta. ^{XXII} Pakakee pakaal ti kayon ka kutoonii nkaliimanool unii. Káfiisaafiis nuulap kapikaay pati hiyaak ha, ^{XXIII} kacukut ehunon ya eteyoo. Nkáñoohonii, nkasok unii nii pumaleekoo nkacuke mpusokii nii oopa kalonja. ^{XXIV} Pakakee ti kayon ka kutoonii nkakaay pati hiyaak ha, nkatook samat nii pakaal paka fa nkasoke fa pale kacukut Yéesu.”

^{XXV} Fiye, Yéesu naasokii: “Aluu niyem puson, nicasut ti káyinan eeha púloon piyaamakoola pa nkasoke ha! ^{XXVI} Fo Eenucee ya ati Pútuun pa añanot hicuku kúnuul enke apite anako ti hamake ha hiteyoo?” ^{XXVII} Púful toko, naayenyii kakaman heesokee ha teyoo ti pakiical pa púloon piti Pútuun pa, ápucook ti pakiical pa piti Móyiis fo ti pakiical pa piti piyaamakoola pa púloon.

^{XXVIII} Ta nkalohane ta cisaatee ca enca nkayeniye ca tenco pikaayu, Yéesu náahin fiye nii himuusu. ^{XXIX} Pale nkanjiniyoo ti hisoku: “Yeno le niñ unii, kamma inciniimiye, apan caanak ca unca ti ékey hicoku.” Naanako, naayeno neyii. ^{XXX} Ta nkayeniye ta kati kali, naacoop hímpuul ha naasok Pútuun pa apalaka, naafiit ho naawufanii. ^{XXXI} Ñikinii íññipankino nkakiiwoo pale naayeman teyii feles. ^{XXXII} Nkasokoolo: “Fo saan anii sisaput ti pítin pa, ta náahine ta kunuu anii kípipankino ti heesokee ha ti pakiical pa piti Pútuun pa?”

^{XXXIII} Tokotoko, nkalito mpacas, nkañooho Jerusalem. Incakatook pupoñapoñ pa ñaasuwan niñ oonool a la nkaconcoole la niñ pakakee paka, ^{XXXIV} ti hisoku: “Pánipani, Ateeteyo ayitaayito ti eket ya! Afúliyooful ti Simon!” ^{XXXV} Pinapana pa pákasupak paka payenkuu, nkakamanii heetaakiyii ha ti pítin pa niñ puume nkakiiwe Yéesu ta naafiite ta hímpuul ha.

Efúlii ya eti Yéesu ti pinapana pa pakateyoo

^{XXXVI} Poko ti hisoku ha eehuu, Yéesu himuumoo náafulii ti pututayii naasokii: “Kásuumaay kiyeno niñ aluu!”

^{XXXVII} Nkáyolino, nkafe, incukii nii áfulaful nkacuke. ^{XXXVIII} Pale Yéesu naasokii: “Weyme uwune inniliim? Weyme uwune innitaak pámiiloolal empuu? ^{XXXIX} Nisincan sipeesam niñ wootam, aje inci himuumam! Nílikam innisincanam! Afúlaful ataakut enii niñ picec, inci taakaataak samat nii fa innicuke fa.” ^{XL} Ta naayeniye ta hisoku eehuu,

náayisanii sipeesoo niŋ wootoo. ^{XL}I Innímii nkameeŋ niŋ pásuuma fo nkáyinanut. Yéesu naacakanii: “Nitaakut le waah uti hili?” ^{XL}II Nkawufanoo pífiitiin yoon eesowee. ^{XL}III Naacoop po, naali po hátikinii.

^{XL}IV Fiye, Yéesu naasokii: “Ta inci iyeyeniye ta niŋ aluu, sokaasok aluu: ‘Heekiice ha púlooŋ kutoom ti hilim ha heesiinane ha hiti Móyiis, ti pakiical pa piti piyaamakoola pa niŋ ti pakiical pa piti kíciimu ka, eehuu púlooŋ fo hitaako.’” ^{XL}V Fiye, Yéesu náapankin kunuwii kati kási pakiical pa piti Pútuun pa. ^{XL}VI Naasokii: “Ehe heekiicee ha: Fo Eenucee ya ati Pútuun pa aket, ti hinoom ha híhaaciyenu ha náalitoonii ti eket ya. ^{XL}VII Ti caacawoo, ehe eha nkakaakaay ha káatuunan pakan paka púlooŋ, nkácook Jerusalem: ‘Níwunko umuuyen wa utaaluu Pútuun pa kati puponket wo aluu ti caacawoo.’” ^{XL}VIII Aluu niyem keetantake ka eehe púlooŋ. ^{XL}IX Inci fápoñii aluu eha Paapaa atoom náayinanane ha. Pale fo niyeno ti saatee eyye fo ta sempe sa siti patiila éfisiwanoonii ti aluu.”

Pisilo pa piti Yéesu alacana

^L Púful toko, Yéesu naacoop pinapana pa pakateyoo fo kalohan cisaatee ca citi Petani. Náaseepin sipeesoo naasampanii. ^{LI} Ta naayenyii ta kaasampan, naakatani, náaseepinee alacana. ^{LII} Pinapana pa pakateyoo nkákilipo, nkayenyoo hímulu, nkañoho Jerusalem niŋ pásuuma penfakat. ^{LIII} Nkayeno tan óo tan hímulu Pútuun pa ti ekumpan ya enfakat ya.